

MA LUK AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Luk dai qa iil luqa ama langinka sevet ma Iesus Kristus ip ke teqerl aa rluaqa ma Tiupilas ai ma Iesus dai ama qaqet araa Rarlimka na qa. I ma Luk aa rletki dai ama Doktaqa na qa, i maikka ama adrlem-per-a-qa. Be ai de murl qurli qa mene ma Paulus, be ai de qe na qa, ian diit per ama qerleng iirang i buup niirang. Ma Luka ka iil luqa ama langinka barek lura i quasiq ama Judaqena na ra.

Ma Luk Ka Iil Aa Langinka Sagel Ma Tiupilas

¹ Atlu Tiupilas. Murl buup ne ama qaqet ta siquat i re ingdemna ne ama lengi sever ama tekmeriirang i se ama Ngemumaqa qa baing se iirang parlen ma uut a iara. ² I ra tit kur ama qaqet araa lengi i mekai ra lu liirang aa ne araa saqang, i murl nauirl i baing se ma Iesus be deng iara. Lura iara ama qaqet dai ret matna se ama Ngemumaqa aa lengi, be ra qurl auut te luqa iara ama lengi. ³ Taqurla dai saqikka ngua narliip ngu iil ama lengi de ngu nem nget sagel ngi. Be qatias per ama ainkules de ngua raqa snanpet te ama rarlimini ve liirang aa mai angera rleng. Dai be qatikka iara ngu taqa lil me iirang nademna, ip katikka raquarl murl i iirang nge men naser a na. ⁴ Taqurla dai be mager ip ngi taqat drlem, ai lungera iara ama lengi i sa mekai ra su ngi, dai maikka ama revan nget.

Ma Jon Ama Ngemumaqa Aa Aamki Na Ka

⁵ Murl vet lungera ama niirl i ma Herot dai ama King na qa vet ma Judia, de iaq ama Barlka nep ma Lautu dai qurli qa, i aa rlenki ma Sekaraia. I qa namen ma Abaisa aa liinka ne lura i ama Barlta nep ma Lautu. I aa rluaqi dai qi namen ma Aron aa liinka i ama Barlta nep ma Lautu,

i luqia ara rlenki ma Elisabet. ⁶ I iam dai ama seserl-iam dama Ngemumaqa aa saqang. De ian diit kur ama Lo ngen ama Slurlka aa lengi mai. De quasik ian tekmet ne a nge ama vu. ⁷ Dav iam dai quasik ian a nge ama uimka. I ma Elisabet dai ai de quasiq ai qil sal ama arluis. De iam dai qasa ama serluiam.

⁸ De ver iaq ama nirlaqa, de ma Sekaraia aa liinka ra men saver ama Slurlka aa rletki ve ma Lautu-vem-ki. De ma Sekaraia dai qet matna i qe uas te aa rletki dama Ngemumaqa aa saqang. ⁹ I qatikka ra mak na qa qur ama Pris araa gamansena, ip ka tit samer ama rumki ama glasingas i maikka ama Atlu-met-ki, i ama Slurlka aa Rumki, ip ke tekmet ne araa gamansena i re nadem ama qinepki mer ama milarem iv ama nangesaqi i are raamas ne ama atlu. ¹⁰ De vet luus aa i re tekmet iv ama nangesaqi are raamas ne ama atlu, dai buup ne ama quatta ngen ama nankina i ra iing demna i re lautu darliik, de re raring. ¹¹ De ma Sekaraia qa lu ama Slurlka aa Angeluqa i qa maarl ver ama merlmerligl ver ama luqupka aa garli i ra tis ka ama alta (i ra matna ver a qa ne ama gol). I luqa ip bareq ama nangesaqi i are raamas ne ama atlu. ¹² Baiv aa de qa lu ama Angeluqa de maikka ngemerl a qa de qeng ning maden. ¹³ De aiv aa de ama Angeluqa qa ruqun na qa ma', "Sekaraia, kurla nging ning. I sa ama Ngemumaqa qa narli gia raring. Be gia ngerlki ma Elisabet dai diip ki sel ama rluimka ama quatka bareq a uin. Be mager ip diip ngia ris ka ma Jon. ¹⁴ Be diip gia rutka dai qurli qa maget, de diiv ama arlias per a ngi. De diiv ama qaqet i buup na ra dai diiv ama arlias per a ra never a qa i qa men. ¹⁵ De aa rlenki dai diiv ama barlki dama Slurlka aa saqang. De diip kuasiq ai qe srluuv ama wain de ama qerlap ama dlek pem nget. Be as lua i diip kurli qa de aa nan ara rlan, dai diip buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa. ¹⁶ De diip ke

guirl ama qaqet i buup na ra navet ma Isrel be diip ta iit sagel araa Slurlka ama Ngemumaqa. ¹⁷ De diip ke raneng ama mugunes de ngen ama dlek ip taquarl ama Slurlka aa Aamki na qa ma Ilaija, de qa tit nanaiq ama Slurlka. De diip ke guirl ama ngerlmamta sagel araa uis. De diip ke guirl ama qaqet i ai de re nging ama lengi, be diip ta aar ama tuaqevap ama atlunget nagel ama seserlta. De diip ka tuvem ne ama qaqet be diip ta tuvem nanas naa ne ama Slurlka i diip ka ren.”

¹⁸ De ma Sekaraia qa ruqun ama Angeluqa ma’, “Ngu lu arik nanaa ip ngua drlem ai lungera iara ama lengi dai ama revan nget? I ngua dai se ama srlu ngua, de saqikka gua ngerlki dai ama serluqi.” ¹⁹ De ama Angeluqa qa virliit ma’,

“Ma Gabriel na ngua. Be ai de ngua taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang. I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngu ruqun na ngi, de ngua ren se ngene lunger iara ama Lengi ama Atlu nget bareq a ngi. ²⁰ Dai be ngi narli! Ngi dai sa quasiq ai ngia mu gia qevap sevet gua lengi. Taqurla be diiv iara dai vesdet mene gia qenem be diip kuasik mager ip ngia taqen ip deng pet luus aa i sa liirang iara mai nge men. Lunger iara gua lengi dai qatikka diip nge ren ne ama revan per angera niirl.”

²¹ Dai de qurl ama qaqet naa ne ama ma Sekaraia de ai de ra tu araa qevap maberl aiv a qeni nanaa nge men be quasik masna qa men naivuk nemer ama Rumki. ²² Baip, lua i baing se qa sedarliik, de quasik mager ip ka taqen sagel ta. Taqurla de rat drlem ai qa lu a qeni i vuk mer ama Rumki ama glasingas met ki. De qe tekmet ip ke taqen dai quasik. Taqurla de qe siquat ne aa ngerik naik. I vesdet men aa qenem.

²³ Baip ma Sekaraia qa matna be verleset de qa mit saver

aa luqup. ²⁴ Baiv aa de aa rluaqi ma Elisabet ki tal ama rutka. Be se ama iaquan ama ngeriqit, dai qia rles. De qi tuqun ma', ²⁵ "Iara dai ama Slurlka qa matna ver a ngua. De qa rekmet taqurla ip ke nem ama qeleves naver a ngua nade ama qaqet araa saqang."

Ama Alsilini Ai Diip Ma Iesus Ka Ren

²⁶ De ver ama iaqunki ip ma ngeriqit ngen a qi i ma Elisabet ki tal ama rutka de ama Ngemumaqa qa nem ama Angeluqa ma Gabriel saver ama luqupki vet ma Galili i ara rlenki ma Nasaret. ²⁷ Be qa mit sagel iaiq ama lugutki i as ai de quasik ki ne a qek. Dai luqia dai sa ra mak na qi bareq iak ip diip ke ngerlvet na qi, i aa rlenki ma Josep. I qa namen ma Daivit aa liinka. De ama nanki ara rlenki ma Maria. ²⁸ Ma Gabriel ka mit sagel ki be qa ruqun ma', "Atlu a nanki. Ama Ngemumaqa dai ama atlu aa rutka never a ngi. Ama Slurlka dai qurli qa, qe na ngi." ²⁹ Ma Maria kia narli lunger iara ama lengi, de qi aakmenses de qia mu araa qevep ma', "A nge ama lengi iara nanaa?" ³⁰ De ama Angeluqa qa ruqun na qi ma', "Maria, kula nging ning. I ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa sagel ngi. ³¹ Ngi narli, diip ngi ral ama rutka de diip ngi sel iaq ama rluimka ama quatka. De maikka diip ngia ris aa rlenki ma Iesus. ³² De qa dai diiv ama Barlka na qa. De diip ta ris ka ai ama Ngemumaqa i maikka Qa Veviit aa Uimka. De diiv ama Ngemumaqa qa ru qa iv ama King na qa ip taquarl aa murlka ma King Daivit. ³³ De qa dai diip masmas de ama King na qa barek ma Jekop aa liinka. Be qatikka liina i qe uas i ama Slurlka na qa dai quasik mager ip perleset."

³⁴ De ma Maria qia ruqun ama Angeluqa ma', "Liini iara dai diiv iini nge ren nanaa? I ngua dai quasik ngua ngerlvet ne a nge ama quatka." ³⁵ De ama Angeluqa qa virliit ba qi, i qa ruqun ma', "Diiv ama Qevepka ama

Glasingaqa dai diip ka ren sagel ngi. Be ama Ngemumaqa i qa Veviit dai diiv aa dlek ngere uung ngi. Taqurla be luqa ama Rluimka i diip ngi sel a qa dai diip ta ris ka ama Ngemumaqa aa Uimka i ama Glasingaqa. ³⁶ Ngi narli. Gia serluqi ma Elisabet dai qi tal ama rutka ne ama rluimka ama quatka. De qasa qi dai ai de mekai re tuqun ai diip kuasik mager ip ki sel a nge ama rluimini. Dav iara dai qi tal ama rutka. Be sa ara iaquan ama ngeriqit ngen a qi i sa nge mit. ³⁷ I liirang aa ama rleriirang i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang, dai mager iv ama Ngemumaqa qe rekmet niirang.

³⁸ De ma Maria qia ruqun ma', "Ngi narli, ngua dai ngut matna bareq ama Slurlka. Dai mager ip ke rekmet ba ngua ip taquarl ngia meraqen." Taqurla de ama Angeluqa qa mit namen na qi.

Ma Maria Qia Mit Kia Lu Ma Elisabet

³⁹ De vet luus aa de ma Maria qia maarlviit de masna qia mit saver ama dam saver iaiq ama luqupki vet ma Judia.

⁴⁰ De qia mit be qia man sep ma Sekaraia aa vetki de qia meraqen ne ama atlu sagel ma Elisabet.

⁴¹ De ma Elisabet kia narli ma Maria qia meraqen ne ama atlu, de ama rluimini i qurli iini de ma Elisabet ara rlan, dai iini nge vererl. De ma Elisabet dai buup ki ne ama Qevepka ama Glasingaqa. ⁴² De maikka qia nes slep, i qia ruqun ma', "Ama raatmaat-nevet sagel ngi dai nget peviit ip kuasiq aip taquarl ama raatmaat-nevet sagel iari ama nankina. De liina ama rluimini de gia rlan, dai saqikka ama raatmaat-nevet sagel iini. ⁴³ De ngu lu nanaa be gua Slurlka aa nan kia men sagel ngua? ⁴⁴ Ngi narli, gua asdemki qia narli ngia meraqen ne ama atlu, de ama rluimini i qurli iini de gua rlan dai ama marl ne iini de iini nge vererl. ⁴⁵ Ngi ama nanki i sa ngia tu gia qevep, dai maikka mager iv ama arlias per a ngi. I diip laiv ama

Slurlka qe rekmet taqurla sagel ngi raquarl medu qa sil ba ngi.” I ma Elisabet kia sil taqurla.

Ma Maria Ara Taingki

- ⁴⁶ De ma Maria qia ruqun ma’,
 “Gua rutka qa taarl ne ama Slurlka aa Lengi. ⁴⁷ De maikka ngu narli ama arlias malai vet gua tuaqev ep navet gua Iameska ama Ngemumaqa.
- ⁴⁸ I raquarli aa arlem never a ngua i qem ngim sagel ngua i ngu manepnas per aa rletki. Be iara de qerlka laiv ama liin mai ne ama qaquet dai diip te tuqun ai ama Ngemumaqa dai mekai qa qurl a ngi re ama arlias ama slurlnget.
- ⁴⁹ I ama Ngemumaqa i aa dlek peviit dai sa qa rekmet ne ama tekmeriirang ama barliirang ba ngua, de aa rlenki dai maikka qurli qi i ama glasing a qi.
- ⁵⁰ De aa arlem dai qurli nget gel lura i re palu gel ka. De qatikka laip taqurla sagel araa uis i ama liin na ra vapiit papiit.
- ⁵¹ De aa ngerik dai sa nge rekmet ne ama lat ama dlek pem nget. Be lura ama qaquet i ver araa rut dai re ngelanges, dai sa qa vrlesdem na ra be ra mit maden.
- ⁵² De ama qaquet i araa dlek dai qa mu ra manep. De qa met lura viit i quasiq ai ra barlnas.
- ⁵³ De lura i ama getki-vem-ta re ama tekmeriirang ama atliirang dai qa sem a rlan ta. De lura i buup ne araa tekmeriirang, dai qa nem ta i quasik pe araa ngerik.
- ⁵⁴ De qa mat never aa qaquet, i ama Isrelkena, de qa tu aa qev ep sever aa lengi i qa muvuusep ne aa arlem.
- ⁵⁵ Dai ip taquarl ka meraqen sagel auur a serlura ma’,

“Diip gua arlem navet ma Abraham ke ne aa liinka i as diip ta ren, de qatikka taqurla vapiit papiit be quasik mager ip perleset.” *Stat 17.7-17.19*

⁵⁶ Ma Maria i qurli qi ne ma Elisabet se ama iaquan ama depguas. Baiv aa de qia guirl saver ara luqup.

Ma Elisabet Kia Sel Ma Jon

⁵⁷ Lua ip ma Elisabet kil sel ama rluimini, dai qia sel ama rluimka ama quatka. ⁵⁸ Ma Elisabet ara lengiqi-metta de ngen ara liinka re narli ama lengi ai ama Slurlka aa arlem malai naver a qi. De ama arlias per a ra naver a qi.

⁵⁹ Baip ma nirlaqa ip ma ngeriqit ngen ama depguas de ra men ip te sesik per ama rluimka. De re narliip ta tis aa rlenki ma Sekaraia iv aa rlenki raquarl aa mam. ⁶⁰ De ama rluimka aa nan kia ruqun ma’, “Kuasik. Dap maikka mager iv uur ris aa rlenki ma Jon.”

⁶¹ De ra ruqun na qi ma’, “Kuasiq a qek iai i aa rlenki raqurla i qa navet gia garliqa.” ⁶² De qatikka re siquat ne araa ngerik i re snanpet ne aa mam, aip ke narliip ke qurl aa uimka re a nge ama rlenki nanaa. ⁶³ De qa siquat iv a nge ama langinges ba qa, de qa iil ma’, “Aa rlenki ma Jon.” De maikka quasik ta taqen. ⁶⁴ De qatikka ianai de ma Sekaraia dai saqiaskerlka qa taqen, be qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.

⁶⁵ Be aa lengiqi-metta dai reng ning. Be ama lengi sevet liirang aa mai dai nge mit maden per ama qerlengiirang mai per ama dam pet ma Judia. ⁶⁶ Be lura mai i ra narli lunger iara ama lengi be ver araa rut dai ra tu araa qevep maberl. Be ra ruqun ma’, “Luqa iara ama rluimka dai laiv ama a qiqa na qa?”

I sa rat drlem ai ama Slurlka aa dlek dai qurli nget ngere na qa.

Ma Sekaraia Aa Taingki

⁶⁷ De aa mam ma Sekaraia dai buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa. Be qa taqen ne ama Ngemumaqa aa lengi ma',

⁶⁸ "Uut taarl ne ama Slurlka aa rlenki, i ama Isrelkena araa Ngemumaqa. I qa men ip ka tat naver a uut i ama quatta ngen ama nankina, de qa vadem per a uut ip qa guirl a uut.

⁶⁹ De qa mu iaq i ama dlekka na qa ip ke iames na uut, i qa namen ma Daivit aa liinka. I ma Daivit i qet matna bareq ama Ngemumaqa,

⁷⁰ iv as maikka raquarl murl i qa sil ne ama Lengi mer aa Aamki-na-ra ama seserlta.

⁷¹ I qa ruqun ip diip ke guirl a uut namer a uur a qumes-ta araa ngerik. De nemet ngene lura araa ngerik i maikka ai de ama vu araa rut sagel uut.

⁷² De aa ngimsevetki naver auur a serlura de qa mat naver a ra. De baing se aa lengi sekgames i murl ka muvuusep na nget sagel ama qaquet. I qatika lungera dai quasik mager ip guirltik per a nget.

⁷³ De qa muvuusep sagel auur a serluqa ma Abraham be iara dai qe narliip ke tekmet bareq auut ip taquarl murl ka sil.

⁷⁴ De qe narliip ka ter auut namer auur a qumes-ta araa ngerik ip mager iv uure taneng aa rletki, de quasik mager iv uureng ning.

⁷⁵ De qatika ai de masmas uure iames dai mager iv uure taneng aa rletki ne ama gamansena ama glasing a nget, de ne ama gamansena ama seserlnget.

⁷⁶ De ngi, ama rluimka, dai ama Ngemumaqa i qa veviit dai laip ta ris ngi, ai aa Aamki na qa, I diip ngi ruirl se ama Slurlka, ip ngia tuvem ne aa aiska.

⁷⁷⁻⁷⁸ Be diip ngi su aa qaquet i ama quatta ngen ama nankina be diip tat drlem, ai qe narliip ke lemerl ta te araa viirang de qe guirl a ra ne aa ngimsevetki ama

slurlki dai auur a Ngemumaqa dai diip ke rekmet taqurliani. Diip ke nem ama nirlaqi navuk nev uusep sagelem uut, ⁷⁹ ip daarl sagel lura i qurli ra ve ama arlenki i ama qares ip tep ngip. De diip ke quarl se auur a ilaing, de uut tit nev ama aiska i ama uupka.”

⁸⁰ Aip luqa iara ama rluimka qa iirl be ma barlka, de aa tuaqevap dai ama dlek per a nget. De diip kurli qa ver ama luqupki i quasiaq a nge ama qaqet per a qi, (ama ausaqi) ip deng i qa ren sekgames de ama Isrelkena araa saqang.

2

Ma Maria Qia Sel Ma Iesus

Matiu 1.18-25

¹ Pet lungera ama niirl de ma Sisa Ugastas ama Romkena araa Barlka, dai qe narliiv ama qaqet mai ver ama aivetki ra ren iv ama kiapkena re iil araa rlen. ² Be liina iara i re lil ama qaquer araa rlen dai ngere rarlma ver ama giqi i ma Sairinias ke uas te ma Siria. ³ Taqurla be ama qaqet mai dai ra mit saver araa luqup maikka, ip ta tu araa rlen.

⁴ I ma Josep dai qa namen ma Daivit aa liinka i maikka ama biaska ama quanaska. Taqurla be qa mit naver ama luqupki ma Nasaret pet ma Galili, de qa mit savet ma Judia savet ma Daivit aa luqupki, i ra tis ki ma Betliem. ⁵ I qe ne aa rluaqi ma Maria ian mit, ip ta tu ian a rleniim. I qe ne ma Maria, iv ian du ian a rleniim. I askuasik ian ngerlevet dap ki tal ama rutka.

⁶ Be as kurli iam pet luqia ama luqupki, de ma Maria ara nirlaqa qa men ip kia tu ama rluimini. ⁷ Be qia arlma i qia mu are uimka ama quatka, de qia uung ka ne ama luanising, de qia mas na qa mer ama bokiski sagel ai de

ama bulmakau nget tes. I ra mas per ama vu i raquarli ama vetki i qi Sagel-lura-i-ra-na-sangis dai buup ki.

Ama Angeluqena Ra Lu Lura I Re Uas Te Ama Sipsip

⁸ Pet luqia ama qerlingki dai iari i ai de re uas te ama sipsip dai qurli ra darliik ne ama luqupki. De re uas te araa sipsip per ama arlenki. ⁹ De ama Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ta, de ama Slurlka aa ansinki qia ngim mirlek na ra, be maikka reng ning maden. ¹⁰ Dav ama Angeluqa qa ruqun na ra ma',

“Kula ngeneng ning. I ngene narli, nguut den se ama Lengi ama Atlunget bareq a ngen. I lungera i diip ngere tekmet ne ama qaquet mai iv ama arlias per a ra malai. ¹¹ Pet luqa ama nirlaqa vet ma Daivit aa Luqupki, dai iaiq ama nanki qia sel ama rluimka. I luqa ip kerl guirl a ngen. I qa dai ama Barlka i ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke iames ne ama qaquet. I qa dai ama Slurlka na qa. ¹² Diip ngen lu qa de ngen drlem ai qa ama Rluimka i ra uung ka ve ama luanising, de qa mas mer ama bokiski i ai de ama bulmakau nge tes nemet ki. ¹³ Luqa ama Angeluqa qa meraqen taqurla, de naqatikka masna baing se iari ama Angeluqena i as maikka buup na ra i ra nev uusep, i ra men be qurli ra ne luqa ama Angeluqa. De ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i ra taqen ma',

¹⁴ “Auur arlias sagel ama Ngemumaqa i maikka qa iviit pe uusep. De ver ama aivetki dai mager ip kurl ama qaquet pe ama uupka. I ama atlu ama Ngemumaqa aa rutka sagel ta.”

Lura I Re Uas Te Ama Sipsip Ta Mit Tet Lu Ma Iesus

¹⁵ Baiv ama Angeluqena ra guirl sev uusep namen na ra, de lura i re uas te ama sipsip dai ra taqen per a na ma', “Ai, uur iit savet ma Betliem iv uure lu liina i iini nge men, i sa iara ama Slurlka qa reqerl a uut.” ¹⁶ De maikka masna

ra mit, be ra lu ma Maria qi ne ma Josep i qurli iam aa. De ama rluimka dai qe brlaing mer ama bokiski i ai de ama bulmakau nge tes nemet ki. ¹⁷ Be sa aip lura i re uas te ama sipsip ta lu qa de ra sil ne ama lengi i se ama Angeluqa qa sil ba ra sevet luqa ama rluimka. ¹⁸ De se ama qaqet mai ra narli lungger iara ama lengi i lura i re uas te ama sipsip ta sil na nget, de ra tu araa qevrep maberl sever a nget. ¹⁹ Dap ma Maria dai qia mu lunggera ama lengi de ara rlan, de qatikka qia tu ara qevrep sever a nget. ²⁰ De lura i re uas te ama sipsip dai ra guirl i re taing i ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. I ama arlias per a ra naver a qa i ra narli sevet liirang aa mai de ra lu ip katikka raquarl ama Angeluqa qa sil ba ra.

Ta Mis Ka Ma Iesus

²¹ Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas, de ra sik per ama rluimka. (I qatikka ama Judaqena araa gamansena.) De ra mis aa rlenki ma Iesus. I as murl, lua i as kuasiq aa nan kia tal ama rutka dap kasa ama Angeluqa qa mis aa rlenki.

Simion Ke Ne Ma Anna Ian Lu Ma Iesus Pe Ama Lautu-Vem-Ki

²² Be sa aip lunggera ama niirl nge men ip te mening ma Maria te liirang aa i qia sal, ip taquarl ma Moses aa Lo nge taqen, de ama ngerlmamiam ian mit se ama rluimka savet ma Jarusalem iv iane kuarl tem ka bareq ama Slurlka. ²³ I qatikka ip taquarl ta iil ve ama Slurlka aa Lo ma', "Ama arluis ama quatta i ngere rarлма na ra de ama nanki ara rlan, dai lura dai mager ip ngenrl kuarl tem ta bareq ama Slurlka." *Kisim Bek 13.2*

²⁴ De iane narliiv iane tekmet ne ngen ama vartabar kerlka ip taquarl ama Slurlka aa Lo nge taqen ma', "Ama gemeniim i liim aa i iane rarлма, dap kua liim aa ama giliim ama genemiim." *Wok Pris 12.1-8*

²⁵ Dav iak dai qurli qa vet ma Jarusalem i aa rlenki ma Simion. I qa dai ama seserlka na qa de qa dai maikka ama Lautu de aa rlan. I qurli qa naa ne luqa i diip ke sem mamerl ne ama qaqet navet ma Isrel araa rut. De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qurli qa, qe ne ama Simion.

²⁶ I se ama Qevepka ama Glasingaqa qa sil ba qa, ai diiv as ke lu ama qaqet araa Jameska ma Kristus nauirl iv aiv aa de qep ngip. I ma Kristus dai ama Slurlka ka nem ka.

²⁷ Baiv aa de ama Qevepka ama Glasingaqa qa mit nanaik ka be qa mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ama ngerlmamiam ian men se ama rluimka ma Iesus, i ian men se qa ip te sik per a qa kur ama Slurlka aa Lo.

²⁸ De ma Simion ka raneng a qa ne aa ngerik, de qa taarl ne ama Ngemumaqa ma',

²⁹ "Gua Slurlka, mager iv iara gia ding se ngua i ngut matna gel ngi de mager ip ngu verleset iara, A revan de gua rutka dai ngu narli ama uupka, ip taquarl murl ngia meraqen.

³⁰ I qatikka ne gua sakngaiam dai sa ngua lu liina i ngia rekmet niini ip ngi guirl auut.

³¹ I sa ngia muvem ne liina de ama qaqet mai araa saqang.

³² I sa qa dai ama nirlaqa, be qa dai diip kerl kuarl te ama nirlaqi bareq iari (i kuasiq ai ama Judaqena na ra) qatti. De qe qurl gia liinka ne ama qaqet navet ma Isrel te ama ansinki ama barlki." *Aisaia 52.10*

³³ Ma Iesus aa mam ngen aa nan dai ian dru ian a qevep maberl sevet lungera ama lengi i ma Simion ka meraqen na nget sever a qa. ³⁴ De ma Simion ka nes te ama Ngemumaqa ip ka tat naver a ra, de qa ruqun luqa ama Rluimka aa nan ma Maria, ma',

"Ngi narli. Luqa ama Rluimka dai diip ke rekmet be diip buup ne ama qaqet nevet ma Isrel ta aat. De qa dai diip ke rekmet ne iari ama qaqet i buup ip saqiaskerlka

ra raarlviit. De qa dai diip kurli qa i ama qasiquatka na qa, de buup ne ama qaquet dai diip te taqen a qa mavik. ³⁵ Taquarl be buup ne ama qaquet dai diip te seq de araa tuaqevep sekgames. Dap diip ngi narli ama arlemigl na ngi, ip taquarl ama sinki i ama gerliqi i qi qutgil de gia nigilka.”

³⁶ De iaiq ama Slurlka aa Aamki na qi, i ara rlenki ma Anna, i ma Panuel aa uimki i qi namene ma Asa aa liinka. I qi dai qasa ama serluqi, i murl kia ngerlvet, de qurli qi qi ne ara ak se ama ages ama ngeriqit ngen a iim. ³⁷ Be vet luus aa, i ara ak ka ngip, de dai qurli qi (ama sauaiikki) naik. Be iara dai sa ara ages ama 84. De qi dai qatikka ai de quasiq ai mel se qi be qi aang iai nev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ai de qia tiirl ama asmes ip diip ki raring. Be qatikka qi taneng ama Ngemumaqa aa rletki ver ama arlen ngen ama niirl. ³⁸ De maikka vet luus aa, qerlka de qia men sagelna be qia meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de qia reqerl ama qaquet sever ama Rluimka. Katikka qia taqen sagel lura i ai de ra narliip ip diiv ama Ngemumaqa ke iames ne aa qaquet navet ma Jarusalem.

Ma Josep Ka Guirl Savet Ma Nasaret

³⁹ Be aip ta rekmet ne liirang aa mai ip taquarl ama Slurlka aa Langinka qa taqen, de ra guirl savet ma Galili saver araa luqupki ma Nasaret. ⁴⁰ De ama Rluimka qa iirl be ama barlka de ama adlek per a qa. De aa saikngias ngen aa drlem dai ama atlunget malai. De ama Ngemumaqa aa arlem dai qurli nget gel ka.

Ama Gilka Ma Iesus Ka Mit Sev Ama Lautu-vem-ki

⁴¹ De ma Iesus aa mamiam dai ai de ver ama ages mai de ian diit savet ma Jarusalem iv ianet lu ama nirlaqa ama slurlka i ra tis ka ma’, “Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.” ⁴² Be sa aip ma Iesus aa ages

ama malepka ngen a iim, de ra tit kut luqa ama nirlaqa ama slurlka aa gamansena be ra mit savet ma Jarusalem. ⁴³ Baip prleset ne ama asmeski ara niirl mai, de rer guirl saver araa luqup. Dav ama gilka ma Iesus dai as kurli qa vet ma Jarusalem. De aa mamiam dai quasik ian drlem ai as kurli qa i muk. ⁴⁴ Dav ai de ian dru ian a qevep ai qa tit ke ne iari ama qaquet. Taqurla de ian diit be qasa se ama nirlaqa mai ama quanaska, de qatikka iane mali rem ka vet lura i ama quanases-met-ta. De iane mali rem ka vet gene ian a rluavik. ⁴⁵ De qatikka iane mali be iane mali, dap kuasiq ai ian lu qa. Taqurla de saqias ian guirl savet ma Jarusalem iv iane mali rem ka. ⁴⁶ Be qatikka iane mali rem ka be se ama niirl ama depguas.

Baiv aa de ian lu qa ve ama Lautu-vem-ki ama Slurliki. I qa mugun parlen ama Tiksiqena. I qa tu aa asdem per araa lengi de qe snanpet na ra ne ama snanpet. ⁴⁷ Be lura i re narli aa lengi, dai ngemerl a ra never aa drlem de never ama lengi i qe piirlit ba ra na nget. ⁴⁸ De aa mamiam, ian lu qa de maikka ngemerl a iam. De aa nan kia ruqun na qa ma', "Nguaimka, ngu lu ngia rekmet taqurla sagel uun ip nanaa? Ngu ne gia mam dai maikka ama merlenka ver a uun de uune mali rem ngi."

⁴⁹ De qa virliit ba iam ma', "Ngu lu uane mali rem ngua ip nanaa? Mager ip uan drlem, ai mager ip ngu rarles i ngut matna pet Gumam aa rletki ve aa Lautu-vem-ki." ⁵⁰ Dav iam dai quasik ian drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng i qa meraqen na nget.

⁵¹ Taqurla de ma Iesus ke na iam, ta guirl savet ma Nasaret. Be qatikka ianai, dai qe narligel aa mamiam. De aa nan dai qia mu lungera mai ama lengi de ara rlan be qatikka qi taneng a nget. ⁵² De ma Iesus ka iirl be ama barlka, de aa drlem nge iirl be maikka aa saikngias ama

atlunget. Be ama Ngemumaqa de ngen ama qaquet dai maikka re narliip se qa.

3

*Ma Jon Ke Arles Ne Aa Rletki I Qe Ukmes Te Ama Qaquet
Matiu 3.1-12; Mak 1.2-8; Jon 1.19-28*

¹ I murl vet luus aa i ama Barlka na qa vet ma Rom i ai de qe uas te ama qerleng mai i aa rlenki ma Sisa Taibirias. I qurli qa de qe uas se ama ages ama malepka ngen ama ngeriqit, de qurl iaq i aa uaska vet ma Judia, i aa rlenki ma Pontias Pailat. De vet lungera ama niirl de ma Erot dai qe uas te ama qerlingki ma Galili. De aa negeniqa ma Pilip dai ama barlka na qa i qe ruirl vet ma Ituria de ma Trakonaitis Provins. De ma Laisanias dai ama Barlka na qa i qe uas vet ma Abilini. ² De ma Anas ke ne ma Kaiapas dai ama Barliam peviit i iane uas te ama Lautu. De vet lungera ama niirl de ma Jon, i ma Sekaraia aa uimka, dai qurli qa ver ama qerlingki i ama ausaqi na qi.

Baiv aa de ama Slurlka ka qurl a qa re ama Lengi ip kel sil bareq ama qaquet. ³ Taqurla be qa mit per ama qerleng mai mirlek ne ama kainaqi ma Jodan. I qel sil ai maikka mager iv ama qaquet te guirltik per araa rut de diip ke qukmes tem ta, de diiv ama Ngemumaqa qe lemerl ta te araa viirang.

⁴ I liina nge men ip taquarl ama Slurlka aa Aamki na qa, ma Aisaia ka iil, ma'

"Diiv iak ka ren ip kel sil bareq ama qaquet pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. I diip kel sil taqurliani ma', "Ngene seserl ver a nas te a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qa ren. Taquarl de ngen druvem ne ama aiska ip diiv ama Barlka ka ren. ⁵ De maikka mager ip te vesdet mer ama adem per ama aiverem. De mager ip ta tuqun ama dam ama slurlnget de ngen ama gilaav ama dambaap. De

mager ip ngen seserlvet lungera mai ama dam. De ama ais i ama airiknget dai mager ip ngene seserlver a nget. De ama ais i ama dul vem nget, dai mager ip te raqa tekmet na nget. ⁶ Taqurla dai diiv ama qaqet mai re lu ama Ngemumaqa aa rletki i qa matna ip ke guirl auut.” *Aisaia 40.3-5*

Ma Jon Ke Su Ama Qaqet

⁷ De ama buurlem ne ama qaqet ta men sagel ma Jon ip ke qukmes tem ta, de qa ruqun na ra ma’, “Katikka ngen, dai raquarl ama qem ama qenaingki vem nget. I kua ngeneng ning ama Ngemumaqa aa tuvetki, be ngen den sagel ngua ip ngene uaik tiqim ki? Ngu lu nemta ra sil ba ngen sever a qi? ⁸ I ariq aip ngene teqerl ai sa ngen guirltik per a ngen a rut never a ngen a viirang, dai maikka mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atlu iirang. De quasik mager ip ngene raarl ama lengi varlen mis ma’, “Uut dai auure mam ma Abraham be diip ke iames nauut i aa uis.”

Dap ngu tuqun a ngen, ai mager iv ama Ngemumaqa qe matna vet lungera ama dul ip ma Abraham aa uis. ⁹ I sa iara dai ama Ngemumaqa qe rarles i qa taarl ne ama qaqet, ip taquarl luqa i qa maarl de qe serliqut ama mengka ne ama arepki. I maikka lungera mai ama meng i quasik nget tu ama asmes ama atlunget dai diip te rap pem nget, de re rlu na nget samer ama altingki.” ¹⁰ Ka meraqen taqurla de ama qaqet te snanpet ma’, “Ngu lu diiv uure sana?” ¹¹ De qa virliit ba ra ma’, “Luqa i aa serlaviim ama udiim, dai mager ip ke qurl luqa i quasiq a qik. De luqa i aa asmes, dai saqikka mager ip ke tekmet taqurla.” ¹² De lura i ai de re ter ama takkis i ama suamta dai ra men sagel ma Jon ip ke qukmes tem ta. De ra ruqun na qa ma’, “Auura Tiksiqa, diiv uure rekmet nanaa?” ¹³ De qa ruqun na ra ma’, “Katikka mager ip ngen derer ama

qelaing ip taquarl ama Gaman ka siquat aiv ama qesna. Dap kula de ngene rluses ip ngene kiat ne ngen a qeng.”
¹⁴ De iari ama Amiqena dai saqikka re snanpet na qa ma’, “Diiv uure tekmet nanaa?” De qa ruqun na ra ma’, “Kula ngene uamet ne ama qaqet maden de qula ngene kot se iari i ngene kaak, i raqurla ip ngene kiat ne araa qelaing nagel ta. Dap katikka mager ip ngene taneng ama qelaing kur a ngen aa rletki.”

¹⁵ De vet luus aa de ama qaqet araa tuaqevpev nge maarl slep, de ama qaqet mai dai re snanpet ma’, “Kua luqa ma Jon dai ama qaqet mai araa Barlka i ama Ngemumaqa ka mak na qa ip ke iames nauut?” ¹⁶ Taqurla de ma Jon ka virliit ba ra ma’, “Ngu qukmes tem ngen ne ama qerlapki. Dav as laiv iak ka ren, i qa dai aa dlek peviit, dap ngua dai gua dlek manep. De ngua dai quasiq ai ama atluqa na ngua be mager ip ngu iin bareq a qa. De diip luqa ke ukmestem ngen ne ama Qevpeka ama Glasingaqa de ngen ama altingki. ¹⁷ De diip ka ren i sa qa muvem nanas ip ka ter aa qaqet. Be diip ke tekmet ip taquarl iak i qe lemerl aa kakau te ama semaning. Be diip ka raa aa kakau ama atlungget de qa ru nget pe aa vetki. Dap diip ke ves lungera ama semaning mer ama altingki. I diip ke ves nget met luqia ama altingki i quasik mager ip prleset na qi.” ¹⁸ Ma Jon kel sil ne ngene iang ama lengi taqurla ip keng ning se ra ip te narligel ama Lengi ama Atlungget.

Ma Erot Ka Karabus Ne Ma Jon

¹⁹⁻²⁰ Baiv aa de ma Jon ka maarl ne ma Erot sever aa viini are ves, i raquarli ma Erot ka ngerlvet ne aa ningamka aa rluuqi, i luqia dai ma Erodias. I ma Erot dai qa uas te ma Galili Provins, i ama Barlka na qa dap qe slauarl tik ma Jon aa lengi. Baiv aa de qa mu qa ve ama Karabus. I liina ama viini i qa rekmet niini dai ama barliini veleqes ne a iarang ama viirang.

Ma Jon Ka Ukmestem Ma Iesus

Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11

²¹ Dav as ngu sil ba ngen nauirl sevet ma Jon i qe qukmes tem ama qaquet i buup na ra. Baiv aa de baing se ama Iesus ip ma Jon ke qukmes tem ka. Be aip ma Jon ka ukmes tem ka be verleset de kurli qa i qe raring de bing men ama uusepka. ²² De ama Qevepka ka qiavarl manep sev aa uuves, i qa qiavarl manep ip taquarl ama gelaveqi. De qa narli aa Mam ka taqen nev uusep ma', "Ngi, dai gua arlem naver a ngi, i Nguaimka na ngi! A revan i ngi ama dai ama rarlimini se gua arlias."

Ma Iesus Aa Serlura Araa Ren

²³ Pet lungera ama niirl i ma Iesus aa ages ama malev ama depguas de ke rarles ne aa rletki. Be ama qaquet dai ai de ra tu araa qevep ai ma Josep aa uimka aa. De ma Josep dai aa mam ma Ilai ²⁴ de ma Ilai dai aa mam ma Matat, de ma Matat dai aa mam ma Livai, de ma Livai dai aa mam ma Melkai de ma Melkai dai aa mam ma Janai, de ma Janai dai aa mam ma Josep ²⁵ de ma Josep dai aa mam ma Matataias, de ma Matataias dai aa mam ma Emos de ma Emos dai aa mam ma Naiam, de ma Naiam dai aa mam ma Eslai, de ma Eslai dai aa mam ma Nagai ²⁶ de ma Nagai dai aa mam ma Maiata, de ma Maiata dai aa mam ma Matataias, de ma Matataias dai aa mam ma Semen, de ma Semen dai aa mam ma Josek, de ma Josek dai aa mam ma Joda, ²⁷ de ma Joda dai aa mam ma Joanan, de ma Joanan dai aa mam ma Resa, de ma Resa dai aa mam ma Serababel, de ma Serababel dai aa mam ma Sialtial, de ma Sialtial dai aa mam ma Nerai, ²⁸ de ma Nerai dai aa mam ma Melkai, de ma Melkai dai aa mam ma Edai, de ma Edai dai aa mam ma Kosam, de ma Kosam dai aa mam ma Elamadam, de ma Elamadam dai aa mam ma Er, ²⁹ de ma Er dai aa mam ma Josua, de ma Josua dai aa mam ma Eliaisa, de ma Eliaisa dai aa mam ma Jorim, de ma Jorim dai aa mam ma Matat, de ma Matat dai aa mam ma Livai, ³⁰ de ma Livai dai aa

mam ma Simion, de ma Simion dai aa mam ma Juda, de ma Juda dai aa mam ma Josep, de ma Josep dai aa mam ma Jonam, de ma Jonam dai aa mam ma Eliakim ³¹ de ma Eliakim dai aa mam ma Melia, de ma Melia dai aa mam ma Mena, de ma Mena dai aa mam ma Matata, de ma Matata dai aa mam ma Netan, de ma Netan dai aa mam ma Daivit, de ma Daivit dai aa mam ma Jesi, ³² de ma Jesi dai aa mam ma Obet, de ma Obet dai aa mam ma Boas, de ma Boas dai aa mam ma Salmon, de ma Salmon dai aa mam ma Nason, ³³ de ma Nason dai aa mam ma Aminadap, de ma Aminadap dai aa mam ma Admin, de ma Admin aa mam Ani, de ma Ani aa mam ma Esron, de ma Esron dai aa mam ma Peres, de ma Peres dai aa mam ma Juda, ³⁴ de ma Juda dai aa mam ma Jekop, de ma Jekop dai aa mam ma Aisak, de ma Aisak dai aa mam ma Abraham, de ma Abraham dai aa mam ma Tira, de ma Tira dai aa mam ma Neo, ³⁵ de ma Neo dai aa mam ma Serak, de ma Serak dai aa mam ma Reu, de ma Reu dai aa mam ma Pelek, de ma Pelek dai aa mam ma Ebe, de ma Ebe dai aa mam ma Sela, ³⁶ de ma Sela dai aa mam ma Kenan, de ma Kenan dai aa mam ma Apaksat, de ma Apaksat dai aa mam ma Siam, de ma Siam dai aa mam ma Nua, de ma Nua dai aa mam ma Lamek, ³⁷ de ma Lamek dai aa mam ma Metusela, de ma Metusela dai aa mam ma Inok, de ma Inok dai aa mam ma Jaret, de ma Jaret dai aa mam ma Malalel, de ma Malalel dai aa mam ma Kenan, ³⁸ de ma Kenan dai aa mam ma Inos, de ma Inos dai aa mam ma Set, de ma Set dai aa mam ma Adam, dap ma Adam dai aa Mam ama Ngemumaqa.

4

Ma Satan Ka Siquat Ne Ma Iesus

Matu 4.1-11; Mak 1.12-13

¹ Baiv aa de ama Qevepka ama Glasingaqa ka raneng ma Iesus ne aa dlek. De ma Iesus ka guirl naimuk namer ama kainaqi ma Jodan. I ama Qevepka ka uirl se qa saver ama qerlingki i ama ausaqa na qi. ² I qa mir iasai be qurli qa se

ama niirl ama malev ama rlatpes. Be qurli qa vet luus aa de ma Satan ke siquat na qa. Be vet lungera ama niirl dai quasik ka mes a qeni.

Baiv aa de ama getki-vem-ka maden. ³ De ma Satan ka ruqun na qa ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia raqen sagel lunqa ama dulka ip ka guirltik per a nas ip ma bret na qa."

⁴ De ma Iesus ka guirltik ma', "Sa ra iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka raqurliani ma',

"Ama qaqeraqa dai quasik mager ip ke iames nagel ama asmes naik." *Lo 8.3*

⁵ Baiv aa de ma Satan ka mit se ma Iesus saiviit sep ma damki reves. De ma Satan ka rekmet, be baing se ama qerleng mai ver ama aivetki. De ma Iesus ka lu nget mai. I qa lu ama tekmeriirang mai naver ama luquviirang mai de ngene liirang aa, a ngere mam.

⁶ De ma Satan ka ruqun ma Iesus ma', "Diip ngu qurl a ngi re liirang aa ama tekmeriirang mai de ngen iirang angera dlek de diip ta taarl ne gia rlenki nevet liirang aa. I qatikka gua tekmeriirang aa, be ariq aip ngu narliip ngu qurl a qek dai mager ip ngu qurl a qa. ⁷ Be quariq aip ngi narliip ngi quarl temiis dai mager ip ngi at liirang aa nagel ngua." ⁸ De ma Iesus ka virliit ba qa, ma', "I sa ra iil ve ama Slurlka aa Langinka,

"Maikka mager ip ngi kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa naik. De mager ip ngi raneng a qa i ama quanaska ip ngi tekmet ne aa rleriirang." *Lo 6.13-14; 10.20*

⁹ Baiv aa de ma Satan ka mit se ma Iesus savet ma Jarusalem. Be ma Satan ka mu ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki reves i qatias iviit. De ma Satan ka ruqun na qa ma', "Ariq aip ngi i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia ranas manep. ¹⁰ I ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai nge sil taqurliani ma',

Diiv ama Ngemumaqa qe sil bareq aa Angeluqena sever a ngi be diip te taqa uas tem ngi. ¹¹ Be diip te raneng a ngi mer araa ngerik. Be diip kuasik mager iv a nge ama dulka qe nis mene gia ilaing.” *Buk Song 91.11*

¹² De ma Iesus ka guirltik sagel ka ma’, “Iang ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai nge taqen taqurliani ma’, ‘Kuasik mager ip ngi siquat ne gia Slurlka, i gia Ngemumaqa.’ *Lo 6.16*

¹³ Baip ma Satan ka verleset i qe siquat ne lungera ama qasiquat, de qa mit namen ma Iesus de qurli qa raqurla iv aip per iang ama niirl de qe siquat na qa.

*Ma Iesus Ke Rarlma Aa Rletki Vet Ma Galili
Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15*

¹⁴ De ne ama adlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa dai ma Iesus ka guirl savet ma Galili. Be ama lengi sever a qa dai nge mit per ama qerlengiirang mai vet luus aa. ¹⁵ De masmas dai qatikka qe su ra ve araa Lautu-vem-nget. Be ama qaqet mai dai ra taarl ne aa rlenki.

*Ama Nasaretkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus
Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6*

¹⁶ De ma Iesus ka mit savet ma Nasaret sagel murl ka iirl be ama barlka. De qa mit sev ama Lautu-vem-ki ver ama nirlaqa ama Sabat i ama Judaqena araa Lautuqa, ip katikka raquarl ai de qat dan sev ama Lautu-vem-nget. De qa maarlviit ip ka tis per ama Lengi. ¹⁷ I ra qurl a qa re ama qemengka i ama Slurlka aa Aamki ma Aisaia i qa iil. De ma Iesus ke perik a qa be deng gel ama qarlidang i nget ma’, ¹⁸ “Ama Slurlka aa Qevepka dai qurli qe na ngua. De ama Ngemumaqa qa mak na ngua ip ngul sil ne ama lengi ama atlunget barek lura i quasiaq araa qerang.

De ama Ngemumaqa qa nem ngua ip sagel lura i ama viirang nge karabus na ra ip mager ip gua ding se ra ip ta iit. De mager ip ngu sil bareq ama rlenta ai mager ip saqiaskerlka rem ngim. De qa nem ngua ip mager ip ngu veriktem se lura i quasiaq araa a nge ama dlek ip mager ip ta iit namen araa merleniirang. ¹⁹ De qa nem ngua ip ngu sil sever ama ageski ai diip lua ama Slurlka qe iames ne aa qaget.”

Aisaia 61.1-2

²⁰ Baiv aa de ma Iesus ka imaneng ama qemengka. De saqiaskerlka qa quarl tem ka barek luqa i qe uas, de qa mugun. De maikka lura mai ve ama Lautu-vem-ki dai ra mai re taqa tep me qa. ²¹ De ma Iesus ka arles i qel sil ba ra ma’, “Iara ngen narli ngua mis per ama lengi nev ama Langinka dai be ngu prleset met nget marevan.” ²² De ama qaget mai dai ra taqen ne ama lengi ama atlunget nevet ma Iesus. I qatias ngemerl a ra never ama lengi i maikka ama mer nget i ma Iesus ka meraqen na nget. De ama qaget ta taqen ma’, “Ngu lu nanaa be qa taqen taqurla? I qatikka qa, dai ma Josep aa uimka.” ²³ De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Maikka ama revan i diip ngen taqen ne lungera iara ama lengi i murl ama lavu ra sil na nget ma’, ‘A doktaqa, ngi matna vet gia qetdingki ip maget na qi.’ De ama tekmeriirang i ngia rekmet ne iirang pet ma Kapanaiam, dai sa uut narli sever iirang. Dai saqikka mager ip ngi rekmet ne liirang aa raquarl iara qatikka vet gia luqupki.” ²⁴ De qa ruqun ma’, “Ngul sil ba ngen ne ama revan, i ama Slurlka aa Aamki na qa, i qet matna gel aa liinka, per aa qerlingki, dai maikka diip kuasik ta tu araa qevap ai ama Barlka na qa. ²⁵ De ngul sil ba ngen ne gua revan. I murl i kurli ma Ilaija ama Slurlka aa Aamki na qa dai buup ne ama sauakta ama nankina pet ma Isrel. Be vet lungera ama niirl, dai quasiaq ama qaik se ama ages

ama depguas de ngene iaiq ama ageski ara garliqa. Be ama niingki qia men gel ta ver ama luquviirang mai vet luqia ama qerlingki. ²⁶Dap kuasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ma Ilaija sagel a nge ama nankina navet ma Isrel i raquarli rem ngim temanau na qa. Dav ama Ngemumaqa qa nem ka sagel iaiq ama sauaiikki vet ma Sarepta ver ama qerlingki ma Saidan. ²⁷Dai saqikka raqurla ma Ilaisa, i ama Slurlka aa Aamki na qa, i aa uang ama niirl. I buup ne iari ama qaqet i ama arlemki ama laippa i ama bias per a ra i qurli ra vet ma Isrel. Dap ta, dai quasik prleset ne ama arlemki naver a qek. Kuasik, i raquarli ren birling ama Ngemumaqa. Dap katikka ma Naiman naik i verleset ne aa arlemki. I ma Naiman dai qa naver ama qerlingki ma Siria.”

²⁸Be ama qaqet pe ama Judaqena araa Lautu-vem-ki ra narli lungera ama lengi i nge mit taquarl tem ta, de ra dai ama qurek per a ra malai. ²⁹De ama qaqet ta maarlviit de re teqestem per a qa ip ka iit naver araa luqupki. I araa luqupki dai qi ver ama damki. Be ra mit se ma Iesus sede ama damki ara qames i re narliip ta ran a qa manep. ³⁰Dap ma Iesus dai qa mit parlen me ra be naqatti qa mit.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Naver Iak

Mak 1.21-28

³¹De ma Iesus ka mir imanep savet ma Kapanaiam, i iaiq ama luqupki ama barlki vet ma Galili. De ver iang ama niirl ama Sabat, dai ai de qe su ama qaqet. ³²De ama qaqet mai dai qatias te nanses navet liina i qe su. I qatias aa lengi dai ama dlek pem nget. ³³De ve ama Lautu-vem-ki dai qurli iak i ama iauska ama vuqa qa raneng a qa. Dai qes nes slep ma’, ³⁴“Ai! Ngi ma Iesus navet ma Nasaret, ngi narliip ngi tekmet na uut nanaa? Ani ngia men i ngi narliip ngi lenges na uut? De nguat drlem se ngi. I ngi nagel ama Ngemumaqa. De ngi tekmet ne aa rletki ne ama revan!”

³⁵ Dap ma Iesus ka meraqen slep sagel ama iauska ma', "Sung na ngi! De ngi iit nevet luqa ama quatka!"

De luqa ama iauska qa rlu ne ama qaqeraqa samen ama aivet sev veleqes na ra. De ama iauska qa mit naver a qa dap kuasiq ai qa lenges na qa.

³⁶ De ama qaqet mai dai qatias te nanses. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Katias aiv a nge ama lengi iara nanaa? I qatias ne ama dlek dai luqa qem nem ama iaus ama vunget de nge tit naver ama qaqet." ³⁷ De raqurla de verik se ama lengi sevet ma Iesus pet luqia ama qerlingki.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ma Pita aa Rluaqi

Matiu 8.14-15; Mak 1.29-31

³⁸ De ma Iesus ka mit nep ma Lautu-vem-ki de qa mit sep ma Saimon aa vetki. De ma Saimon aa rluaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi. De ra snanpet ne ma Iesus ip ke rekmet ne a qeni ip ka raat never a qi. ³⁹ Baiv aa, de qa mit be qa maarl gelna na qi de qa serlin ama arlemki ip ki iit naver a qi. De ama arlemki qia mit naver a qi. Baiv aa de qia maarlviit de qit matna ver ama asmes bareq a ra. ⁴⁰ De se rletrlet, de ama qaqet ta men se araa rluavik be iari i re temarl sagel ma Iesus. I lura dai re taneng ama arlem i nget muqasmuqas. Be lura mai i re temarl dai ma Iesus ka mu aa ngerik per a ra i iak de iak, de qa rekmet de maget na ra. ⁴¹ De ama iaus ama vunget nge mit naver iari ama qaqet i buup. I lungera dai ngeres nes slep ma', "Ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."

Dap ma Iesus dai qe serlin ama iaus ip kula nge taqen. I ama iaus dai nget drlem ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa qa mak na qa iv ama qaqet araa Jameska.

⁴² Baip bigia se bingbigia de ma Iesus ka mit saver iaiq ama luqupki ip kurli qa i ngerek se qa. De ama qaqet dai re mali rem ka. Baip ta lu qa, de quasik te narliiv

araa ding se qa ip ka iit. ⁴³ Dap ka ruqun na ra ma', "Maikka mager i ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang i qe ruirl se iirang saqikka. I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip saqikka ngua tit ngut matna raqurla ver iarang ama luquviirang." ⁴⁴ Taqurla de qa sil ne ama lengi ve ama Lautu-vem-nget pet ma Judia.

5

Ama Risura I Ma Iesus Ka Arlma I Qa Maarl Se Ra Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20

¹ Per iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka maarl dengerlking per ama ngaingmaqa ama qerlapka aam ma Ganasaret. De ama qaquet i buup na ra re ngingdemna ver a qa, i re narliip te narli ama Ngemumaqa aa lengi. ² De qa lu ama siviiram, i iiram nge maarl ver ama qerlapka aam. I lura i ai de re sem serlik te ama lubi dai ra aang nadem iiram be ra qukmes te araa segen. ³ De ma Iesus ka sik sa de iani ama siviini i liina dai ma Saimon aa siviini. De qa ruqun ma Saimon ip nakka qe rek pe iini angera rleng iviit kuarla na dengerlking. De ma Iesus ka mugun dama siviini de qe su ama qaquet ama buurlem na ra. ⁴ Baip ka taqen be verleset, de qa ruqun ma Saimon ma', "Ngia aang se uut iviit samer ama naqium. De ngi de ngene gia rluavik ngen tu a ngen a segen ip te ama serlik." ⁵ De ma Saimon ka virliit i qa ruqun ma', "Gua Barlka, laa vet luqia ama arlenki mai dai uuret matna madlek iv ait de uut mat se a nge ama serlik. Dap kuasiq ai uut mat se a qeng ama serlik. Dap taquarl i ngi, ngia ruqun dai be diip ngua ru ama segen." ⁶ Ta rekmet taqurla be ra iing tik ser ama lubi i qatias buup na nget. Be ama segen dai ama qares ip bingbing met na nget. ⁷ De ra nes sagel araa rluavik be iari de iani ama siviini ip ta ren ip ta raat never a ra. De ra men sagel araa

rluavik be ra buuv ama siv-iiram mai ne ama lubi. Be ama qares iv iiram nget dan. ⁸ De ma Saimon Pita qa lu liina raqurla nge men, de qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim de qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngia iit nagel ngua! I ngua dai ama vuqa na ngua." ⁹ I ma Pita qe ne lura i qurli ra re na qa dai qatias te nanses naver ama lubi i buup i ra mat se nget. ¹⁰ De ma Jems ke ne ma Jon, i ma Sebidi aa uimiam, de ian ak ma Saimon, dai ngen a iam iane nanses. De ma Iesus ka ruqun ma Saimon ma', "Kula nging ning. I nanari be aaviit dai diip ngit matna i ngi ngingdemna ne ama qaquet sagel ngua." ¹¹ De ra qiarlet ne ama siviiram sa dengerlking de ra mit dap kurl ama tekmeriirang mai, de ra mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki Ama Laippa

Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45

¹² Baip lua i qurli ma Iesus per iaiq ama qerlingki, de vet luqia ama qerlingki dai qurli iaq ama qaqeraqa i ama arlemki ma laippa qia uung aa qetdingki mai. Baip ka lu ma Iesus de qa aan aa buum de vaik per a qa manep. De qe nen ka ma', "Gua Barlka, ariq aip ngi narliip dai mager ip ngi lemerl ngua!"

¹³ De ma Iesus ka mu aa ngerik pet luqa ama qaqeraqa de qa virliit ma', "Diip ngu lemerl ngi. Be maikka diip prleset ne gia arlemki." Taqurla de maikka masna vrleset ne luqia ama arlemki ama vuqi i ra tis ki ai ama laippa. ¹⁴ De ma Iesus ka ruqun ma', "Diip kuasik mager ip ngi sil bareq a qek sevet liina. Dap mager ip ngi iit ip ma Barlka nep ma Lautu qe lu ngi. De ngi quarl te gia ranbandem ip taquarl murl ma Moses ka ruqun, ip lura i maget na ra dai mager ip te tekmet taqurla. Taqurla ip diiv ama qaquet tat drlem ai sa verleset ne gia arlemki." ¹⁵ Dav ama lengi sevet ma Iesus dai verik se nget be nge tit gel ama qaquet. Be ama buurlem ne ama qaquet ta men ip te narli

ma Iesus ka taqen. De ra men sagel ka ip ke lemerl ta te araa arlem. ¹⁶Dap katikka ai de vet ka tit iasai sagel kuasik kurl ama qaqet ip katikka qurli qa i ngerek se qa ip mager ip ke raring.

Iak i Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa ilaing

Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12

¹⁷De ver iaq ama nirlaqa de qurli ma Iesus i qe su ama qaqet. De iari ama Parasiqena de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ama Lo, dai qurli ngen na ra aa i ra mugun. I lura dai ra men naver ama luquv-iirang mai pet ma Galili Provins, de ma Judia de ma Jarusalem. Be vet luus aa de qurl ama Slurlka aa dlek gel ma Iesus be qe lemerl ama qaqet te ama arlem. ¹⁸De iari ra men i re tal ama ding ne aa ngerik ngen aa ilaing pe ama ruitka. Be re siquat ip ta tit se qa sep ma vetki, ip ta ras na qa sek ma Iesus aa qames. ¹⁹Dap katias buup ne ama qaqet be maikka arik kuasik te lu saver a nge ama ngiliini ip ta ran se qa. Taqurla de ra sik se qa sev ama vetki reve de ra durl ama ademka. Aiv aa de ra aar ne ama kasik sepna ne ama ruitka. De ra raneng ama kasik se ama ruitka manep be se varlen ama buurlemki sek ma Iesus aa qames. ²⁰De ma Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevap ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. De ma Iesus ka meraqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. De ngua verleser iirang." ²¹De iari ama Tiksiqena, i ai de re su ne ma Moses aa Lengi, de ngen ama Parasiqena dai qatikka ra, ra tu araa qevap ma', "A nge ama nemka aa raqurla be qa taqen i qe lenges ne ama Ngemumaqa aa rlenki raqurla? I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke teviktem se auur a viirang." ²²De masna ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevap. De qa meraqen sagel ta ma', "Ngu lu ver a ngen a tuaqevap dai ngene snanpet taqurla ip nanaa? ²³Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes

ne iini? Kua liina i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang, dap kua liina i aip ngua ruqun ma', 'Ngia raarlviit de ngia tit.' ²⁴ Dap ngu narliip ngen drlem ai ngua ama qaqet araa Rarlimka dai gua dlek iara, be mager ip ngu reviktem se ama viirang."

Taqurla be ma Iesus ka meraqen sagel luqa i aa ngerik ngen aa ilaing dai ama ding na nget, ma', "Ngu tuqun a ngi, ngia raarlviit de ngi at gia ruitka, de ngia tit sep gia vetki." ²⁵ Taqurla de maikka masna qa maarlviit de lura ama qaqet araa saqang. De qa mer aa biraqi i ai de qe brlaing per a qi, de qa tit sev aa vetki. I qa tit de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. ²⁶ Be ama qaqet mai dai maikka ngemerl a ra. Be ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, de araa rut dai ngeterl a nget. Be ra ruqun ma', "Maikka iara uut lu iani muqas."

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Livai
Matu 9.9-13; Mak 2.13-17

²⁷ Baiv aa de ma Iesus ka tit dai qa lu iaq i ai de qa ter ama takkis i qa mugun pe ama Takkiskena araa vetki. I luqa dai aa rlenki ma Livai. De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia ren ip ngia tit naser a ngua." ²⁸ De qa maarlviit de qa mit dap kurl aa tekmeriirang mai de qa tit naset ma Iesus. ²⁹ De ma Livai qa rekmet ne ma Iesus aa asmeski ama slurlki ve aa vetki. Be buup ne lura i ai de ra ter ama takkis de qerlka ngen ne iari ama qaqet i buup, ta mugun de re na iam ta tes. ³⁰ De ama Parasiqena de ngen ne lura i ai de re su ne ma Moses aa Lo, dai vet ta taqen se ma Iesus aa risura. I re snanpet ma', "Ngu lu nanaa be ngen dres de ngene srluup ngen ne lura i ai de ra ter ama takkis de ngen ne lura i ama vura?" ³¹ De ma Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qa tat naver ama arlem per a ra. Dap kuasiq ai ip ka tat naver ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua

tat naver ama qaquet te araa viirang. Dap kuasik mager ip ngua tat navet lura i ra tu araa qevep ai ama atlura na ra. ³² De quasiq ai ngua men ip ngua tarl se ama atlura ip te guirltik per araa rut. Dap ngua men ip ngua tarl se ama vura ip te guirltik per araa rut.”

Ma Iesus Ke Su Re Aa Gamansena Ama Iamesnget I Nget Muqas Namen Ama Gamansena A Murlasnget

Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22

³³ De ra ruqun ma Iesus ma’, “Ma Jon aa risura dai ai de vet ta tiirl ama asmes de re raring, i saqikka ip taquarl ama Parasiqena. Dap luqa ama liinka i ai de qa tit naser a ngi dai quasiq ai qe tekmet taqurla.” ³⁴ De ma Iesus ka snanpet na ra ma’, “Nanaa? Arik iak ke tekmet ne ama asmeski ama slurlki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasik aa rluavik ta tiirl. ³⁵ Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes.” ³⁶ De ma Iesus kel sil ba ra i qe siquat ne ama siitka ma’, “Ngene lu, quasik mager iv a qek ke sik naser ama luanini namen ama iameski de qe qut tem se iini mer ama ademka men ama murlaski ama luanki. I ariq aip ka rekmet taqurla dai diip ke rlekmet ne ama luanki ama murlaski. I liina ama iamesini ama luanini dai diip kuasiq ai iini raquarl luqia ama luanki ama murlaski. ³⁷ De ngene lu, saqikka raquarl ama rliinki i ngia nes ki ne ama suaing. De saqiaskerlka aip laiv aa de ngi nin me qi ne iang ama suaing, dai quasik mager ip ma mang nget. I diip rlev ama rliinki be diip lenges ne ama asmes i raquarli i ama murlaski. ³⁸ Taqurla dai qatikka mager ip masmas de ama qaquet tes nes ama asmes mer ama iamesnget ne ama rliin.

Mager Ip Te Mali Te Ama Treska Vem-iirang

³⁹ De iani, i luqa i ai de qe srluuv ama vain ama murlasnget dai quasik ke narliip ke srluuv ama vain

ama iamesnget. I ai de qe tuqun ma', "Ama vain ama murlasnget dai ama atlunget."

6

Liina Aip Te Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa

Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28

¹ Baiv aa de ver iaq ama Sabat, i ama Lautu arla nirlaqa de ma Iesus aa liinka ra tit nep ma aiska ver ama qaqet araa aiveriirang i ra qutserl ama asmes. Lungera ama asmes dai ama wit. De ama risura ra ter iang ama gam ama mang nget naver ama wit. De re rligus nget te ama qetdeng de ra tes angera asmes. ² Dav iari never ama Parasiqena ta taqen sagel ma Iesus ma', "Gia risura dai ra merarlik ama Lautuqa. I qatikka ngen drlem ai quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa." ³ De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngene snanpet se gua risura? Dap ngen drlem ai murl ma King Daivit ke uas te aa seviraqi de qa mit ke ne aa liinka. Dap kuasiq araa a nge ama asmes, be ama getki vem ta maden. ⁴ De ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki be ra mes ama bret. Dav i lungera i quasik mager ip ta es nget. I ama bret dai ip barek lura naik i re uas te ama Lautu-vem-ki. Dap ma King Daivit ka mes iang, de qerlka qa qurl aa liinka re iang. Ngu lu, kua kuasik ngen mis per ama lengi sevet liina?" ⁵ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ama qaqet araa Rarlimka na ngua, be gua dlek peviit dai be mager ip ngu uas te ama qaqet per ama Lautuqi arla Nirlaqa i ra tis ka, ama Sabat."

Iak Ama Ding Ne Aa Merlmerliit

Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6

⁶ Baip per iaq ama Lautuqa de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-vem-ki ip ke su ama qaqet te ama lengi. Be lua dai qurli iaq aa, i ama vu aa ngeriqit ama merlmerliit, i neng per a iit. ⁷ De lura i re su ne ma Moses aa Lengi de

ngen ama Parasi-qena dai re taqam ngim te ma Iesus. I re narliip tet lu, aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Sabat. I re narliip te mali re a nge ama aiska ip te kot se ma Iesus. ⁸ Dap katikka qa dai qat drlem araa tuaqevap. Taqurla de qa ruqun luqa i neng per aa ngeriqit ma', "Ngia raarlviit de ngia raarl varlen me uut."

Taqurla de qa maarlviit be qa maarl. ⁹ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngu narliip ngu snanpet na ngen. Kua mager iv uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang per ama Sabat? Dap kua mager iv uure tekmet ne ama viirang? De qua mager iv uut tat naver ama qaquet, dap kua mager iv uure lenges ne ama qaqeraqa?" ¹⁰ De qa ngim miqet sagel ama qaquet mai, de qa ruqun luqa ama qaqeraqa ma', "Ngi reterl vet gia ngeriqit." De luqa qa rekmet taqurla, be aa ngeriqit dai ama atliit. ¹¹ Dap ta, dai maikka ama qurek per a ra maden. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Diiv uure sana ne ma Iesus?"

*Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen A Iam
Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19*

¹² De vet luus aa de ma Iesus ke narliip ke raring, de qa mit sev ama damki reves. De qe raring sagel aa Mam. Be qatikka vet luqia ama arlenki mai dai qe raring be deng se bingbigia. ¹³ Baiv aa de qa nes te aa risura sagel nas, de qa mak ne ama malepka ngen a iam na ra de qa mis ta ma', "Ama Aposelkena." ¹⁴ I lura dai araa rlen, i ma Saimon (i ma Iesus ka mis ka ma Pita), de ma Endru i ma Saimon aa negeniqa, de ma Jems ke ne ma Jon, de ma Pilip ke ne ma Batalamiu. ¹⁵ De ma Matiu qe ne ma Tomas, de ma Jems i ma Alpius aa uimka, de iak ma Saimon, i qa naver ama liinka i re serlin ama Gaman Rom. ¹⁶ De ma Judas, i ma Jems aa uimka. De iak ma Judas Iskariot, luqa i aiv aa de qa quiitkulbaing se ma Iesus bareq aa qumespik.

Ma Iesus Ke Lemerl Ama Qaqet Te Ama Arlem

Matiu 4.24-25; Mak 3.7-12

¹⁷ De ma Iesus ka mir imanep ke na ra, de qa mit be qurli qa ver ama aiverini, i maikka ama seserles. I qa maarl ke ne aa risura i maikka buup na ra vet liina ama aiverini. De maikka buup ne ngen ama qaqet i ra navet ma Jarusalem de na dengerlking nagelna ne ma Taia de ma Saidan dai qerlka ngen a ra i qurli ra aa. ¹⁸ I ra men ip te narli aa lengi de ip ke lemerl ta te araa arlem, de ngen ne iari ama qaqet i ama iaus ama vu nget, nge lenges na ra. Dai ma Iesus ka nem nget naver a ra. ¹⁹ De ama qaqet mai dai re narliip ta tu araa ngerik per a qa i raquarli aa dlek dai nge tit be ngere tekmet de maget ne ama qaqet mai.

Ma Iesus Ka Su Aa Risura Pe Ama Damki Reves

Matiu 5.1-12

²⁰ De ma Iesus kem ngim sagel aa risura, de qa ruqun ma',

“Ngen, i quasiaq a ngen a qerang, dai mager iv ama arlias per a ngen. I raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki i qe uas, dai qi bareq a ngen. ²¹ De ngen i ama getki-vem-ngen iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I nasat de ngen dres be diiv ama arlan ngen.

De lu ngen aa i ngenek nak iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I laip dai ngenen ngian. ²² De diip laiv ama qaqet tet lu ngen i ngen diit naser a ngua ama qaqet araa Rarlimka, de diip te kirlvem se ngen, de diip ta taqen a ngen mavik. De maikka diip ta tis a ngen a rlen te ama iaus. Taqurla, dap katikka mager iv ama arlias per a ngen.

²³ Ariq aip te tekmet taqurla sagel ngen, dap ngen dai mager iv ama arlias per a ngen de maikka ama atlu a ngen a rut. I ngene narli, i a ngen a ranbandem i nget pe uusep dai maikka nget peviit. I murl a ngen a murlta, dai saqikka

ai de maikka murl re tekmet taqurla sagel ama Slurlka aa Aamki na ra.

²⁴ Dap ngen, i buup ne a ngen a tekmeriirang iara, dai diiv ama vu bareq a ngen, i sa raquarli ngen daneng ama tekmeriirang ip ma arlias per a ngen a rut naver iirang.

²⁵ De lu ngen aa i iara ngen dres be ama arlan ngen. Dai diiv ama vu bareq a ngen. I diiv ama getki-vem-ngen.

De ngen ama qaqet iara de ngenen ngian i ama arlias per a ngen, dai diip nasat de ama qilkilem na ngen.

²⁶ Ariq aiv ama qaqet mai ra taarl ne a ngen a rlen, dai maikka mager ip ngenet lu. I liina dai ama vu bareq a ngen, i raquarli murl i ai de re tekmet taqurla sagel lura i re kaaq ai ama Slurlka aa Aamki na ra, i ama vura na ra.

*A Ngen Arlem Never A Ngen A Qumespik
Matu 5.38-48*

²⁷ Dap lu ngen aa i ngene narli gua lengi dai ngu tuqun a ngen, ip maikka mager iv a ngen arlem naver a ngen a qumes-ta. De maikka mager ip ngene taqa tekmet se lura i araa rut dai ama vunget sagel ngen. ²⁸ De maikka mager ip ngen derat nevet lura i ra taqen a ngen mavik. De maikka mager ip ngene raring ip ngen derat nevet lura i ra tit na ngen. ²⁹ Ariq aiv iak ka vukdeng met gia aamki ruarl, de saqikka mager ip ngi guirltik pet gia Aamki ip ke vukdeng tuarl. De ariq aiv iak ke kiarlet ne gia luanki, de mager ip gia ding se qa ip kerlka qa at ngene gia serlapki saqikka. ³⁰ De ariq aiv iak ke nen ngi re a qeni nagel ngi, taqurla de mager ip ngi qurl a qa. De ariq aiv iak ka mer a qeni nanaa nagel ngi de quasik mager ip slepslep per a ngi i ngia taqen a qa ip ke virliir iini. ³¹ Ama tekmeriirang i ngene narliiv

iari re tekmet ne iirang bareq a ngen, dai saqikka mager ip ngene tekmet niirang bareq a ra.

³² De ariq aip ngen rarlik lura i qatikka re rarlik ngen dai quasik mager iv a nge ama meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka ama vura dai ai de re rarlik lura i re rarlik ta. ³³ De ariq aip ngene tekmet ne ama atlu sagel lura i ai de re tekmet ne ama atlu sagel ngen, dai quasik mager iv a nge ama meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka lura i ama vura dai ai de re tekmet ne ama tekmeriirang taqurla. ³⁴ De qatikka ariq aip ngenerl kuarl te ama tekmeriirang barek lura naik i ngen drlem ai saqikka diip te virliit ba ngen, dai be ngu lu diiv a nge ama meraqen mamerl nanaa nge ren ba ngen? Diip kuasik. I saqikka ai de ama vura re tekmet taqurla bareq a na. I ra tu araa qevap ai as aip ter kurl araa rluavik te iarang, dai saqikka diip te virliit liirang aa raqurla bareq a ra. ³⁵ Dap mager ip ngene rarliq a ngen a qumes-ta. De ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang sagel ta. De maikka mager ip ngenerl kurl ama qaquet te ama tekmeriirang. De qula ngen dru a ngen a qevap ai mager ip te virliit liirang aa ba ngen. Ariq aip ngene tekmet taqurla dai nasat de ngene raneng ama ranbandem i nget peviit. De ngen dai ama Ngemumaqa i maikka qa veviit dai diiv aa uis na ngen. De ai de aa ngimsevetki never ama qaquet i ai de quasiaq ai ra taqen ne ama atlu sagel ka. De aa ngimsevetki never ama vura. ³⁶ De maikka mager ip ngene rarliq ama qaquet ip taquarl a ngene Mam i ai de qe rarlik ta.

*Liina I Re Kot Se Iari Ama Qaqet
Matu 7.1-5*

³⁷ Kula ngen deraarl ne iari naik. I quaata i diiv iari te kot se ngen. De qula ngen deraqen se iari ama qaquet. Taqurla ip diip kuasik te kot se ngen. De maikka mager ip

ngene teviktem se ama qaqet araa viirang. Taqurla dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe teviktem se a ngen a viirang. ³⁸Maikka mager ip ngenerl kurl ama qaqet te ama tekmeriirang taqurla, de diiv ama Ngemumaqa qerl kurl a ngen te ama tekmeriirang. I diip kerl kurl a ngen te ama tekmeriirang i maikka buup. I diiv iirang ngere rletik sev a ngen a ngerik be diip ngene taneng tik. Be aip ngia kuarl te ama denes bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl te ama denes bareq a ngi. Dav ariq aip ngia kuarl te ama buurlem ne iarang bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl te ama buurlem ne iarang bareq a ngi.” ³⁹De saqikka ma Iesus ka quarl te iaq ama qasiquatka i qa taqen ma’, “Kua mager iv iaq ama rlenka qe teqerl aa rluaqa ama rlenka ne ama aiska? Kuasik maget. I diiv ian mai ian dan mer ama demki. ⁴⁰Luqa i ama risuqa dai quasiaq ai qa veviit daleng aa Tiksiqa. Dap luqa ama risuqa i maikka qa raqa prleset ne aa skul dai diip ka raquarl aa Tiksiqa. ⁴¹De ngu lu ngim ngim sagel ama guvangini mene giaq aa sakngaqa ip nanaa? Dav as kuasik ngit lu ama mengem ama barlem mene gia sakngaqa. ⁴²Dap ngu lu nanaa be mager ip ngi tuqun giak ma’, ‘Ngu narliip ngu lemerl vet gia sakngaqa te ama guvangini.’ Dav as mager ip ngi lu nas nauirl. I as luum aa ama mengem ama barlem dai uum mene gia sakngaqa. Be maikka ngi dai ngi kaak temiis. Dap mager ip ngi at luum aa ama mengem ama barlem namene gia sakngaqa nauirl. De naqerl aip ngi taqam ngim, de mager ip ngi lemerl ama guvangini nemen giaq aa sakngaqa.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Mengka I Ai De Qa Tu Ama Gam Matiu 7.16-20; 12.33-35

⁴³ Ama mengka ama atluqa dai ai de quasiaq ai qa tu ama gam ama vunget. Dai saqikka raqurla i ama mengka ama vuqa dai ai de quasik ka tu ama gam ama atlunget.

⁴⁴ Dai qatikka ama meng mai dai uut drlem a nget i qatikka

qurl angera gam. Dai qatikka raqurla dai ai de quasiq ai ama kasiq ama arlking per a nget nge tu ama guleng. De ama airung i ama arlking per a nget, dai ai de quasiq ai nge tu ama asmes ama atlunget taquarl ama ial. ⁴⁵ I ama qaqeraqa i aa tuaqevap ama atlunget, dai diip ke taqen ne ama lengi ama atlunget, i lungera dai nget de aa rlan. Dap luqa i ama vuqa dai buup ne ama tuaqevap ama vunget de aa rlan, taqurla be qa taqen kur aa tuaqevap. Dai be uut drlem ai lungera ama lengi i baingbaing se nget mer ama qaqeraqa aa aamki, dai lungera ngere teqerl ne ama tuaqevap de luqa aa rlan.”

Ama Qaqet i Re Narli Gel
Matiu 7.24-27

⁴⁶ “Dap ngu lu nanaa be ai de ngen dris ngua ma’, ‘Gua Slurlka, gua Barlka’, dap kuasiq ai ngen diit kut gua lengi? ⁴⁷ Ariq aip nemka i qat den sagel ngua, de qe narli gua lengi, de qa tit kut nget, dai mager ip ngu reqerl a ngen aip ka raquarl a qek nanaa? ⁴⁸ Dai diip ngu sil sever a qa iara. Luqa dai ip taquarl iak qe narliip ke teq aa vetki. Be nauirl dai qa qut ama adem i nget saimanep de qa mu ama simen be ding se nget men ama dul ama slurlnget pe ama aivet. Baiv aa de qa maarl ne aa vetki vet lungera angera rlang. Baiv aa de ama a aiqum nge men be ama qerlap ngerep kuip luqia ama vetki, dap katias kuasik mager ip kia aat. I raquarli luqa qa raqa teq aa vetki. ⁴⁹ Dap lura i re narli gua lengi de quasik te narligel nget, dai ra raquarl luqa i naqatikka qa aan serl aa vetki men ama aiverem naik. I quasiq ai qa mu ama simen pe ama aivet nauirl. Baiv aa de ama qerlap nge quip luqia ama vetki, dai naqatikka masna qia aat, be maikka lenges na qi mai.”

7

*Ama Amiqena Araa Barlka Aa Tuaqevrep
Matiu 8.5-13*

¹ Aip ma Iesus ka meraqen per ama qaqet be verleset, de qa mit be qa men pet ma Kapanaiam. ² De iaq i ama Amiqena araa Barlka i qe uas te ama100 na ra, dai luqa aa maatpitka i ai de qet matna gel ka dai maikka qe rarlik ka. Dap luqa ama maatpitka dai qe temarl be ama qares ip kep ngip. ³ De luqa ama Barlka qa narli sevet ma Iesus i qurli qa aa. De qa nem iari ama Judaqena araa Barlta be ra mit ip te nes tem ka ip ka ren ip ke lemerl aa maatpitka. ⁴ Baip ta mit be sagel ma Iesus de ra taqen a qa madlek ma', "Luqa dai maikka ama atluqa, be mager ip ngia raat never a qa. ⁵ I ai de qe narliip se uut ama Judaqena. De qa matna ver auur a Lautu-vem-ki." ⁶ Taqurla de ma Iesus ka mit ke na ra. Be sa aip lua i qatkat na qa sagel ama vetki, de luqa ama Amiqena araa Barlka qa nem aa rluavik be iari se aa lengi sagel ka ma', "Gua Barlka, kurla ama rletki ver a ngi. I ngua dai quasiaq ai ama atluqa na ngua, ip mager ip ngia ren ip ngia ran sep gua vetki. ⁷ I saqikka ngua tu gua qevrep taqurla ai ngua dai quasiaq ai ama atluqa na ngua be quasik mager ip ngua ren sagel ngi. Dap katikka mager ip ngia raqen ne ama lengiini de diip maget ne gua maatpitka. ⁸ I ngua dai ngua ver iari araa arlim i araa dlek peviit. De ngua dai gua dlek be qurli iari ama Amiqena vet gua arlim, i ngu uas tem ta.

Be ariq aip ngua ruqun iak navet lura i ngu uas tem ta ma', 'Ngi it', de raqurla de diip luqa qa tit. De iak dai aip ngua ruqun ma', 'Ngi ren.'" De diip ka ren. De ariq aip ngua ruqun luqa i gua maatpitka na qa ma', 'Ngi rekmet taqurliani.' De diip ka dai qe narligel ngua. Dai ngu at drlem ai ngi dai saqikka gia dlek taqurla."

⁹ Baip ma Iesus ka narli raqurla, de sak met ka never a qa. De ma Iesus ka ruqun lura i ra tit naser a qa ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ai de quasik ngua lu sever a qek i qa navet ma Isrel i aa tuagevep taquarl luqa." ¹⁰ De lura i ama Amiqena araa Barlka qa nem ta sagel ma Iesus dai ra guirl sev aa vetki. Be ra lu ama maatpitka i verleset ne aa arlemki be maget na qa.

Ma Iesus Ka Iames Ne Ama Sauaikki Are Uimka

¹¹ Baip bigia de ma Iesus ka mit saver ama luqupki ma Nain. I aa risura de ngen ama qaqet i buup na ra, re na qa ra mit. ¹² Be lua i qa tit be sagelna ne ama luqupki ara tarlka i qa sere luqia ama luqupki, de iari rat den i re tal iaq ama ngipka. I luqia i are uimka, dai qatikka ama quanaska. De luqia ama nanki dai ama sauaikki. I buup ne ama qaqet navet luqia ama qerlingki i rat den te ne luqia ama nanki. ¹³ Baiv auur a Slurlka qa lu luqia ama nanki, de maikka aa arlem malai naver a qi. Be qa ruqun na qi ma', "Kula ngik nak." ¹⁴ De qa mit be sagelna, be qa mu aa ngerik per ama ruitka i qurl ama ngipka vem ka. Be lura i re tal ama ruitka, dai ra maarl. De ma Iesus ka ruqun ma', "A gilka, ngu tuqun a ngi ip ngia raarlviit." ¹⁵ De luqa i qa ngip, ka maarlviit be qa mugun de qe rarles i qa taqen. De ma Iesus ka quarl tem ka bareq aa nan. ¹⁶ Taqurla dai be ama qaqet dai reng ning de ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. De re tuqun ma', "Maikka sa baing se iaq ama Slurlka aa Aamki na qa varlen me uut i qa veviit."

De qerlka ra ruqun ma', "Se ama Ngemumaqa qa men ip ka tat never aa qaqet." ¹⁷ Be liina i ma Iesus ka rekmet niini, dai verik se ama lengi ver ama qerlengiirang mai vet ma Judia de ver ama qerlengiirang mai mirlek sever a qa i qa rekmet ne liina. ¹⁸ De ma Jon aa risura ra sil ba qa sevet liirang iara mai.

*Ma Jon Ka Nem Ama Risuiam Sagel Ma Iesus
Matiu 11.2-19*

¹⁹ De ma Jon ka nes te aa iaiam ama risuiam sagelemiis de qa nem iam se ama lengiqi sagel ma Iesus. I qe snanpet ma', "Kua ngi i qurl uut de uurem ngim naa na ngi dap kua a qek i diip ka ren?" ²⁰ De liiam aa ian mit be ian men gel ma Iesus, de ian duqun ma', "Ma Jon i luqa i ai de qe qukmes te ama qaqet, dai qa nem uun sagel ngi. I qe snanpet ma', "Kua ngi i qurl uut de uurem ngim naa na ngi? Dav as kua qurl uut de uurem ngim naa na a qek i diip ka ren?" ²¹ De vet luus aa de ma Iesus ke lemerl ama qaqet te araa arlem i nget muqas muqas. De qem nem ama iaus i buup naver a ra. De buup ne ama rlenta dai qa rekmet na ra be rem ngim. ²² De ma Iesus ka ruqun ma Jon aa risuiam ma', "Uan diit de uane sil barek ma Jon sever ama tekmeriirang i iara uan lu de uane narli iirang. I ama rlenta dai maget ne araa saqang be saqi rem ngim. De lura i quasik mager ip tat tit i ama vu araa ilaing, dai maget na ra be saqi ra tit. De lura i ama arlemki ama laippa ver a ra dai verleset ne ama arlemki naver a ra. De lura i ama dengdeng per a ra dai maget na ra be saqi re narli mer araa asdem. De lura i ama ngipta dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. De ama Lengi ama Atlunget nge mit sagel lura i quasiaq araa qerang. ²³ De lura i quasiaq ai lenges ne araa tuaqevep namen na ngua, dai mager iv ama arlias per a ra." ²⁴ Be sa aip liiam aa ma Jon aa risuiam i ian men se ama lengi dai ian mit, de ma Iesus ka sil bareq ama qaqet sevet ma Jon taqurliani ma', "Ngen ama qaqet dai ngu lu mekai ngen mit sever ama luqupki i ama ausaqi na qi ip nanaa? Kua ngen mit ip ngenet lu ama ruquuviit i ama laurlka qep kuiv a iit? Katikka kuasik. ²⁵ Dap ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua luqa i qa muremiis ne ama luan ama atlunget? Kuasik. Dap lura i ra turemiis

ne ama luan ama atlunget, dai lura raqurla dai ai de qurli ra ve ama qelaing-gelem-ta araa vet. ²⁶ Taqurla dai ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua a nge ama Ngemumaqa aa Aamki na qa? “Ii, a revan!” Dai maikka ngul sil ba ngen, ai ma Jon dai qa veviit daleng iari i ama Ngemumaqa aa Aamki na ra. ²⁷ Lunger iara ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka i murl ta iil me nget sevet ma Jon. I ama Ngemumaqa qa ruqun taqurliani ma’,

“As laip ngu nem a qek ip kel sil ne gua lengi. Be diip ke uirl se ngi de qe tuvem ne gia rletki sagel ama qaquet.”

Malakai 3.1

²⁸ “De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i ma Jon i luqa i ai de qe qukmes te ama qaquet, dai maikka qa veviit daleng lura mai ama qaquet i sa ra men per ama aivetki. Dap nemka i ama gilka na qa men ama Ngemumaqa aa liinka i qe uas tem ta dai qa veviit daleng ma Jon.”

²⁹ Baip ta narli lungera ama lengi be verleset, de ama qaquet te ne lura i ai de ra ter ama takkis, dai ra ruqun ma’, “Ii, ama Ngemumaqa aa gamansena dai ama seserl nget.” I qatikka lura i ma Jon ka ukmestem ta. ³⁰ Dav ama Parasiqena de ngene lura i rat drlem se ama Lo, dai quasiq ai ma Jon ka ukmestem ta. Taqurla be ra ngim temanau ne ama aiska ama atluqa i ama Ngemumaqa qa reqerl a ra. ³¹ De ma Iesus ka ruqun ma’, “Pet lunger iara ama niirl, dai ngu lu mager ip ngu sil nanaa sever ama qaquet? Ngu lu ama qaquet dai ra raquarl ama gi? ³² Iara dai ama qaquet ip taquarl ama arluis i ra mugun per ama luqup. I iaqam ama buurlebem ne ama arluis ta nes sagel araa rluavik i saqikka ama buurlebem na ra ma’,

“Uure kutming ne ama rliin ip ngene taing, dap kuasiq ai ngene taing. De uure taing ne ama arlemigl, dap kuasiq ai ngenek nak.”

³³ Ngu lu ngu tuqun ai ama qaqet taqurla i nanaa? Ngua taqen taqurla i raquarli ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet, ka men de quasiai ai qa tes taquarl ama qelaing gelem ta, de quasiai ai qe srluuv ama wain. Be ngene tuqun ai ma Jon dai ama iaus per a qa. ³⁴ De ngua i ama qaqet araa Rarlimka dai ngua men, be ngua tes ama asmes ama atlunget, de ngu srluuv ama wain, ip taquarl ama qaqet, be ngene tuqun ma', "Ngen lu, ka tes maden de qe srluuv ama wain i buup. Be qa dai aa rluavik ne lura i ai de ra ter ama takkis de re suam se ama qelaing, de iari ama vura."

³⁵ Dav ama Slurlka aa uis dai diip te raneng aa Saikngias be diip te tekmet ne ama rleriirang ama atliirang."

Ama Nanki Ki Perling Ama Marles Pet Ma Iesus Aa ilaing

³⁶ De iaq ama Parasiqa qa nes te ma Iesus ip ka tes, ke na qa. De ma Iesus ka mit sev ama Parasiqa aa vetki be qa mugun per ama asmeski. ³⁷ Dav iaq ama nanki ama vuqi dai qurli qi vet luqia ama luqupki. Dai be qia narli ai ma Iesus ka tes pe luqa ama Parasiqa aa vetki. Taqurla de luqia ama nanki qia mer ama qurelka ne ama sanda de qia men. ³⁸ De qia mit be qia maarl de ma Iesus aa snaing gelna ne aa ilaing, de qurli qi aa i qik nak. Be ama qerlap navet teves dai ngere rat pet ma Iesus aa ilaing. De vaik per a qi be qia lil ver aa ilaing ne ama qesing per ara ningaqa. De vetpet kis nismet per aa ilaing i merlmerl vem ki. De qia verling ama sanda ver aa ilaing. ³⁹ De luqa ama Parasiqa i qa marl se ma Iesus ip ka ren sev aa vetki, dai qa lu liina, de qa tu aa qevap ma', "Ariq aip luqa i maikka ama Slurlka aa Aamki na qa, dai diip kat drlem se luqia ama nanki i qia mu ara ngerik per a qa. De qerlka diip kat drlem se ara tekmeriirang. I luqia ama nanki dai ama vu qi i ai de qi tekmet ne ama viirang."

⁴⁰ Taqurla de ma Iesus ka virliit lungera ama tuaqevep i qa ruqun ma', "Saimon, iang ama lengi gel ngua i ngu narliip ngu qurl a ngi rem nget." De ma Saimon ka ruqun ma', "A Tiksiqa, ngi sek de gia lengi."

⁴¹ De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngu sil sever iaiaam i ian dinau gel iak. I iak dai aa dinau ne ama 100 ne ama nal, de iak dai aa dinau ne ama malepka ne ama nal naqatikka.

⁴² De iam dai quasik mager iv iane virliit ian a dinau. Taqurla de luqa i aa ding se iam ip kula iane virliit ian a dinau. Taqurla dai ngu lu nemka naver a iam dai maikka qe rarlik ka malai?" ⁴³ De ma Saimon ka virliit ma', "Ngu tu gua qevep ai luqa i quasik ka virliit aa dinau i nget peviit." De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Gia tuaqevep dai ama revan nget."

⁴⁴ De qa guirtik per a nas be qem ngim sagel ama nanki de qa ruqun ma Saimon ma', "Kua ngit lu luqi iara ama nanki? Ngu men be ngua man sep gia vetki, dap kuasiq ai ngia qurl a ngua re ama kainaqi ip ngu ukmes te gua ilaing. Dap luqia ama nanki dai qia ukmes te gua ilaing ne ama qerlap navet teves. De qia iil ver a nget ne ara qesing per ara ningaqa. ⁴⁵ Ngi, dai kuasiq ai merlmerl vem ngi de uune sarl a uun a ngerik kana. Dap lua i ngua arles i ngu at dan be deng iara, dai qatiaskerl luqia ama nanki dai merlmerl vem ki de qia tu ara Aamki vet gua ilaing. ⁴⁶ De kuasiq ai ngia merl ama marles pet gua ningaqa. Dap luqia ama nanki dai qia merl ama sanda vet gua ilaing. ⁴⁷ Dai be ngul sil ba ngi, i luqia dai qia rekmet ne ama viirang i maikka buup. Dap sa ngua lemerl ki re liirang aa ama viirang. Taqurla be maikka qi rarlik ngua veviit. Dap luqa i qa rekmet ne ama viirang ama langas, de ngua lemerl ka rem iirang dai naqatikka qe rarlik ngua qarlarla.

⁴⁸ De ma Iesus ka ruqun ama nanki ma', "Sa ngua lemerl ngi re gia viirang." ⁴⁹ De lura i ra mugun mirlek ne ama

taibelki re na qa, dai ra arles i ra taqen per a na ma', "Luqa dai nemka na qa be qe lemerl te ama viirang?" ⁵⁰ De ma Iesus ka ruqun luqia ama nanki ma', "Gia tuaqevap dai sa nge rekmet na ngi be sa maget na ngi. Ngia tit, de maget ip gia rutka dai qe taqa mugun."

8

Iari Ama Nankina I Re Ne Ma Iesus

¹ Baiv aa ver iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka tit per ama qerleng ama barl nget de ngen ama luquviirang. De qel sil bareq ama qaqet ne ama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa aa giqi i diip ke uas. I ama malepka ngen a iam na ra, ra tit te na qa. ² De iari ama nankina i mekai ma Iesus ka nem ama iaus never a ra, de iari dai qa lemerl ta te ama arlem, dai re na qa ra tit. I iaik naver a ra i ra tis ki ma', Maria i ki navet ma Magdala. I luqia i mekai ma Iesus ka nem ama iaus ama ngeriqit ngen a iim never a qi. ³ De iaik ma Joana i ara ak ma Kusa i ai de qe uas te ma Erot aa vet. De ma Susana de qerlka ngene iari ama nankina i buup, i ra tit te na qa. De iari ama nankina ta qaral te araa tekmeriirang ip ta tat navet ma Iesus ke ne aa risura.

Mager Iv Ama Qaqet Te Narli Gel Ama Slurlka Aa Lengi

Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9

⁴ De ama buurlem ne iari ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina ta iing demna. De qerlka iari ra men naver ama luquviirang sagel ma Iesus. De qel sil ne ama qasiquatka i qel sil ma', ⁵ "Tak i qa tit de qet dan ama gam per aa sleng. I lungera ip te tekmet ne ama bret na nget. De vet luqa ama nirlaqa i qet dan ama gam per aa sleng dai iang nge raat pe ama aiska be ama qaqet ta tit per a nget. De ama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska. ⁶ Dav iang nge raat per ama dul i quasik buup ne ama aiverem per ama dul arle ves. De masna vurl ve

arle ves. De ama nirlaqa qa men, be qes nis slep de ama snagut pe ama aivet dai nge ngip. De ama nirlaqa qa iin me nget. ⁷ Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem i ama airung per a uum. De lungera ama airung dai masna nge iirl. Be nge uung per ama gam be quasik nge ral ama asmes. ⁸ Dav iang dai nge raat per ama aiverem ama atluum, be nger riirl be ama slurl-nget, de nge ral ama asmes i qatias buup.”

De ma Iesus ka meraqen taqurla, i qa meraqen slep, ma’, “Luqa i qe narli lungera ama lengi, dai mager ip ke taqa mu aa asdem.”

Liina i Ai De ma Iesus Kel Sil i Qe Siquat

Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12

⁹ De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa ma’, “Ngu lu ve ama qasiquatka aa rlung nanaa?”

¹⁰ De qa ruqun ma’, “Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan nget i ama trleses pem nget. I lungera aa dai nget sever ama Luqupki ama Atluqi Vuusep. Dap lura ve nger a rlung dai quasik tat drlem se gua lat. De ama Ngemumaqa qe trles aa lengi vet gua siit, taquarl murl ka quarl te ama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki na qa, i qa taqen taqurliani, ma’,

“Laip tem ngim dap kuasik mager ip te lu a qeni. De diip te narli ama lengi dap kuasik tat drlem se ama rarlimini.”

Aisaia 6.9

Ma Iesus Ke Taqal Sil Sevet Luqa I Qet Dan Ama Gam

Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20

¹¹ “Ama rarlimini ve luqa ama qasiquatka aa rlung dai raqurliani. Lungera ama gam dai ama Ngemumaqa aa Lengi. ¹² Be lungera ama gam i nge raat pe ama aiska, dai raquarl lura i re narli ama lengi. Dav aiv aa de ma Satan ka men be qa met lungera nade araa rlan. I qat drlem ai arik ma ra mu araa qevap sever ama Slurlka be diip qe iames

na ra. ¹³ De lungera ama gam i nge raatkutemaat pet luus aa i ama dul, dai raquarl lura i re narli ama Ngemumaqa aa lengi, de ra mer a nget ne ama arlias. Dap lungera ama lengi dai maikka quasiq ai nge man sede lura i araa rlan. De araa tuaqevap dai naqatikka qurli nget se ama veluus. Be aip lua i ama qasiquarl-iirang nget den per a ra, de ai de rat drlem sa raat. ¹⁴ De iang ama gam dai nge raat pet luus aa i ama airung. Dai lura ama qaquet dai rat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi. Dav ama tekmeriirang never ama aivetki, i nger uung per araa tuaqevap. I liirang aa i ama merlen muqas muqas, dai liirang aa i re narliip se ama qelaingka de ngen ama bisnis, de ngen ama arlias muqas muqas naver ama aivetki. Taqurla be araa asmes dai quasiq ai nge riirl be ama barl nget. ¹⁵ Dap lungera i nge raat per ama aiverem ama atluum, dai raquarl lura i re narli ama lengi de ra mer a nget be ra tu araa qevap sever a nget. Be qurli ra i quasik leklek pe araa ngerik dap maikka re dlek ip te riirl i re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang.”

Ama Mudemki
Mak 4.21-25

¹⁶ “Lua dai ai de quasiq ai ama qaquet te nandem ama mudemki de mager ip tes nes ki mer ama suupinki. De quasiq ai mager ip te trles ki remani ver ama laiqiruut. Kuasik. Dav ai de ra tu qi sekgames ip lura i rat dan sev ama vetki dai mager ip te taqam ngim i ama nirlaqa. ¹⁷ Ama qaquet i re tekmet ne ama tekmeriirang ama trleses pem iirang dai nasat de vuk se iirang sekgames. De liirang aa mai i ama qaquet araa misaqi ne iirang, dai nasat de baing se iirang sekgames, be diiv ama qaquet tat drlem iirang. ¹⁸ Maikka mager ip ngenet lu, de ngene taqa narli ama lengi. De ariq aiv iak i iang ama adrlem gel ka, dai saqiaskerlka diiv ama Ngemumaqa qe qurl a qa re iang.

Be diip lungera i qe narliip se nget, dav as diip ngene iang. Dap nemka i quasik ket matna ne lungera i sa ma Ngemumaqa qa van a qa, dai diip ka at lungera mai nagel ka.”

Ma Iesus Aa Nan Ngen Aa Ningambik

Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35

¹⁹ Baiv aa de ma Iesus aa nan de ngen aa ningambik ta men sagel ka. Dap katias buup ne ama qaqet dai ra iing demna. Be ma Iesus aa nan de ngen aa ningambik dai quasik mager ip ta ren sagelna na qa. ²⁰ De a ret ta sil ba qa ma’, “Gi nan de ngene gia ningambik dai ra maarl darliik, i re narliip tet lu ngi.” ²¹ Dap lura i ra sil barek ma Iesus, dai qa virliit ba ra ma’, “Lura ama qaqet i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai raquarl gua lavu na ra, de raquarl gua ningambik.”

Ma Iesus Ka Riktik De Ama Qaik Ama Laurl Vem Nget

Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41

²² De ver iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka sik sede ama siviini qe ne aa risura. De qa ruqun na ra ma’, “Diiv uur iit saver ama serlegeska aam tuarl.”

De raqurla de ra mit. ²³ Be lua i ama siviini nge tit se ra, dai ma Iesus ke brlaing. De ama laurlka ama slurlka qa maarl ne ama qerlapka. Be ama siviini dai ama qares ip buupbuuv iini ne ama qerlap be ama qares ip lenges lenges na ra. ²⁴ De raqurla de ra mit be ra vileng ma Iesus, de ra ruqun ma’,

“Auura Uaska, ama qares ip lenges lenges na uut iara.” De ma Iesus ka maarlviit, be qa riktik de ama laurlka de ngen ama valeng. Be ama laurlka qe ne ama valeng dai rik dem nget, be ama serlegeska dai maikka quasiq ai qe pererl. ²⁵ De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Ngeneng ning i naqatika a ngen a tuaqevap dai ama gil-nget.” Be maikka ngetrl a ra de ra taqen per a na ma’, “Maiqatti a qek iara

nanaa? I ama laurl de ngen ama valeng dai nge narligel ka.”

*Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qabaing Per A Qa Te Ama Iaus
Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20*

²⁶ Baiv aa de ra mit dama siviini be ra men per ama Garisa-qena araa luqup. I luqia ama luqupki dai qi ruarl ne ama qerlapki ma Galili. ²⁷ Baip ma Iesus ka mit nade ama siviini be sa dengerlking, de iak navet luqia ama luqupki dai qa men be sagel ma Iesus. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatias se ama ainkules dai qurli lungera ama iaus per a qa, be qatikka ver ama ainkules dai ai de quasiq ai qa tu ama luan. De ai de quasiq ai qurli qa ve a nge ama a vetki. Dav ai de qurli qa mer ama matmatkina. ²⁸⁻²⁹ I qatikka ai de masmas de qurli lungera ama iaus pet luqa. De qatikka ai de masmas de ama qaqet te uas tem ka, de ai de re raarl ver a qa ne ama sen. Dap katias ai de qe bingmet ne lungera. De lungera ama iaus dai ai de nge tit se luqa iasai saver ama qerleng i quasik kurl a nge ama qaqet.

Baip ma Iesus ka meraqen be verleset sagel ama iaus ip nger iit navet luqa, taqurla de ngeres nes. De luqa qa lu ma Iesus, de qes nes, de qa aat manep per ama aivet gelna ne ma Iesus aa ilaing. I qes nes slep ma’, “Iesus, katikka ngi dai uut drlem ai ama Ngemumaqa i Qa Veviit daleng ama tekmeriirang mai, dai aa Uimka na ngi. Kua ngi narliip ngi lenges na uut?

Dai iara ngu nen ngi ip kula ngi qurl a uut te ama getget iara.” ³⁰ De ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Ngia risnas ba ngua.” De ama iaus nge ruqun ma’, “Auura rlen i buup.” I raquarli buup ne ama iaus nge man sa de luqa i aa rlan. ³¹ De lungera ama iaus dai ngeres nes slep sagel ma Iesus ma’, “Kula ngi nem uut semer ama altingki.” ³² De vet luus aa dai buup ne ama velam i qurli nget de nge tes per iani

ama damini gelna na ra. De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma’,

“Ngi nem uut sep lungera ama velam.”

Taqurla de ma Iesus aa ding se nget be nge mit. ³³ De lungera ama iaus nge mit nevet luqa, be nge mit nge man sev ama velam. De lungera ama velam dai nger qiuaiik slep de nger kabaing. De nge meriirl ne ama damini, be nge aat pe ama qerlapka ama serlegeska. Be nget mai a nger a gukguk mer ama qerlap be nge ngip. ³⁴ De lura i ai de re uas te lungera ama velam dai ra lu liina de ra uaiik. De ra mit be rel sil bareq ama qaqet per ama luqup mai. ³⁵ De ama qaqet i buup na ra, ra mit ip tet lu liina. De ra men be sagel ma Iesus. De ra lu luqa i maget na qa naser ama iaus. De ra lu qa i qa urlisnas pe ama luanki, de aa tuaqevep dai maget na nget. De qa raqa mugun gelna ne ma Iesus aa ilaing. Dap lura ama qaqet i ret lu qa, dai maikka reng ning. ³⁶ De lura i ai de re uas te ama velam i ra lu liirang aa, dai rel sil sevet liirang aa i ma Iesus ka rekmet ne iirang sagel luqa i mekai qurl ama iaus per a qa. Dai saqiaskerlka maget na qa. ³⁷ De ama qaqet mai navet ma Garisa, ta ruqun ma Iesus ma’, “Maikka mager ip masna ngia iit nanari nagel uut.”

I maikka reng ning maden, be ra ruqun taqurla. ³⁸ De luqa i sa ama iaus nge mit naver a qa, dai qe snanpet sagel ma Iesus ma’, “Ngu narliip ngu na ngi.”

Dap ma Iesus dai qa nem ka ip ke guirl, de qa ruqun na qa ma’, ³⁹ “Ngi guirl savet gia luqup, de ngi sil sever ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet ne iirang ba ngi.”

Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra sik sede ama siviini, de ra guirl savet ma Galili. Taqurla de luqa qa mit, be qa sil bareq ama qaqet mai ver aa luquviirang. I qa sil

sevet liirang aa mai i ma Iesus ka rekmet ne iirang sagel ka.

*Ma Iesus Ka Maarl Ne Ama Gilki De Qa Lemerl Ama Nanki
Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43*

⁴⁰ Baip ma Iesus ka guirl savet ma Galili, de ama qaquet mai dai ama arlias per a ra naver a qa i qa men. I qatikka raquarli ra mai dai ai de qurli ra naa na qa. ⁴¹ De iak ka men, i aa rlenki ma Jairas. I qa dai ama Barlka na qa nep ma Lautu. Be qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim, de qa nen ma Iesus ma', "Ngia ren sep gua vetki." ⁴² I aa uimki ama nanki i qatikka ama quanaski. I ara ages dai ama malepka ngen a iim. I qi dai ama qares ip kip ngip.

Baiv aa de ma Iesus ka tit, de ama qaquet i buup na ra, ra iing demna ver a qa. ⁴³ De iaiq ama nanki i qi temarl i ama iaqunki se qi. Dap luqia ama arlemki dai qatikka qurli vet luqia be se ama ages ama malepka ngen a iim. Be quasik maget ne a qek ip ke rekmet de maget na qi re luqia ama arlemki. ⁴⁴ De luqia ama nanki qia men be sagelna sek ma Iesus aa rlung. Be qia raneng de ma Iesus aa serlapki ara aam a mamani. I luqia qia rekmet taqurla, be maikka masna verleset ne ama arlemki naver a qi, be saqias kuasiq ai qurli qi ver a qi. ⁴⁵ De ma Iesus ka ruqun ma', "Nemka qa raneng men a ngua?"

De ra mai ra ruqun ma', "Nguua dai quasik tem ngua." De ma Pita qa ruqun ma', "Gua Barlka, katias buup ne ama qaquet i ra iingmirlek na ngi, be qatias pesdet na ra ver a ngi."

⁴⁶ Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Katias a qek ka raneng per a ngua. I ngua narli iang ama dlek nge mit naver a ngua."

⁴⁷ De luqia qiat drlem, ai quasik mager ip ki rles tiqim ka. Taqurla be qia men i ngeterl a qi be qia aan ara buum gelna ne ma Iesus. Be dama qaquet mai araa saqang, dai qia sil aip kia raneng pet ma Iesus ip nanaa. I qia sil ma',

“Maikka verleset ne gua arlemki mais.” ⁴⁸ De ma Iesus ka ruqun na qi ma’, “Maqi, sa ngia tu gia qevep sever a ngua be sa maget na ngi. Mager ip ngia tit ne ama arlias i gia arlemki dai verleset na qi.” ⁴⁹ De qatiaskerl lua i qa taqen, de iak ka men nev ama Barlka ma Jairas aa vetki. Be qa ruqun ma’, “Sa gi uimki qia ngip. Dai be quasik mager ip ngi tekmet ip ma rletki ver ama Tiksiqa ma Iesus.” ⁵⁰ De ma Iesus ka narli raqurla, de qa ruqun na qa ma’, “Kula nging ning. Dap maikka ngia tu gia qevep katikka, dai diip maget ne gi uimki.” ⁵¹ Baiv aa de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Barlka ma Iares aa vetki. De quasiaq aa ding se ama qaqet ip ta ran sev ama vetki re na qa. Dap ka met ma Pita de ma Jon de ma Jems de luqia ama gilki are mamiam, be qatikka ngerek se ra, re na qa ra man sev ama vetki. ⁵² Dav ama qaqet mai dai rek nak navet luqia ama gilki. Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Kurla ngenek nak. I quasiaq ai qia ngip. Dap katias ki brlaing.” ⁵³ De maikka ren ngian mavik tem ka. I rat drlem ai sa qia ngip. ⁵⁴ Dap ma Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik, de qa nes ma’, “A gilki, ngia raarlviit.” ⁵⁵ Taqurla de ara qevepka qa guirl, be maikka masna qia maarlviit. De ma Iesus ka ruqun na ra ip te van a qi re a nge ama asmes ip kia es nget. ⁵⁶ De ama gilki are mamiam dai maikka ngemerl a iam. Dap ma Iesus ka meraqen a iam madlek ma’, “Ait de qula uan sil bareq a qek sevet liina.”

9

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Re Ama Rletki Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13

¹ De ma Iesus ka iing demna ne aa risura i ama malepka ngen a iam. De qa qurl a ra te ama dlek ip tem nem ama iaus muqas muqas. De rem nem ama arlem i nget muqas muqas. ² De qa nem ta ip tel sil ne ama lengi sever ama

Ngemumaqa aa giqi i diip ke uas. De ip tem nem ama arlem naver ama qaqet. ³ De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Aip lua i ngen diit de qula ngene tal ama vuqal. De qerlka qula ngene tal ngen ama siang de ngen ama asmes dap kuarl ama qelaing. De qatikka lungera ama luan i ngen muremiis na nget dai qatikka mager ip ngene tal lungera. ⁴ De qatikka aip lua i ngen man sev iaiq ama vetki, dai qatikka mager ip kurli ngen pe luqia ip deng i ngen diit ianai. ⁵ De ariq aip per iaiq ama luqupki dai quasik ta taarl se ngen sev araa vet, de mager ip ngen diit ianai. De ngene suquv ama qerlik naver a ngen a ilaing. De diiv ama qaqet te lu liina de rat drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek per a qa na ra." ⁶ Taqurla de ra tit saver ama luqup mai. De rel sil ne ama Lengi ama Atlunget. De rem nem ama arlem naver ama qaqet per ama luquviirang mai.

Ma Erot Ka Narli Sevet Ma Iesus

Matiu 14.1-2; Mak 6.14-16

⁷ De ma King Erot ka narli ama lengi sevet liirang aa mai, de qa, dai ama arlenki ve aa ningaqa. I raqurla i iari ama qaqet ta sil ma', "Ma Jon dai saqiaskerlka qa maarl naver ama aapngipki." ⁸ De iari dai ra ruqun ma', "Ma Ilaija dai baing se qa." De iari ra ruqun ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki na qa i maikka qa mianaimek dai saqiaskerlka qa maarlviit." ⁹ Taqurla de ma Erot ka ruqun ma', "Sa ngua dik sevet ma Jon aa qen. Dap luqa iara dai nemka na qa be ngu narli lungera raqurla ama lengi sever a qa?" De qe narliip ke lu ma Iesus.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Na Ra Te Ama Asmes

Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13

¹⁰ Be sa aiv ama risura ra guirl, de ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai i sa ra rekmet ne iirang. De qa mer a ra, de ra mit namen ama qaqet be qatikka ngerek se ra, ra mit saver iani ama luquviini ver ama qerlingki ama

barlki ma Betsaida. ¹¹ Dav aiv ama qaqet tat drlem ai lu ma Iesus ka mir iasai, de ra mit naser a qa. Be lua i ra men gel ka, de ama arlias per a qa i ra men. De qa sil ba ra sever ama Ngemumaqa aa Giqi i diip ke uas. De qa rekmet de maget ne lura i ama arlem-per-a-ra. ¹² Baip suunun de ama malepka ngen a iam na ra, ra men sagel ma Iesus be ra ruqun ma',

“Ngi nem ama qaqet ip mager ip ta iit saver ama luqup maden maden ip te brlaing de re mali re ama asmes banas. I vet luus iara i qurl uut dai quasiq a nge ama qaqet iai.”

¹³ Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma', “Katikka mager ip ngen, ngene van a ra re ama asmes.”

De ra ruqun ma', “Uut dai quasik buup ne a uur a nge ama asmes. Dap naqatikka ama ngeriqit ne ama bret de ama lubiam ama udiam gel uut.

Ani ngi narliiv uur iit iv uure van per ama asmes barek lura ama qaqet?”

¹⁴ I lua dai qurl ama quatta i ama 5,000 na ra.

De ma Iesus ka ruqun aa risura ma',

“Ngene ruqun na ra ip te iing demna, ve ama buurlem-bap. I ver aap i iaqam de iaqam dai qatikka mager iv ama malev ama ngeriqit. De mager ip ta rugun.” ¹⁵ Ama risura ra rekmet taqurla de ra ruqun ama qaqet be ra mugun.

¹⁶ De ma Iesus ka met lungera ama bretkina ama ngeriqit de ngen ama lubiam. De qa ngim sagel ama uusepka, de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sevet lungera ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet. ¹⁷ De ama qaqet ta mes be ra qirlanas. De ma Iesus aa risura, ra iing demna ne lungera ama asmes i ama qaqet ta mes bedem nget, be ra buuv ama gatta ama 12 na nget.

*Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus
Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29*

¹⁸ De ver iaq ama nirlaqa lua i ngerek se ma Iesus i qe raring, de aa risura ra men sagel ka. De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Lura ama qaqet i ra iing demna gel ngua dai ra tis ngua ai nemka na ngua?"

¹⁹ De ra guirltik ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i medu ke qukmes te ama qaqet. I saqi qa maarl namer ama matmat. De iari ra tis ngi ai ma Ilaija, i luqa i murl ka ngip miaimek, i ama Slurlka aa Aamki na qa. Dav iari ra tis ngi ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki na qa, i murl ngia ngip de ngia maarl namer ama demka."

²⁰ De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen a qevap ai nemka na ngua?"

De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi dai ma Kristus i ama qaqet mai araa lameska na ngi."

²¹ De ma Iesus ka meraqen a ra madlek ip kula rel sil sevet liina. ²² De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka. Dap diip gua qumespik ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. Be lura ama Barlta ama serlura i re uas te ama Lautu de lura ama Barlta i re uas te ama Lautu arla Rletki de lura i re su ne ma Moses aa Lo, dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas, de saqiaskerlka diip ngua raarlviit naver ama aapngipki."

²³ De qa ruqun ama risura mai ma', "Ariq aiv iaq i qe narliip ka tit naser a ngua, dai qatikka mager ip ke manep nas. De mager ip ke tal aa lalemka ver ama niirl mai, de mager ip ka tit naser a ngua. ²⁴ De ariq aiv iaq i qa tu aa qevap ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip luqa qe ngip mas. Dap nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa maget. ²⁵ De ariq aip nemka i qe bisnis be qe kiat ne ama tekmeriirang mai naver ama aivetki, dap ka dai qe tekmet

na nas maden be lenges na nas. Dai liirang aa dai quasik mager iv iirang nge raat never a qa. Maikka quasik. ²⁶ De ariq aip nemka i ama qelepka riqim ngua, de ama qelepka sal sil ne gua lengi, dai ngua i ama qaquet araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua riqim ka vet luqa ama nirlaqa i diip nguut den. I diip nguut den pe gua ansinki de ve ngen Gumam aa ansinki de ngen ama Angeluqena ama seserlta. ²⁷ De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dlek i diip ke uas te aa tekmeriirang mai.”

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan

Matiu 17.1-13; Mak 9.2-13

²⁸ Baiv ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas nge mit naset lungera ama lengi i ma Iesus ka meraqen na nget, de qa met ma Pita de ma Jon de ma Jems de re na qa sep ma damki reves. I qe narliip ke raring. ²⁹ Be lua i qe raring, dai guirltik per aa sakngaqi be qem ngim muqas. De aa luan dai guirltik per a nget be maikka ama a lauil a nget, be maikka ngeren sin. ³⁰ Baiv aa de iaiaam ama quariam iane ne ma Iesus te sil ba na. I liiam aa dai ma Moses ke ne ma Ilaija. ³¹ I ian men pe ama Ngemumaqa aa ansinki. Be ian deraqen sever ama tekmeriirang i diip ma Iesus ke rekmet ne iirang pet ma Jarusalem. I liina i diip ka iit nanari naver ama aivetki. ³² Dap ma Pita qe ne aa rluaiam dai ama brlaingki ver araa saqang. Dap saip lua i quasiq ai re brlaing de ra lu ma Iesus ke ne liiam aa i ra maarl pe aa ansinki. ³³ Baip lua i iv ian diit namen ne ma Iesus, de ma Pita qa ruqun ma Iesus ma’, “Gua Slurlka, ama atlu i qurl uut iara. Dai diiv uure rekmet ne ama menderliitneq ama depguas niitneq ip gia gl de ma Ilaija aa gl de ma Moses aa gl.” I quasik ma Pita qet lu ai raqurla be lu qa taqen taqurla.

³⁴ De qatiaskerlka ka taqen de ama aavulki qia uung per a ra be reng ning. ³⁵ De aa Mam ka taqen nep ma aavulki ma', "Maikka luqa dai Nguaimka. I sa ngua mak na qa. Be ngene narligel aa lengi." ³⁶ Baip naset lungera ama lengi, de ma Iesus aa risura ra luqa i qatikka qurli qa i ngerek se qa. De qatikka sung ne lura. Be vet luus aa dai quasik ta sil bareq a qek sevet liirang aa i ra lu iirang.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iaq Ama Gilka

Matiu 17.14-21; Mak 9.14-29

³⁷ Baip bigia de ma Iesus ken a risura ama depguas na ra, te meriirl nep ma damki reves. De ama buurlem ne ama qaquet ta men be re ne ma Iesus ta atmetna men ama aiska. ³⁸ De iak nemen ama buurlem ne ama qaquet ka nes ma', "Gua tiksia, ngu nen ngi ip ngi lu nguaimka. I qatikka gua alselaqa ama quanaska. ³⁹ De iaq ama iauska dai ai de qa tunas per a qa. Dai de masmasna qes nes mavik. De ama iauska dai maikka ai de qep kuiv a qa maden. Be ai de baingbaing se ama guarlem-met-ka. Be maikka ai de qat drlem sa lenges ne aa qetdingki. De quasiaq ama ngilka ver a qa dap nakka ver ama veluus dai ama iauska qa tit never a qa dap masmasna kerl guirl. ⁴⁰ De sa ngua snanpet ne gia risura ip te nem luqa ama iauska. Dap ta, dai qatias kuasik maget na ra."

⁴¹ De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngen ama qaquet pet lungeri iara ama niirl, dai quasik ngen dru a ngen a qevep. De a ngen a rut dai quasiaq ai ama seserl nget. De qurli ngen ne na ngua se ama ainkules dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ngu tal a ngen a merlen. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevep? Ngen den se ama gilka sagel ngua."

⁴² Be as lua i ama rluimka qat den, de luqa ama iauska qa quip, ka quip na qa de qa ran a qa samen ama aivet.

Dap ma Iesus ka serlin luqa ama iauska de qa rekmet de maget ne ama gilka. De saqiaskerlka ma Iesus ka quarl te ama rluimka sagel aa mam. ⁴³ De ama qaqet mai ra lu ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, de qatias sak met ta.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Mairam Ai Diip Ke Ngip

Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32

De qatiaskerl ai de ra tu araa qevep maberl sevet liirang aa i qa rekmet niirang, de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', ⁴⁴ "Mager ip ngen drlem sevet lunger iara ama lengi i diip ngu sil na nget! Ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai diiv iak ke quiitkulbaing se ngua ip te quarl tem ngua semer iari ama qaqet araa ngerik." ⁴⁵ Dap lungera ama lengi dai quasik tat drlem a nget. I ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng, dai iini nge rles, taqurla be quasik te taqat drlem a nget. Dap teng ning sa snanpet na qa aiv aa lengi ngel sil nanaa.

Nemka Dai Ama Barlka

Matiu 18.1-6; Mak 9.33-37

⁴⁶ De ma Iesus aa risura ra arles i ra taarl metna se liina, aip nemka never a ra dai ama barlka. ⁴⁷ De ma Iesus dai sa qat drlem ai lungera ama tuaqevep dai nget per araa tuaqevep. Taqurla de qa mer iani ama rluimini be qa maarl ne iini gelnas. ⁴⁸ De qa ruqun na ra ma', "Arik nemka i qa tat never ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat never a ngua. De nemka i qa tat never a ngua, dai qa tat nevet Gumam i qa nem ngua sasari. I raquarli ariq aip nemka i maikka ama gilka na qa varlen me ngen mai, dai luqa dai maikka ama barlka na qa.

Iak Muqas I Qet Matna Ne Ma Iesus Aa Rlenki

Mak 9.38-40

⁴⁹ De ma Jon ka virliit ma', "Gua Barlka uuret lu iaq ama qaqeraqa i qem nem ama iaus ne ama dlek ne gia rlenki. I quasiq ai qa never a uut. Taqurla de uut kel ka." ⁵⁰ Dap ma

Iesus ka ruqun ma Jon ma', "Kula ngenel kel ka. Dav ariq aip nemka i quasiaq ai a ngen a qumeska na qa, dai a ngen a rluaqa na qa.

Iari Vet Ma Samaria I Re Kirlvem Se Ma Iesus

⁵¹ Ama giqi qia men iv ama Ngemumaqa qa tet ma Iesus sev uusep dai ama qares. Taqurla de qa mu aa qevap ip diip ka iit savet ma Jarusalem. ⁵² De qa nem iari ip te uirl nanaik ka. De lura ra mit be ra man saver iaiq ama qerlingki vet ma Samaria. Be re narliip ta tuvem ne aa tekmeriirang. ⁵³ Dap lura navet luqia ama qerlingki dai quasik te narliip ta tarl se ma Iesus sev araa vet. I raquarli rat drlem ai ma Iesus dai qa tit savet ma Jarusalem. ⁵⁴ Baiv aa de ma Jems ke ne ma Jon, ama risuiam, dai ian lu liina raqurla, de ian duqun ma Iesus ma', "Auun a Barlka, kua ngi narliiv uune nes iv ama altingki qia ren navuk nev uusep ip ki lenges ne lura ama qaquet?" ⁵⁵ Dap ma Iesus ka guirltik per a nas de qel kel iam. ⁵⁶ Baiv aa de ra mit saver iaiq ama luqupki.

Iak I Qe Narliip Ka Tit Naset Ma Iesus

Matiu 8.19-22

⁵⁷ Baiv aa de ra tit imanau nep ma aiska, dai iaq ama qaqeraqa qa ruqun ma Iesus ma', "Katikka aip ngi narliip ngia tit kuaridi de diip ngut dadem ngi."

⁵⁸ De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ama murlep dai angera adem per ama aivet. De ama uaik dai angera vet. Dap ngua i ama qaquet araa Rarlimka, dai quasiaq a nge ama luqupka iv arik mas per a ngua de ngua ru gua rlang."

⁵⁹ De qa ruqun na qa ma', "Ngit dadem ngua!" Dap luqa qa ruqun ma', "Katikka mager ip gia ding se ngua nauirl. I ngu narliip ngu uas te gumam iv aiv aa de qe ngip de ngu qutserl ka de gua arlem."

⁶⁰ De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Kula ngia tu gia qevap iv as kurlu ngi aa, dap mager ip lura i as kuasik te

iames gel ngua, dai diip kurli ra de re tekmet ne liirang aa bareq ama ngipta. Dap mager ip iara ngia tit ip ngil sil sever ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas tem uut.”⁶¹ De saqiaskerlka iak ka ruqun na qa ma’, “Gua Barlka, ngu narliip ngut dadem ngi. Dav ani mager ip gia ding se ngua, ip mager ip ngua iit nauirl sep gua vetki ip ngu ne gua liinka uure sarl auur a ngerik kana.”⁶² De ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Luqa i qe narliip ke taneng ama stiaqa, dap katikka qe narliip kem ngim nasat, dai quasik maget na qa qut luus aa i ama Ngemumaqa qe uas.”

10

Ma Iesus Ka Nem Ama 72 Na Ra Se Aa Rletki Matiu 10.1

¹ Baip naset liirang aa de saqiaskerlka ma Iesus ka mak ne iari, i ama 72 na ra. De qa matmet na ra be iaiaam de iaiaam, de qa nem ta, ip te uirl nanaik ka. I qa nem ta saver ama qerleng ama barlngget de ngen ama luquviirang mai. I qatikka lungera i qe narliip laip ka tit saver a nget. ² De qa ruqun na ra ma’, “Maikka buup ne ama asmes ip ta ter a nget naver ama Slurlka aa rletki. Dap lura i ret matna ip ta tat naver a qa dai quasiaq ai buup na ra. Taqurla dai mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qe nem aa qaquet ip te ngingdemna ne aa asmes. I aa asmes dai ne ama qaquet. ³ Dai iara ngen diit. Dap ngene narli, ngum nem ngen be diip ngen ip taquarl ama sipsip arle uimini varlen ama murlep. ⁴ De qula ngene tal ama qelaing, de ngen ama quvang-met-nget dap kua ama ilaing iigrling. De ariq aip ngenet lu iari ver ama aiska de quasik kurli ngene na ra.

⁵ De aip lua ip ngen dran sev iaiq ama vetki de mager ip ngen deraqen sagel ama qaquet pem ki ma’, “Mager iv ama Slurlka dai qe qurl a ngen te aa uupka.”⁶ Be ariq aiv a qek i ama uupka gel ka i qe uas te luqia ama vetki, dai be

luqa ama uupka i ngen kurl a ra, dai diip kurl ama uupka gel luqa. Dav ariq aip kuasiq a qek taqurla iai, dai a ngen a lengi ama uupka vem nget, dai saqiaskerlka lungera ama lengi ama uupka vem nget dai diip ngere guirl sagel ngen.

⁷De qatikka mager ip kurli ngen mas pe iaiq ama vetki ama quanaski. De quasik mager ip ngen diit maden ip ngene brlaing pe iang ama vet. De mager ip ngen dres de ngene srluup liirang aa i rerl kurl a ngen. I qatikka mager ip luqa i qet matna dai qe tal ama ranbandem.

⁸De aip lua i ngen men per iaiq ama qerlingki ama barlki, de ra marl se ngen sev araa vet, de qatikka mager ip ngen derer ama asmes i rerl kurl a ngen. ⁹De lura i re temarl vet luqia ama qerlingki dai mager ip ngene tekmet de maget na ra. De ngene tuqun ama qaquet ma', "Ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi iara gelna." ¹⁰Dav ariq aip ngen men per iaiq ama qerlingki ama barlki, de quasik ta marl se ngen sev araa vet. De mager ip ngen diit de ngen daarl ver ama ais pet luqia ama qerlingki ama barlki. De ngene tuqun ma', ¹¹"Ama ianemaqa ver auur a ilaing i qa naver a ngen a qerlingki, dai uur rles auur a ilaing tem ka ip ke guirl sagel ngen. I liina i ama Slurlka aa qurek sagel ngen. Dap mager ip ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi gelna na ngen."

¹²Dai maikka ngul sil ba ngen, i laip i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaquet per ama verlverleser-ini, dai lura araa tuvetki ama barlki. Dav ama qaquet navet ma Sodom i murl ama Slurlka ka muvet ba ra sever araa viirang arle ves dai diip kuasiq ama merlenka malai sagel ta, i raquarli ra dai murl kuasik ta narli gua lengi.

Ma Iesus Ka Taqen Sagel Ama Qaquet I Quasik Ai Ra Tu Araa Qevap

¹³De ma Iesus ka taqen ma', "Ngen ama qaquet naver ama qerlingki ama barlki ma Korasin, dai maikka ama

arlem ngua never a ngen. De ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma Betsaida, dai maikka ma arlem ngua never a ngen. I sa ngua rekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang i buup gel ngen. Dav ariq ip mekai ngu rekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet ma Taia ki ne ma Saidan, dai ama qaqet pet ma Taia ki ne ma Saidan, dai sa vadarl ai de murl ta guirltik per araa rut. De lura dai vadarl ai de ra mu ama luan ama samsam de ra mer ama ualsaing per a nas, ip te teqerl ai ama vura na ra. ¹⁴ De diip per ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen malai. Dap kuasiq aip taqua lura i ra navet ma Taia ki ne ma Saidan i naqatikka diiv ama vu ba ra quarla i raquarli ra dai murl kuasik ta lu ama rleriirang i ngua rekmet ne iirang. ¹⁵ De ngen ama qaqet navet ma Kapanaiam, dai qua ngen ai diip ngene iames? Maikka quasik. Dap diip te rlu na ngen semer ama altingki.”

¹⁶ De ma Iesus ka ruqun aa risura ma’,

“Aip luqa i qe narligel a ngen a lengi, dai qe narligel ngua. De nemka i qem ngim temanau na ngen, dai qe ngim temanau na ngua. De luqa i qem ngim temanau na ngua, dai qem ngim temanau ne ama Ngemumaqa i qa nem ngua be ngua men sasari.”

Ama 72 Na Ra I Ret Matna Dai Ra Guirl

¹⁷ Baiv aa de ama 72 na ra, ra guirl de maikka ama arlias per a ra. De ra ruqun ma’, “Auura Barlka, qatikka lua i aiv uut tis gia rlenki, de ama iaus ngere narligel de nge tit.” ¹⁸ De qa ruqun na ra ma’, “Ngu lu ma Satan i qa aat nev uusep ip taquarl ama vaikpaikmet. ¹⁹ De ngene lu, sa ngua qurl a ngen te ama dlek. Be mager ip ngene mainmet pe ama qem ama qenaingki-vem-nget de ngen ama qutmangam. De ngua qurl a ngen te ama dlek i nget peviit daleng ma Satan. Be quku mager iv a qeni ngere

lenges na ngen. ²⁰ Dap kuasik mager iv ama arlias per a ngen de ngene tuqun ma', "Ama iaus ngere narligel aaur a lengi.' Dap maikka mager iv ama arlias per a ngen sagel ama Ngemumaqa nevet liina, i sa qa iil a ngen a rlen pe uusep."

Ma Iesus Ka Taqen Sever Ama Aadrlm-Per-A-Ra Ai Quasik Ta Drlem Se Qa

Matiu 11.25; 13.16-17

²¹ De ve liina de ama Qevepka ama Glasingaqa qa rekmet ne ma Iesus be ama arlias per a qa. Be qa ruqun ma',

"Gumam, Maikka ngi dai ama Slurlka na ngi bareq ama uusepka de ngen ama aivetki. De ama arlias per a ngua de ngua taqen ne ama atlu sagel ngi. I raquarli ai de ngi trles gia saikngias de ngene gia dlek tik lura i ama adrlem per a ra. Dap ngi teqerl ne liirang aa barek lura i ra ip taquarl ama gilta i ai de re narliip ta ter ama adrlem. Ii, Gumam, sa ngia rekmet taqurla i raquarli maikka ngi narliip ngi tekmet taqurla." ²² "Be Gumam dai qa qurl a ngua re ama tekmeriirang mai. Dap quasiq a qek kat drlem se ama Rluimka. Dap katikka auure Mam (ama Ngemumaqa naik) kat drlem ama Rluimka. De quasiq a qek kat drlem auut Mam naik. Dap katikka ama Rluimka naik kat drlem auut Mam de ngen ne lura, i ama Rluimka qa reqerl a ra ne ama Ngemumaqa. Dai qatikka ra naik dai rat drlem se auut Mam ama Ngemumaqa." ²³ De qatikka qurli ma Iesus aa risura i ngerek se ra, re na qa. De qa guirtik per a nas sagel ta. De qa ruqun na ra ma', "Lura i ret lu ama tekmeriirang i ngenet lu iirang, dai mager iv ama arlias per a ra. ²⁴ I maikka ngul sil ba ngen, ai murl buup ne ama Ngemumaqa aa Aamki na ra, de ngen ama kingkena dai re narliip tet lu liirang aa ama tekmeriirang i iara ngenet lu iirang. Dap kuasik ta lu liirang aa. De re narliip te narli iirang, dap kuasik ta narli iirang."

Ama Samariaqa Ka Mat Never Iak Navet Ma Juda

²⁵ De iak, i maikka i qe taqat drlem ma Moses aa Lo, dai qa maarlviit, be qe narliip ke siquat ne ma Iesus. Be qa ruqun ma', "Gua Tiksiqa, ngu lu diip ngu sana ip diip mager ip ngu raneng ama iames masmas?"

²⁶ De ma Iesus ka virliit sagel ka ma', "Ngia mis per ama Lengi ama narligel-vem-nget. Dai be ngerel sil nanaa?"

²⁷ De luqa qa virliit ma',

"Maikka ngi rarlik gia Slurlka, i gia Ngemumaqa ne gia revan. De ngia tu gia qevap mai sever a qa nade gia rlan mai. De maikka gia ngimsevetki veviit sagel ka. De maikka ngi kuarl temiis mai bareq a qa. De maikka mager ip ngi rarliq iari ip katikka raquarl ai de ngi rarlik nas." *Lo 6.5 Livai 19.10*

²⁸ De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Lungera ama Lengi i ngia guirltik na nget dai maikka gia revan. Dai qatikka mager ip ngi tekmet taqurla ip diip ngi raneng ama iames masmas."

²⁹ Dap luqa i qe taqat drlem se ama Lo dai qatikka qe narliip ke taqat lu gel aa rlenki iv ama atluqi. Taqurla be qa snanpet ne ma Iesus ma', "De ngu lu iara dai nemta ip gua arlem naver a ra?" ³⁰ De ma Iesus ka virliit ma',

"Diip ngul sil sever iaq i lek me qa navet ma Jarusalem be qa tit imanep savet ma Jeriko. Dai ama suamta ra uamet na qa samen ama aiska, de ra rlekmet ne aa luan be qurli qa sena. I maikka ra uamet na qa maden. Ta rekmet taqurla de ra mit. Dap kurli luqa men ama aiska i batdarlen per a qa be ama qares ip kep ngip. ³¹ De vet luqa ama nirlaqa de iaq i ama Barlka nep ma Lautu dai qa tit nep luqa ama aiska imanep. Dai qa lu qa, de qa aang gel ka i qa tit miमित per ama aiska aa garli. ³² Dai saqikka raqurla i iaq ama Livaika* qa tit be qa men pet luus

* **10:32:** Luqa dai ama Pris

aa be saqikka qa lu luqa de qa aang gel ka. I qa tit per ama aiska aa garli be saqikka qa mit. ³³ Dap katti iak navet ma Samaria qa tit nep ma aiska be qa men gel luqa ama qaqeraqa. Be qa lu qa de maikka buup ka ne ama arlem naver a qa. ³⁴ De qa mit be sagelna na qa, be qa rletik ne ama marles nev ama mengka ma Ulip de ngen ama vain mer aa bias, de qa uung ne ama luaniit. De qa met luqa de qa mugun a qa ver aa dongki ara rlung. De qa mit se qa sev ama Pasindiaqena araa vetki be qe uas tem ka. ³⁵ Baip bigia de qa qurl luqa i ai de qe uas te ama Pasindiaqena araa vetki re ama qelaing.

De qa ruqun ma', "Ngi taqa uas te luqa. De ariq aip ngia matna ver a qa ne ngen a qeng ama qelaing nagelemiis, dai aip ngua guirl de diip ngu virliir a nget." ³⁶ De ma Iesus ka snanpet ma', "Ngia tu gia qevap ai a qek nanaa nevet lura ama depguas na ra i maikka aa arlem nevet luqa i ama suamta ra lenges na qa?" ³⁷ De luqa i qat drlem se ama Lo qa ruqun ma', "Luqa i a arlem never a qa de qa matna never a qa." De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Dai ngia tit de ngi tekmet taqurla."

Mata Qi Ne Ma Maria

³⁸ Be lua i ra tit savet ma Jarusalem, dai ma Iesus ka man saver iaiq ama luqupki. Be iaiq ama nanki i ara rlenki ma Mata dai qia mit nanaik ka sev ara vetki. ³⁹ I ma Mata dai ara qelatki ma Maria. I ma Maria qia men be qia mugun gelna ne ma Iesus aa ilaing, de qurli qi aa, i qi narliip ki narli aa lengi. ⁴⁰ Dap ma Mata dai qi tekmet ne ama rleriirang i buup i ani qia tuvem ne ama asmes. Be ara tuaqevap dai quasiaq ai qurli nget maget. Taqurla be qia mit sagel ma Iesus be qia ruqun ma', "Gua Barlka, gua qelatki qia mit namen na ngua be ngerek se ngua i ngua tuvem ne ama asmes. Kua quasik ngia tu

gia qevep sevet liina? Ngi ruqun na qi ip kia ren ip kia raat never a ngua.”

⁴¹ Dap ma Iesus qa virliit ba qi ma’, “Mata, guari, ngia tu gia qevep maberl de ama arlemigl na ngi never ama tekmer-iirang i buup. ⁴² Dav iani i ama barliini, i ma Maria qi narliip kia aar iini i ama atliini (i qi narliip ki narli gua lengi), be quasik mager iv a qek ke qirlvem se liina nagel ki.”

11

Ama Risura Araa Raring Matiu 6.9-15; 7.7-11

¹ De ma Iesus dai qe raring i qurli qa ver iaq ama luqupka. Baip ke raring be verleset, de iak never aa risura qa ruqun na qa ma’, “Ma Jon dai qa su aa risura ai lu mager ip te raring taqurla. Dai gua Barlka saqikka mager ip ngi su uut ai lu mager iv uure raring taqurla.” ² De ma Iesus ka ruqun na ra ma’,

“Aip lua i ngene raring, dai mager ip ngene raring taqurliani.

A uut Mam i ngi vuusep, uure palu gel ngi, i gia rlenki dai ama glasing a qi. De uure raring ip gia giqi ip ngi uas dai mager ip iara kia ren. De ama tekmeriirang i ngi narliip siirang dai mager iv uure tekmet niirang iara ver ama aivetki, ip saqikka raquarl te tekmet niirang pe uusep. ³ De mager ip ngi van a uut te ama asmes i maget kur uut pet luqa iara ama nirlaqa. ⁴ De mager ip ngi reviktem se auur a viirang i sa uur rekmet niirang, ip saqikka raquarl uur reviktem se iari araa viirang i ra rekmet niirang sagel uut. De quasik mager ip ngia tit se uut sever ama qasiquarl-iirang ama

dlek-pem-iirang. (Dap mager ip ngit lu se uut tik ma Satan.)”

⁵ De qa ruqun na ra ma’, “Ariq aiv iak never a ngen i aa a nge ama rluaqa, dai de ama arlenki are rlan de qe iit be qa ruqun a qa ma’, “Guakka as ngi qurl a ngua re ama bretkina ama depguas na nget. ⁶ I gua rluaqa i qat den mer ama aiska be baing se qa gel ngua. Dap kuasiq a nge ama asmes gel ngua ip bareq a qa.” ⁷ De luqa ivuk pe aa vetki qa virliit ma’, “Kula ngi tekmer ip ma rletki ver a ngua. De qasa ding mer ama tarlka, de ngu ne ngua uis uut mas pe ama laiqi. Be quasik mager ip ngua raarlviit ip ngu qurl a ngi re a qeni.” ⁸ Dai be ngul sil ba ngen, ai quaatta i quasik mager ip ke raarlviit de qe qurl a qa re ama bret i raquarli qa dai aa rluaqa na qa. Dap katikka raquarli ai de masmas quasiq ai ama qelep ka sa snanpet dai be diip ka raarl de qe qurl a qa re ama bret de ngene iarang i quasik iirang gel ka. ⁹ Dai ngu tuqun a ngen ma’, Maikka mager ip ngene nen ama Ngemumaqa, dai diip ke qurl a ngen. De qatikka mager ip ngene mali re liirang aa nagel ka, dai diip ngene lu iirang. De saqika aip ngene deldel mer ama tarlka dai diiv ama Ngemumaqa qe rattem mer ama tarlka nanaik ngen. ¹⁰ I qatikka lura mai i ai de re raring sagel ama Ngemumaqa, dai diip te raneng ama tekmeriirang. De luqa i qat drlem sa mali re ama tekmeriirang, dai diip ket lu sevet. De luqa i qe deldel mer ama tarlka, dai diiv ama Ngemumaqa qe raarl mer ama tarlka nanaik ka.

¹¹ Ariq aiv iak never a ngen dai aa uimka qe snanpet na qa te ama serlikka, dai qua mager ip ngi qurl a qa re ama qemki ama qenaingki-vem-ki? Maikka quasik. ¹² De ariq aip gi uimka qe snanpet na ngi re ama luaqa, de qua mager ip ngi qurl a qa re ama qutmangamka? Saqikka liina dai maikka quasik maget. ¹³ Ngen dai quasiq ai raquarl ama Ngemumaqa. I ngen dai ama vura na ngen, dap ngen

drlem aip ngu lu ama tekmeriirang ama atliirang nanaa, ip ngenerl kurl a ngene uis. Taqurla dai maikka ama revan i aa ngene Mam i qa vuusep, dai diip ke qurl lura i ai de re raring sademna te ama Qevepka ama Glasingaqa aa tekmeriirang ama atliirang.

*Ma Iesus Aa Dlek Dai Nget Nagel Ama Ngemumaqa
Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27*

¹⁴ Per iaq ama nirlaqa de ma Iesus kem nem ama iauska i luqa i qa vesdet mer ama qaqeraqa be quasik mager ip ka tagen. Be saip lua i luqa ama iauska qa mit never ama qaqeraqa, de luqa ama qaqeraqa qe rarles i qa tagen. Be ama qaqet i ama buurlemki na ra dai sak met ta. ¹⁵ Dav iari ama qaqet dai ra ruqun ma', "Kem nem ama iaus ne ma Bielsebul aa dlek." (I luqa i ama iaus angera Barlka.) ¹⁶ De iari ama qaqet te narliip te siquat na qa. I ra ruqun na qa ip ke rekmet na a nge ama rletki ama dlek-pem-ki i qi nev uusep.

¹⁷ Dap ma Iesus dai qat drlem araa tuaqevep, be qa ruqun na ra ma', "Ariq aip barl mer iaiq ama qerlingki be ama liin iam ama udiam, de ra tesna, dai be diip lenges ne luqia ama qerlingki. De ariq aiv iari i ama quanases met ta dai barlmet ta be ra tesna i iaq ama liinka seruarl de iak, dai be diip lenges ne luqa ama liinka mai. ¹⁸ Dai ariq aip barlmet ma Satan aa liinka be ama udiam de ian dresna, dai be ngu lu diip ma Satan aa liinka qa taarl madlek nanaa? I ngene tuqun ai ngum nem ama iaus ne ma Bielsebul aa dlek. ¹⁹ Ariq ama revan i ma Bielsebul ka mat never a ngua be ngua nem ama iaus, taqurla dai ngu lu nemka qa mat never a ngene uis, be ra nem ama iaus? Taqurla dai qatikka diiv a ngene uis te sil mamerl ai ngen dekmet ne ama viirang. ²⁰ Dap katikka ngut matna ne ama Ngemumaqa aa dlek ip ngum nem ama iaus. Dai be liina

ngere teqerl ai sa ma Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qia men gel ngen.”

²¹ “Ariq iaq i ama dlek per a qa i quarik ke taneng ama qiipka ip ke taqa uas te aa vetki, taqurla dai be diip kurl aa tekmeriirang maget. ²² Dav ariq aiv iaq i aa dlek peviit daleng luqa i aa uang ama dlek dai qa men be qa uirl se luqa se ama arasmesna, dai be qa mer ama qiip de ngen ama arasmesna angera sinki i ai de ngere uas tem ka. De qa matmet ne aa tekmeriirang de qa qurl iari. ²³ Nemka i quasiaq ai aa rluaqa na ngua, dai aa qumeska na ngua. De nemka i quasiaq ai qe ngingdemna ne ama sipsip ke na ngua, dai qe ngingarl se nget be nge tit maden maden.”

*Ama Iaus Ngere Siquat Ip Ngere Lenges Ne Ama Qaqet
Matiu 12.43-45*

²⁴ Aiv ama iauska qa mit never iaq ama qaqeraqa, de qa tit pet luus aa sagel kuasiaq ama qerlap i qe mali ra a nge ama luqupka ip mas per a qa. Dap ke mali dai quasik ka lu sever a nge ama luqupka. Taqurla de ama iauska qa ruqun ma’, “Diip ngu guirl sevet luqa ama luqupka i ngua mit nep ka.” ²⁵ Baiv ama iauska qa guirl sagel luqa ama qaqeraqa, dai qa lu luqa ama luqupka i qatiaskerl kuasik pem ka. I de luqa i aa rlan dai ip taquarl ve ama vetki i ra suqup pem ki de ra raqa muvem na qi iv ama atluqi. ²⁶ De luqa ama iauska qa mit be qa marl se iang ama iaus ama ngeriqit ngen a iam na nget. I lungera ama iaus, dai maikka ama vu nget malai, daleng luqa. De lungera ama iaus mai nge mit be nge man sede luqai aa rlan be qurli nger aa. Be luqa dai ama vu na qa malai. I medu nauirl dai quasik ai qa raneng ama merlenka raqurla.

Lura I Ama Arlias Per A Ra Malai

²⁷ Ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi i maikka mer ama qaqet ama buurlem na ra. Be iaiq ama nanki i qi varlen me ra dai qis nes slep sagel ma Iesus ma’, “Luqia

ama nanki i murl kia sel a ngi, be ngiat diim ara qumek, dai maikka mager iv ama arlias per a qi!”²⁸ Dap ma Iesus ka ruqun ma’, “Kuasik. Dap lura i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai mager iv ama arlias per a ra malai.”

Ma Iesus Ka Su Lura I Re Snanpet Na Qa

Matiu 12.38-42; Mak 8.12

²⁹De qatiaskerl lua i maikka buup ne ama qaqet ta men be re ngingdemna ver a qa de qa ruqun na ra ma’, “Ama qaqet pet lunger iara ama niirl dai ama vu ra. I re snanpet ip te lu a nge ama rletki ama dlek pem ki. Dap diip kuasiq ai ngu reqerl a ra ne a nge ama rletki ama dlek-pemki. Dap katikka diip ngu reqerl a ra ne ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma Jona i murl ka raneng ama Slurlka aa dlek. ³⁰I murl ma Jona dai ama qasiqatka na qa, i ama Ngemumaqa qa reqerl ama qaqet pet ma Niniva. Dai saqikka raquarl ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai diiv iara ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa dlek de gua rletki. ³¹⁻³²De diip lua i ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet de diiv ama Ninivaqina dai diip ta raarl ver ama kot de re teqerl ne a ngen a viirang. I raquarli re narligel ama lengi i ma Jona qa sil na nget, be ra guirltik per araa rut. De maikka ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma Jona. De diiv i viit, pet luqa ama nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet, dai diiv iaiq ama Barlki ama Kuin, i murl ki uas te ama qerlingki ma Siba, dai diip ki reqerl ne a ngen a viirang, i iara ngene narli gua lengi, dap kuasiq ngene narligel. I murl luqia qia men mianai manau na sangis navet ma Afrika, ip kia ran sasari savet ma Jarusalem. I qi mali re ama saikngias nagel ma King Solomon i luqa ama saik-na-qa. Be maikka qi taqa narligel aa lengi. Dap ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma King Solomon.”

*Uurem Ngim Te Ama Atliirang
Matiu 5.15; 6.22-23*

³³ “Maikka quasik mager iv iak ka aandem ama mudemki de qe rles ki temani ver ama laiqi-ruut, dap kua mer ama suupinki. Kuasik. Dav ai de re nandem ama mudemki de ra tu qi sekgames, iv ara nirlaqi never ama qaquet mai i qurli ra ve ama vetki. ³⁴ Ama qaqeraqa aa sakngaiam dai raquarl ama vetki ara vinduaqi i ra rekmet na qi ne ama glas. Dai be ariq aiv ama semaning men ama glas dai maikka diiv ama arlenki ve ama vetki. Dav ariq aip ta lemerl ama glas iv ama atlungget, dai maikka diiv ama atlu ve luqia ama vetki. Dai mager ip ngene taqam ngim sagel ama Slurlka de diip ke rekmet de maget na ngen. Dav arik kuasik ngene taqam ngim sagel ka dai diip ngen deng ama nirlaqa be ama arlenki de a ngen a rlan. ³⁵ Taqurla dai maikka mager ip ngene taqa uas. I arik ma luqia ama nirlaqi i ngi taneng a qi dai arik ma qia meng be ama arlenki. ³⁶ I ariq aiv ama qaqeraqa i qurli qa mai men ama Slurlka aa nirlaqi, de quasik ke narliip kurli qa men ama arlenki, taqurla dai be diiv ama Slurlka qe tekmet na qa ip ke tekmet ne ama atliirang katias taquarl ama nirlaqi qin sin namer ama mudemki.”

*Ma Iesus Ka Taarl Ne Ama Barlta Never Ama Lautu
Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47*

³⁷ Baip ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi be verleset, de iaq ama Parasiqa qa nes tem ka ip ke na qa ian dres. Taqurla de ma Iesus ka man sep ma vetki be qa mugun ip diip ka tes. ³⁸ De luqa ama Parasiqa qa lu ma Iesus i qa mugun be qa tes dap kuasiq ai qa ukmes te aa ngerik nauirl. Taqurla de qa tu aa qevep maberl. ³⁹ Dav ama Slurlka qa ruqun na qa ma’, “Ngen ama Parasiqena, dai ai de ngene lemerl ve ama kap ngen ama pilit angera rleng naik. Dai

ngul sil ba ngen ai i muk de a ngen a rlan, dai buup ngen ne ama rasuam de ngene iarang ama viirang. ⁴⁰ Ngen dai ama qabaing per a ngen. Kua quasik ngen drlem ai ama Ngemumaqa i ai de qa tekmet ne ama qaqeraqa aa qetdingki, dai saqikka ka rekmet ne liirang aa de aa rlan?

⁴¹ Dai mager ip ngene kurl lura i quasiaq araa qerang, ip ngen derat never a ra. Ngene tekmet taqurla be diiv ama seserl ngen ip taquarl ama pilitkina i re mening sepna na nget.

⁴² Dap ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I aa ngen a tekmeriirang mai dai ai de ngen deraatmet niirang. I aip liina iv ama malepka dai ngene kuarl tem iini bareq ama Ngemumaqa. I nevet liirang aa dai ama aarles de ama qirlnas de ngen ama arlang i nget muqas muqas naver a ngen a sleng i liirang aa dai quasiaq ai iirang peviit. Dav ai de ngerlangken per a ngen ip saqikka ngene tekmet ne ama atlu sagel iari de ngene rarliq ama Ngemumaqa. I arik ngene tekmet ne liirang aa dap kuasik ngerlangken per a ngen ne iari dai ama atlu.”

⁴³ “Ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngene narliip ngen drugun per ama luquv ama atlunget de ama qaqet araa saqang pe ama Lautuvem-nget. De ngene narliiv ama qaqet ta taqen ne ama atlu sagel ngen per ama maiirl.

⁴⁴ De ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai raquarl ama anki ne ama a ngipka i quasik ta mak na qi. Be ama qaqet ta tit dai re mainmet ne ama anki i quasik tat drlem. Dav i liina dai ngen diit se ra vuuqas.”

⁴⁵ De iaq i qat drlem se ama Lo dai qa virliit ma’, “A Tiksiqa, ngia taqen taqurla be ngirl sirl ngen a uut ne ama Lengi ama dlek-pem-nget.”

⁴⁶ De ma Iesus ka ruqun ma’, “Ngen i ai de ngene su ne ama Lo, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ai de ngen dru ama

tekmeriirang ama merlenka-vem-iirang per ama qaquet, be ai de re pererl na remani i re teving. Dav ai de quasiq ai arik ngen dru a ngen a ngerik ip ngen derat never a ra se lungera ama merlen.

⁴⁷ Ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I a ngen a serlura dai murl ta veleng ama Slurlka aa Aamki na ra, dav iara ngene taqa uas te araa matmatkina. ⁴⁸ Be ngene teqerl ai a ngen a tuaqevep ip taquarl murl a ngen a serlura i re peleng ama Slurlka aa Aamki na ra, dav iara dai ngen dru araa matmatkina. ⁴⁹ Taqurla be qerl ngi lu ama Ngemumaqa aa drlem nge su uut ma’,

“Diip ngu nem ama Slurlka aa Aamki na ra ngen ama meraqen-sa-met-ta, dai diiv ama vura re veleng ta. Dav iari dai diip te rekmet maden na ra.”

⁵⁰ Taqurla be ngen ama qaquet i ngene iames pet lungere iara ama niirl, dai diip ngene raneng ama merlenka sever ama Slurlka aa Aamki na ra reves. I lura i murl ianai sagel ngere rarlma ama aivetki de re peleng ta be deng iara. ⁵¹ De diip ngene raneng ama merlenka sevet ma Abel aa uuves i ra veleng ka, de diip ngene raneng ama merlenka sevet ma Sakaraia aa uuves i ra veleng ka. I ma Sakaraia dai ra veleng ka veleqes ne ama alta qe ne ama rumki ama glasingas-met-ki ve ama Lautu-vem-ki. Dai ngul sil ba ngen ai ngen ama qaquet pet lungere iara ama niirl, dai diip ngene raneng ama merlenka sevet lura mai areves i ra veleng ta.

⁵² De ngen i ai de ngene su ne ma Moses aa Lo, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I sa ngen drles ama aiska, i qa ip ne re ama Ngemumaqa aa saikngias. De qatikka ngen dai quasiq ai ngen datem mer ama tarlka ip ngen dan. De qatikka ngen pesdet men ama aiska sere iari i re narliip tat dan.”

⁵³ De ma Iesus ka mit nep luqia ama vetki be qa mit sedarliik. De lura i rat drlem se ama Lo de ngen ama Parasiqena, dai araa rut nge taarl i ama qurek per a ra, be rerl sirl ka ne ama lengi. I re narliip te siquat ne aa aamki ne ama lengi i nget muqas muqas. ⁵⁴I re tekmet taqurla de re taqa uas tem ka, iv ait de ra lu sever a nge ama lengiqi i baing se qi met ka; i luqia ip te kot se qa na qi.

12

Ngenet Lu Riq Ama Kaaqirang Matiu 10.26-27

¹ De qatias buup ne ama tausen ne ama qaqet i ra iing demna. I maikka buup na ra be ren binmes per a na. Dav as nauirl iv aiv aa de ma Iesus ka taqen per ama qaqet dai qa ruqun aa risura ma', "Ngenet lu riq ama Parasiqena araa tekmeriirang ama kaaqirang i ai de iirang ngere riirl ip taquarl ama Yis i ai de ra tu nget pe ama bret ip ngere riirl. ² De ngene lu, ama tekmeriirang i qurli iirang pe ama trleses dai nasat de qurli iirang sekgames. De ama lengi mai i qurli nget pe ama trleses dai nasat de ama qaqet tat drlem a nget. ³ Taqurla be ama lengi mai i sa ngen meraqen na nget pe ama arlenki dai diiv ama qaqet te narli nget men ama nirlaqa. De ama lengi mai i sa ngen siqak per a na na nget pe ama vet, dai diip ta raarl veleqes ne ama vet de ra taqen slep kiatias i ra taqen na nget aavanau."

⁴ "Guariqena, ngul sil ba ngen taqurliani. Kula ngeneng ning ama qaqet i ai de re peleng ama qetdingki naik. Dav aiv aa de saqias kuasik mager ip te rekmet ne a geni nasat. ⁵ Dap diip ngu reqerl a ngen ne luqa i maikka mager ip ngeneng ning me qa. Maikka mager ip ngeneng ning luqa i aa dlek ip ke prleser a ngen, de saqikka aa dlek ip mager ip ket dan ama qaqeraqa samer

ama altingki. Dai be maikka ngul sil ba ngen, ip maikka mager ip ngeneng ning me qa. ⁶ De ngen drlem ai i ai de ren ban per ama uaiqiirang i iirang ip taquarl ama qirliim naver ama maiirl. I ai de ama qelaingiiram ama udiiram ama quiirem-iiram dai ver ama uaiqiirang ama ngeriqit niirang. Dav ama Ngemumaqa dai ai de quasiq ai ngerlangken per a qa ne a qeni raquarl ama uaiqini ama giliini. ⁷ De ama qesing mai ver a ngen pes dai sa qat drlem aiv ama qesna na nget. Taqurla be quasik mager ip ngeneng ning. I ngen dai a ngen anbandem dai nget peviit daleng ama uaiqiirang i buup niirang.”

⁸ “De maikka ngul sil ba ngen, ai ariq aiv iaq i qel sil sevet gua rlenki de iari araa saqang, dai saqikka diip ngua, ama qaquet araa Rarlimka dai diip ngu sil ne ama atlu sevet luqa aa rlenki gel ama Ngemumaqa aa Angeluqena. ⁹ Dav ariq aiv iaq i qem ngim temanau na ngua dama qaquet araa saqang, dai saqikka diip ngu ngim temanau na qa dama Ngemumaqa aa Angeluqena araa saqang. ¹⁰ De ariq aip nemka i qa meraqen ama qaquet araa Rarlimka ne ama lengi ama vu nget dai mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem se liina ama viini. Dap nemka i qa meraqen ama Qevepka ama Glasingaqa mavik, dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem se luqa aa viini. ¹¹ De ariq aip ta tit se ngen sev ama lautu-vem-nget, de savet ngen ama Barlta nep ma Gaman araa saqang, de iari i ama Barlta, de quasik mager ip ngeneng ning de ngen dru a ngen a qevep maberl ma’, “Ngu lu diiv uure piirlit araa snanpet iirang nanaa?” ¹² I qatika diip pet luus aa ip ngen deraqen, dai diiv ama Qevepka ama Glasingaqa qe su ngen te ama lengi ip mager ip lua ngen deraqen na nget sagel ta.”

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang Dap Kuasik Aa Saikngias

¹³ De iak naver ama qaqet i buup na ra qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa sa uune mam ka ngip, dai be ngu narliip ngi ruqun gua rarlimka ip ka ratmet a uune mam aa tekmeriirang ip ke qurl a ngua re iarang."

¹⁴ Dap ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Guakka. Ngu lu, nemka qa mu ngua ip ngua tatmet se uin dap kua ngua tatmer uan a tekmeriirang? Kurli ngua!"

¹⁵ De ma Iesus ka ruqun na ra mai ma', "Maikka ngenet lu! De ngene taqa uas ip kula vem ngen se ama tekmeriirang ip taquarl iaq i qe teksenas. I ariq aip luqa i maikka buup ne aa tekmeriirang, dai quasiq ai qe iames nagel liirang aa, aa tekmeriirang."

¹⁶ Baiv aa de qa qurl a ra re iaq ama qasiquatka ma', "Iaq i buup ne aa qelaing, de aa sleng ngere tal ama asmes i buup. ¹⁷ De luqa i buup ne aa qelaing dai de aa rlan dai qa tu aa qevap ma', "Diiv iara ngu sana? I quasik gua a nge ama vetki ip mager i ngu iing demna ne gua asmes mai vem ki."

¹⁸ De qa ruqun ma', "Diip ngu rekmet taqurliani. Gua vet mai i ai de sagel gua asmes, dai diip ngu rattem se nget, de diip ngu req ama slurlnget. De diip ngu iing demna ne ama wit de ngene gua tekmeriirang ama atliirang pe lungera ama vet. ¹⁹ De mager ip diip ngua tu gua qevap taqurliani, gua tekmeriirang ama atliirang dai diip kurli iirang se ama ages i buup na nget. Dai be iara ngua tu ama maspetki. De diip ngua tes de ngu srluup de ama arlias per a ngua."

²⁰ Dav ama Ngemumaqa qa ruqun na qa ma', "Ngi dai ama qabaing per a ngi. I diip nani vet luqia ama arlenki de ngi ngip. Be ama tekmeriirang i sa ngia iing demna niirang be qurli iirang aa, dai ngu lu diip nemka qa aar iirang?"

²¹ Dai saqikka raqurla sagel lura i ai de re ngingdemna ne araa tekmeriirang i buup niirang. Dap ta dai ama vu ra na ra dama Ngemumaqa aa saqang.”

Kula Ngen Dru A Ngen A Qevep Maberl

Matiu 6.25-34

²² De ma Iesus ka ruqun aa risura ma’, “Ta qurla dai maikka ngul sil ba ngen, ip kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sever a nas ma’, “Ngu lu diiv uure iames nagel ama asmes i nget naqua? De uure srluuv ama aiqi i qi naqua?” De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a nas de ngene tuqun ma’, “Ngu lu, diiv uure rurlisnas ne ama luan i nget naqua?” ²³ I ama iames dai maikka nget peviit dav ama asmes dai naqatikka nget tenavuk. De ama qetdingki dai qi veviit dav ama luan dai naqatikka nget tenavuk. ²⁴ I ngen dru a ngen a qevep sever ama uaik i ai de quasiaq ai ngeret matna sagel angera asmes. Dai de quasiaq ai ngere ngingdemna ne ama asmes de nge tu nget pe ama asmes arla vet. Dav ama Ngemumaqa dai ai de qen ban a nget te ama asmes. Dap ngen dai maikka ngen peviit daleng ama uaik. ²⁵ De quasik mager iv a qeq aa rutka qa taarl i aa dlek ip ke rluses ne aa mugunes iara ver ama aivetki. ²⁶ Dai ariq aip kuasik maget na ngen ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang taqurla, ama giliirang, dai ngu lu ngen dru a ngen a qevep maberl sevet ngene iarang ama tekmeriirang ama barl iirang ip nanaa?

²⁷ Maikka mager ip ngene raqam ngim sagel ama qunam, aip ngu lu ai de ngere riirl nanaa. I ai de quasiaq ai ngeret matna de quasiaq ai ngere tekmet ne ama luan bareq a nas. Dap maikka ngul sil ba ngen ma’, “Murl ma Solomon ka muremiis ne aa tekmeriirang mai dap quasiaq ai qa muremiis ne ama luan ama atlunget ip taquarl lungera ama qunam.” ²⁸ Ama takanaut dai iara de qurli

nget per ama sleng dap naqatti aiv aa de ra diq a nget de ra rlu na nget semer ama altingki ip nge rang. De naqatikka ama garas maden taqurla, dai ai de ama Ngemumaqa qa turem nget.

Taqurla dai ngen ama qaqet i naqatikka a ngen a tuaqevap ama gil-nget, dai maikka mager ip ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke uas tem ngen peviit daleng liirang aa. ²⁹ Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uues ama gi?" Dap kua ma', "Ngu lu, diiv uure srluup kua?" ³⁰ Lura ama qaqet per ama aivetki dai re mali re liirang aa ama tekmeriirang. Dav a ngene Mam dai sa qat drlem se liirang aa mai i ngene narliip se iirang. ³¹ Maikka mager ip slepslep per a ngen te liirang aa i ama Ngemumaqa qe uas tem iirang. Baiv aa de liirang aa mai i qerlka ngene narliip se iirang, dai diip ke van a ngen tem iirang."

*Ama Ngemumaqa Dai Qa Veviit Daleng Ama Qelaing
Matiu 6.19-21*

³² "Dap ngen, i ama liinka ama langas ne gua sipsip, dai qula ngeneng ning. I aa ngene Mam ke narliip ken ban a ngen te aa tekmeriirang i qe uas tem iirang. ³³ De mager ip ngenem nem a ngen a tekmeriirang mai iv ama qaqet ten ban per iirang. De ngenerl kuarl te lungera ama qelaing barek lura ama qaqet i quasiaq araa qerang, ip ngen derat never a ra. Taqurla, de diip ngene taneng ama tekmeriirang ama atliirang i quasik mager iv iirang ngere murlas. De ngene ngingdemna ne ama tekmeriirang ama atliirang ip sev uusep. I vuusep dai ai de quasiaq ai lenges lenges ne liirang aa ama tekmeriirang. Dai de quasiaq ai ama suamta rat den sagelna, dai de quasiaq ai ama gerengaqi are uis ngere lenges ne ama tekmeriirang. ³⁴ I saqikka a ngen a tuaqevap dai diip kurli nget pet luqia ama luqupki sagel kurl a ngen a tekmeriirang ama atliirang."

*Mager Iv Ama Qaqet Ta Tuvem Nanas
Matiu 24.42-44*

³⁵ De ma Iesus kel sil ne ama qasiqatka, ma', "Mager iv ama qaqet te urlisnas ne ama luan de ra tik men nanas ne ama liit. De ra aandem araa mudem ip tem ngim, de qurli ra i ra muvem nanas. ³⁶ De maikka mager ip ta dai raquarl lura i qurli ra de rem ngim naa ne ama araa Mastaqa i qe narliip kerl guirl naver ama rangerlvvet angera asmeski ama slurlki. Be aip lua i qa men be qe deldel mer ama tarlka de maikka diip masna re ratterem mer ama tarlka. ³⁷ De ariq aiv ama Mastaqa qa men dai qa lu aa buaiskena i quasiaq ai re brlaing, dai lura ama buaiskena dai mager iv ama arlias per a ra. De ngul sil ba ngen ne ama revan, i qatikka diiv ama Mastaqa qa ruvem nanas, de diip ke ruqun na ra ip ta ruqun. De qatikka diip ka, qerl kurl a ra re ama asmes. ³⁸ Be qua ariq aip ka men de ama arlenki are rlan, dap kua lua i ama durlaikka qe rarlma i qek nak, dai qa lu ra i quasiaq ai re brlaing, dai lura ama buaiskena dai mager iv ama arlias per a ra. ³⁹ Dai mager ip ngen drlem sevet liini iara. Arik luqa qa drlem aip maikka qesnada de ama suamka qat den ip ke suam sev aa vetki, dai mager ip luqa i aa vetki dai qa ruvem nanas de qe uas ip te luqa i qe narliip ke suam. I luqa i aa vetki, dai quasik ke narliiv ama suamka qe bungdem ner aa vetki ip ke suam. ⁴⁰ Taqurla dai saqikka mager ip ngen, ngen druvem nanas. I ama qaqet araa Rarlimka dai naqatikka mager ip ka ren pet liina ama qeleqini, i aip ngen dru a ngen a qevep ai quasik mager ip ka ren."

*Ama Qasiqatka Sevet Luqa I Qa Maarl Madlek De Qet
Matna*

Matiu 24.45-51

⁴¹ Baiv aa de ma Pita qa ruqun na qa ma', "Gua Slurlka, kua ngia sil ne luqa ama qasiqatka ip bareq a uut naik,

dap kua bareq ama qaqet mai?” ⁴² De ama Slurlka qa ruqun ma’, “Diip ngu sil sevet luqa i qa maarl madlek de qet matna de aa tuaqevap dai ama atlunget. Dai de qe taqa uas te aa rletki. I luqa i diiv aa Barlka qa ru qa ip ke uas te aa buaiskena. De diip ken ban a ra re ama asmes i aip lua i ip ta tes. ⁴³ Baip laiv aa de luqa ama Barlka qa guirl, dai qa lu luqa i qet matna raqurla ip taquarl mekai qa ruqun na qa. Dai luqa dai mager iv ama arlias per a qa. ⁴⁴ Dai maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I luqa ama Barlka dai diip ka ru luqa ip ke uas te aa tekmeriirang mai. ⁴⁵ Dav ariq aip luqa ama buaiska qa tu aa qevap ma’, “As gua Barlka dai as diip kuasiq ai masna qa ren.” Taqurla de qa arles i qe uamet ne aa rluaviq ama buaiskena ama quatta de ngen ama nankina. De qa tes de qe srluup ken a ra be qe kabaing. ⁴⁶ De diip luqa i qe uas te aa rluavik dai diiv aa Mastaqa qa ren i aip kuasik luqa qa muvem nanas. I diip ka ren pet liina ama qeleqini i aip luqa ama buaiskena araa Aamngimka ka tu aa qevap ai as diip kuasiq aa Mastaqa qa ren. De diiv ama Mastaqa qa raarl ne luqa de qa lenges na qa. De diip ka ru luqa gel lura i ama vura, i quasik ta tu araa qevap.

⁴⁷ De ama buaiska i sa qat drlem ai aa Mastaqa qe narliip se qa ip lu qet matna raqurla, dap kuasiq ai qa tuvem nanas de qet matna ip taquarl aa Mastaqa qe narliip. De diiv aa Mastaqa qe urlistik per a qa maden. ⁴⁸ Dap luqa ama buaiska i quasik kat drlem aa Mastaqa aa narliip dap katikka qe tekmet ne ama tekmeriirang i mager ip ke karabus sever iirang arle ves, dai diiv aa Mastaqa qe karabus na qa quarla.” Dai ma Iesus kel sil ne liina i raqurliani ma’, “Lura i re uas te ama rleriirang ama giliirang dai quasik mager ip leklek per araa ngerik ip te taqat teqerl ne araa barlta araa lengi. Dap lura i ra uas te ama rleriirang i maikka buup dai mager ip te dlek se

liirang aa ama rleriirang ip te plisit ne iirang, be diip tet lu ama ranbandem.”

Kuasik Ama Aupka Dap Matmat Met Ne Ama Qaqet I Quasik Ta Tu Araa Qevap

Matiu 10.34-36

⁴⁹ “Sa ngua men saver ama aivetki ip ngua tu ama altingki ver a qi. De maikka ngu narliip luqia ama altingki dai maikka masna qia taarl. (Liina i ama tuvetki.) ⁵⁰ De ngua dai diip gua qumespik te lenges na ngua. Be iara dai as kuasik ngua ral liina, dav ama merlenka ver a ngua. ⁵¹ Dav ani ngen dru a ngen a qevap ai ngua men ip ngu tiktik de ama arasmesna mai naver ama aivetki? Dai quasik.

Dap ngul sil ba ngen, ai ngua men ip matmat met ne ama qaqet. ⁵² I iara de nasat dai quariq aip kurl ama qaqet ama ngeriqit na ra ve iaiq ama vetki, dai diip matmet ta be diiv ama liiniam ama udiam. Be diiv ama depguas na ra dai diiv araa qumes-iam ne aiam. De liiam aa dai saqikka diiv ian aa qumespik ne lura ama depguas na ra. ⁵³ I diip matmat met ne ama qaqet, be diiv ama ngerlmamka dai diiv aa qumeska ne aa uimka, de ama rluimka dai aa qumeska ne aa mam. De diiv ama ngerlnan dai diiv ara qumeski ne are uimki, de ama rluimki dai ara qumeski ne are nan. De ama ngerlnan dai diiv ara qumeski ne ara reveski, de ama rluimki dai diiv ara qumeski ne ara reveski.”

Kuasik Tet Lu Ama Rarlimini Pe Ama Ngemumaqa Aa Rleriirang

Matiu 16.2-3

⁵⁴ De qa ruqun ama buurlem ne ama qaqet ma’, “Aip lua i ngenet lu ama aavulki lua sagel ai de ama nirlaqa qat dan, dai de masmasna ngene tuqun ma’, “Diiv ama qaikki qia terl.” De qatika ai de ama revan i ama qaikki qia terl. ⁵⁵ Dai de ngenet lu ama laurlka i qat den mianai

manau, dai de ngene tuqun ma', "Saqi diiv ama nirlaqa qat den aa. De qatikka ama revan i ai de ama nirlaqa qat den taqurla.' ⁵⁶ Ngen dai ama kaak-met-ta na ngen! I maikka ai de ngene taqat lu liirang aa ver ama aivetki ngen ama uusepka de ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rlung. Dai saqikka raqurla dai iara i ngenet lu ama Ngemumaqa aa rleriirang i iara iirang nget den. Dai saqikka liirang aa ngere siquat. Dav ai de ngenet lu liirang aa de quasiq ai ngene mali re ama rarlimini ve iirang angera rlung."

Ngi Sesarl Ver Ama Lengi Gel Luqa I Ip Ke Kot Se Ngi

Matiu 5.25-26

⁵⁷ "De ngu lu nanaa be qatikka ngen dai quasik ngene taqa mu a ngen a qevep de ngene tuqun ai mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang? ⁵⁸ As aip lua i ngia tit saver ama kot i ngi ne gia qumeska, be as lua i qurli uin per ama aiska, de ngi reqerl sa seserl ver ama lengi varlen me uin iv uan a iam nana. I quasik mager ip sa qurl uin per ama kot de ngi seserlvet. I ariq aip kuasik ngia rekmet ne luqa ip giak na qa, dai arik ma qa nem ngi sagel ama Jas de diip ke kot se ngi. De luqa ip ke kot se ngi, dai arik ma qa nem ngi sagel ama Diitdiit-per-a-qa ip ka rlu ngi ve ama arlenka-vem-ki. ⁵⁹ De maikka ngul sil ba ngi ai quasik mager ip masna ngia iit nev ama arlenka-vem-ki. I mager ip nauirl dai ngi virliit gia dinau ne ama qelaing mai."

13

Lura I Quasik Ta Guirtik Per Aa Rutka Dai Diip Lenges Na Ra

¹ De qatikka ve liina de qurli iari aa re ne ma Iesus. Be lura ra sil barek ma Iesus sevet liina i iini nge men per iari navet ma Galili. I ma Pailat ka veleng lura ama qaqet pe

liina i ren bandemiis sagel ama Ngemumaqa. I qa rekmet taqurla be ama qaqer araa qerekka qa rletik ngen ama aurl angera qerekka. I ama aurl angera qerekka dai ip ten bandemiis na qa sagel ama Ngemumaqa. ² De ma Iesus ka virliit i qa ruqun ma’,

“Dai be qua ngen dru a ngen a qevap ai lura ama Galiliqena dai ama vura malai, dav iari ama Galiliqena dai quasik? Taqurla be qerl lura ra ral ama merlenka. ³ Dai ngul sil ba ngen, ai maikka quasik taqurla. Dav ariq aip kuasik ngen guirltik per a ngen a rut, dai qatikka diip lenges na ngen mai raqurla. ⁴ De saqikka lura ama qaqer ama 18 na ra, i murl ama vetki i qi saiviit vet ma Siluam kia aat per a ra be qia veleng ta. Dai qua ngen dru a ngen a qevap ai ama vura malai daleng lura vet ma Jarusalem? ⁵ Dai ngul sil ba ngen, ai maikka vadai de quasiq ai raqurla. Dav arik, aip kuasik ngen guirltik per a ngen a rut, dai diip lenges na ngen mai raqurla.”

A Qasiquatka Sever Ama Mengka I Quasik Ka Tu Ama Gam

⁶ De qa sil ne iaq ama qasiquatka raqurliani, “Iaq i qa qutserl ama mengka ama pikuska per aa bisnis ne ama wain. Baiv aa de qa men ip ket lu re ama asmes nadem ka, dap de luqa ama mengka dai quasiq a nge ama asmes. ⁷ Taqurla de qa ruqun luqa i ai de qet matna ver aa bisnis ma’, “Ngi narli. Kasa se ama ages ama depguas dai ai de nguat den ip te ama asmes nade luqa ama mengka, dav ai de quasiq ai ngua lu a nge ama asmes dem ka. Taqurla dai mager ip ngi rap pem ka. I quasik mager ip ke riirl naik men ama aiverem ama atlu uum.”

⁸ De luqa i ai de qet matna ver ama bisnis ka ruqun ma’, “Gua Barlka, mager ip gia ding se qa iv as kurli qa se ama ageski ama quanaski. De diip ngu kut mirlek na qa de ngua ru ama aurl angera snak per aa arlim. ⁹ Aip kuarik mager

ip ka ru ama asmes pet luqia narevanau ama ageski. Be ariq aip kuasik dai naqerl mager ip ngi rap pem ka.”

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Nanki Ver Ama Nirlaqa Ma Sabat

¹⁰ De ver ama nirlaqa ma Sabat de ma Iesus ka taqen per ama qaqet pe iaiq ama Lautu-vem-ki. ¹¹ Be ve luqia ama Lautu-vem-ki dai qurli iaiq aa ama nanki i ama iauska ver a qi. I luqa ama iauska dai qa rekmet ne luqia ama nanki be qi temarl se ama ages ama 18 na nget. Taqurla be nguing men ama lanki ve ara rleng be quasik mager ip kia raarlviit mererlik. ¹² De ma Iesus ka lu qi, de qa nes tem ki ip kia ren sagel ka. De qa ruqun na qi ma’,

“Maqi, sa ngua nem gia arlemki.” ¹³ De qa mu aa ngerik pet luqia ama nanki, de naqatikka masna qia maarl ma seserl. De luqia ama nanki dai qia taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.

¹⁴ Dav ama Barlka nep luqia ama Lautu-vem-ki dai ama qurek per a qa ne ma Iesus i qa rekmet de maget ne luqia ama nanki ver ama Sabat. Taqurla be luqa ama Barlka qa ruqun ama qaqet ma’, “Katikka ama niirl ama ngeriqit ngen a qa na nget i mager iv uuret matna ver auur a rleriirang. Be ariq aip ngene narliiv iak kem nem ama arlem naver a ngen, dai qatikka mager ip ngen dren pet lungera ama niirl i ai de uuret matna ver a nget. Be qula ngen dren sevet liina ver ama nirlaqa ma Sabat.”

¹⁵ Taqurla, de ama Barlka ma Iesus ka virliit barek luqa ma’, “Ngen dai ama kaak met ngen. I ai de ver ama Sabat dai de ngen diit sev ama bulmakau angera vet be ngene perik se a ngen a bulmakau de nge ne a ngen a dongki de ngen diit se nget ip ngere srluup. ¹⁶ Dap luqi iara ama nanki, dai ma Abraham aa uimki. I sa ma ages ama 18 dai ma Satan ka quap per a qi. Dai ariq aip ngua veriktem se liirang aa ver ama Sabat, dai ngu lu nanaa? Kua maget taqurla?”

¹⁷ Aip ka meraqen taqurla, de aa qumespik dai maikka ama qelep ta. De ama qaqet mai dai ama arlias per a ra naver ama tekmeriirang mai ama atliirang i qa rekmet niirang.

Ama Qasiquatka Sever Ama Mastet De Ngen Ama Yis

Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32

¹⁸ De qatiaskerl ma Iesus ka taqen ma', "Ngu lu, ama Ngemumaqa aa luqupki i qe uas dai qi raquarl ama gi? De ngu lu mager ip ngu siquat te ama Ngemumaqa aa luqupki re ama gi? ¹⁹ Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama mengka aa gam i ra tis ka ma mastet. I iaq ama qaqeraqa qa mer ama mastet aa gamka de qa mu qa ver aa sleng. Baiv aa de qa iirl be ama mengka ama barlka. Be ama uaik dai nge tuqun met ka."

²⁰ De saqiaskerlka qa taqen ma', "Ngu lu mager ip ngu siquat te ama Ngemumaqa aa luqupki re ama gi? ²¹ Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama Yis. I lungera dai ai de ama nankina ra tu nget pe ama plaua mer ama diski ip te tekmet ne ama bret. Be lungera ama Yis dai ngere tekmet ne ama bretki be qi riirl ip ma slurlki."

Ama Aiska Ama Gilka Saver Ama Ngemumaqa Aa Luqup

Matiu 7.13; 7.21-23

²² Baiv aa de ma Iesus ka tit savet ma Jarusalem. Be qa tit de qe su ama qaqet per iarang ama luquviirang de ngen iang ama luquv i ama barl nget. ²³ De iak ka snanpet na qa ma', "Gua Barlka, naqatikka qua diiv ama Ngemumaqa qe iames ne iaq iak naver ama qaqet?"

De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ma', ²⁴ "Maikka mager ip slepslep per a ngen, ip ngen diit ip ngen dran mer ama tarliini ama giliini. I maikka ngul sil ba ngen, ai buup ne ama qaqet dai diip te narliip tat dan, dap maikka quasik mager ip tat dan. ²⁵ Baip laip de luqa i aa vetki dai diip ka raarl de qe ves mer ama vetki ara tarlka. De diip ngen den

be ngen daarl darliik de ngene deldel mer ama tarlka de ngenes nes ma', "Auura Barlka, ngi rattem mer ama tarlka sagel uut."

De diip ke virliit ba ngen ma',

"Kuasik nguut drlem aip ngen naver a nge ama luqupki qua."

²⁶ De diip ngene tuqun a qa ma',

"Dap mekai uut tes de uure srluup uut na ngi. De mekai ngia taarl ver auur a luqup de ngi su uut."

²⁷ Dap saqiaskerlka diip ke ruqun a ngen ma',

"Kuasik nguut drlem aip ngen naver a nge ama luqupki qua. Ngen dai ai de ngene tekmet ne ama vu, dai ngen mai ngenet lu nagel ngua."

²⁸ De diip ngenet lu ma Abraham de ma Aisak de ma Jekop de ngen ama Slurka aa Aamki na ra i qurli ra ver ama Ngemumaqa aa luqupki. Dap ngen dai qa qirlvem se ngen be qurli ngen darliik. Be diip ngenek nak slep de ngenes nis a ngen a qing nana. ²⁹ De diiv ama qaquet ta ren ianai sagel ai de baing-baing se ama nirlaqa de ianai sagel ai de ama nirlaqa qat dan de ianai navet luus aa ver ama nirlaqa aa garli de saqikka navet luus aa ianai naver aa garli ruarl. De diip kurli ra mas per ama Ngemumaqa aa luqupki de ra tes ianai. ³⁰ Dav iari i iara dai ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaquet dai diip kuasiq ai ama Barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama Barlta na ra.

*Ama Arlem Ma Iesus Never Ama Qaquet Pet Ma Jarusalem
Matu 23.37-39*

³¹ De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iari ama Parasiqena ra men, be ra ruqun na qa ma', "Ngia iit nanari ip kula qurli ngi iara. I ma Erot ke narliip ke peleng ngi."

³² De ma Iesus ka ruqun na ra ma',

“Ngen diit ip ngene ruqun luqa ama murlepka ama vuqa, ma’, “Ngi narli, diiv iara de bigia dai diip ngum nem ama iaus ama vu nget. De ngu tekmet de maget ne ama arlem per a ra. De diip pet luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ngu verleset ne gua rletki.’ ³³ Dap katikka diiv iara de bigia de mabigia dai qatikka diip ngua tit savet ma Jarusalem. I qatikka quasik mager ip te veleng a nge ama Slurlka aa Aamki na qa ver a qiq ama luqupki. Dap katikka mager ip te veleng ka vet ma Jarusalem.”

³⁴ De ma Iesus kes nes ma’, “Maikka ngen ama qaqet navet ma Jarusalem dai ai de ngene peleng ama Ngemumaqa aa Aamki na ra. De lura i qa nem ta sagel ngen ip tet matna, dai ai de ngene rlumet na ra ne ama dul ip tep ngip. De qatikka ver ama niirl i buup dai ai de ngu narliip ngu ngingdemna na ngen, ip katikka raquarl ama durlaikki i ai de qi ngingdemna ne are arluis pe ara qivarleriim. Dap ngen dai quasik ngene narliip. ³⁵ De ngene narli, sa ama Ngemumaqa qa mit nev a ngen a vet. De ngul sil ba ngen, ai saqias kuasik mager ip ngene lu ngua, ip diip deng pet luqa ama nirlaqa i diip ngene ruqun ma’, “Mager iv uut taarl ne luqa i qat den ne ama Slurlka aa rlenki.”

14

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki

¹ Per iaq ama nirlaqa i ama Judaqena araa lautuqa, de ma Iesus ka mit ip ka tes pe iaq ama Parasiqena araa Barlka aa vetki. De maikka re taqam ngim per a qa. ² De iaq i bep per a qa slep, dai qurli qa gelna na qa. ³ De ma Iesus dai ka lu luqa, de qa snanpet ne lura i rat drlem se ama Lo, de ngen ama Parasiqena, i qa ruqun ma’, “Kua mager iv uure rekmet de maget ne ama arlemki-vem-ka ver ama nirlaqa ma Sabat, dap kua quasik?” ⁴ Dap ta dai quasik mager ip ta taqen i re guirtik sagel ka. Taqurla, de qa lemerl luqa

re ama arlemki. De qa nem ka be qa mit. ⁵ De qa ruqun na ra ma', "Ariq aiv iak naver a ngen i aa uimki dap kuarl aa bulmakauqa qa man mer ama ademka i ama qurlnsinki. Dai quarl ai de quasiaq ai mager ip masna luqa qa aar a qa namer ama ademka ver ama Sabat?" ⁶ Dai be quasik mager ip te virliit luqia ama lengiqi.

Liina Ip Te Semagil Nanas

⁷ De ma Iesus ka lu lura i ra men saver ama asmeski, dai re narliip ta tuqun pe ama luquv ama atlu nget. Taqurla de qa sil ba ra ne iaq ama qasiqatka. I qa sil ma', ⁸ "Ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia tit saver ama rangerlvet angera asmeski ama slurki, de quasik mager ip ngit lu re ama luqupka ama atluqa ip ngia tuqun. I arik ma giak ka nes te a qek i ama Barlka i qa veviit daleng me ngi ip ka ruqun aa. ⁹ I arik taqurla, dai luqa i qa nes tem uin dai diip ka ren be qe ruqun na ngi ma', "Ngi quarl te luqa ama luqupka barek luqa iara." Be diip ma qelep ngi malai be diip ngia iit ngia ruqun pe luqa ama luqupka i maikka qa nasat.

¹⁰ Dav ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia mit saver ama asmeski, de mager ip ngia iit ip maikka ngia ruqun pe nger a rleng. Aip ngi tekmet taqurla, dai be luqa i qa nes tem ngi be ngia men, dai diip ke ruqun na ngi ma', "Guakka, ngia ren ip ngia ruqun per ama luqupka ama atluqa."

Ka rekmet taqurla, be diiv ama qaquet dai re tuqun ai ama atluqa na ngi. ¹¹ Dai aip nemka i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki. Dap nemka i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki veviit."

Liina Ip Tes Nes Te Ama Qaqet Sever Ama Asmeski

¹² De ma Iesus ka ruqun luqa i sa qa nes tem ka be qa men sever ama asmeski ma', "Aip lua i ngi tekmet ne ama

asmeski, de qula ngis nes te giari de gia nenggeni-ra de lura i ra never a ngi, de ngen ne lura navet gia luqup i buup ne araa qelaing. I arik ma laip ta nes tem ngi ip ngia tes gel ta ve araa vet. De ra virliit ama asmes bareq a ngi. ¹³ Maikka quasik maget. Dav aip lua ip ngi tekmet ne ama asmeski ama slurlki, de mager ip ngis nes te lura i quasiq araa qerang, de ngene lura i lenges ne araa qetdingki, de ngene lura i ama vu araa ilaing, de ngen ama rlenta. ¹⁴ I lura raqurla dai quasik mager ip te virliit a nge ama asmes bareq a ngi. Taqurla dai be mager iv ama arlias per a ngi. I raquarli nasat de ama Ngemumaqa qe virliit lungera ama asmes bareq a ngi. I diip ke rekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa i saqiaskerlka diip ka taarl ne lura i ama atlura naver ama aapngipki.”

*Ama Qasiquatka Sever Ama Asmeski Ama Slurlki
Matu 22.1-10*

¹⁵ De iak navet lura i ra tes, te na qa, dai qe narli luqia ama lengiqi de qa ruqun ma Iesus ma’, “Lura i diip ta ruqun de ra tes per ama Ngemumaqa aa luqupki, dai mager iv ama arlias per a ra.” ¹⁶ Dap ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Iaq i qe narliip ke tekmet ne ama asmeski ama slurlki, de sa qa nes te ama qaquet i buup na ra ip ta ren sevet luqia ama asmeski. ¹⁷ Baiv ama asmeski ara giqi qia men, de qa nem aa buaiska ip ka iit te lura i sa medu qa nem ama lengi ip diip ta ren. Be luqa qa mit be qa ruqun na ra ma, “Ngen den. I sa ra muvem ne ama tekmeriirang mai be maget.”

¹⁸ Dap lura mai dai ra ruqun ai quasik mager ip ta iit. I qatikka lura i iak de iak dai qa sil ne liina iv iini ngere qel ka. Be luqa i qe rarlma dai qa ruqun ma’, “Askerlka quasiq ama ainkules dap sa ngua van per ama sleng. Dai be mager ip ngua iit ip ngu lu nget. Dai be maikka quasik mager ip ngua iit.”

¹⁹ De iak ka ruqun na qa ma', "Sa ngua van per ama bulmakau ama malepka na nget i lungera ip ngeret matna. Be iara dai ngu narliip ngua tit ip ngu siquat na nget. Dai be maikka quasik mager ip ngua iit."

²⁰ De iak dai qa ruqun ma', "Askerlka iara ngua ngerlvet. Taqurla dai be quasik mager ip ngua iit."

²¹ "Baip maget, de luqa ama buaiska qa guirl, be qa sil bareq aa Mastaqa sevet liirang aa. De luqa ama Mastaqa dai ama qurek per a qa. De qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi kaverl saatmit nev ama ais ama barl nget de ngen ama ais mai ama gil-nget pet luqi iara ama qerlingki ama barlki. De ngia at lura i quasiaq araa qerang, de ngene lura i lenges ne araa qetdingki, de ngen ama rlenta, de ngen ama vu araa ilaing. De ngia ren se ra sagel ngua."

²² Baip maget de ama buaiska qa ruqun ma', "Gua Barlka sa ngua mit kut gia lengiqi, dap katiaskerl iang aa ama luqup i mager ip sagel aret ama qaqet ip ta tes."

²³ Taqurla de ama Mastaqa qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi iit nev ama ais ama slurl-nget, de ngia iit kur ama sleng angera surl. De maikka slepslep ngi ver ama qaqet ip tat dan. I ngu narliip buup gua vetki. ²⁴ I ngul sil ba ngen, i lura mai i sa medu ngua nes tem ta, dai maikka quasik mager ip ta es gua qeng ama asmes."

Mager Ip Ngi Taqa Mu Gia Qevap Iv Aiv Aa De Ngia Tit Naset Ma Iesus

Matiu 10.37-38

²⁵ De ama buurlem ne ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai ra tit te ne ma Iesus, dai qa guirltik per a nas de qa ruqun na ra ma', ²⁶ "Ariq aiv iaq i qa tit naser a ngua dap maikka aa arlem ama slurl-nget sagel aa mam ngen aa nan, de aa rluaqi ngen aa uis de aa nenggeni-ra i ama quatta ngen ama nankina, dap ngua dai aa arlem ama gil-nget sagel ngua, dai luqa dai quasik mager ip gua

risuqa na qa. I maikka mager iv ama qaqeraqa dai aa arlem malai sagel ngua, dap ka dai naqatikka a arlem naver a nas kuarla. ²⁷ De ariq aiv iaq i quasik ai qa tit naser a ngua de qe teving se gua rletki, ip taquarl iaq i qe tal aa lalemka, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa.

²⁸ De ariq aiv iak never a ngen i qe narliip ke teq ama vetki i qatias ama ainkulki saiviit, dai mager ip nauirl dai qa tuqun de qe taqa mu aa qevrep aip diip ka rling ama qelaing ama qesna ver ama vetki. I qe narliip kat drlem, aip kua diip maget ne aa qelaing ip ngere verleset ne luqia ama vetki, dap kua quasik. ²⁹ I ariq aip kuasik ka rekmet taqurla nauirl, de sa ariq aip ka arles ne ama vetki ara arlimbiit, baiv aa de quasik maget na qa ip ke verleset ne ama vetki. De ama qaqet mai i ret lu raqurla, de diip ta tuma se luqa. ³⁰ I re tuqun ma', "Luqa qa arlma luqia ama vetki, dap kuasik ai qa verleset na qi."

³¹ De aip lua iv iaq ama King ke narliip ka tit ip ke ne iaq ama King ian dresna, dai ai de nauirl de qa mugun de qe taqa mu aa qevrep. I qatikka ani qa dai aa soldiaqena ama 10 tausen na ra. Dav iaq ama King dai qa men i qe ne iari ama soldiaqena i ama 20 tausen na ra. Taqurla be qe narliip kat drlem nauirl taqurliani, aip kua mager ip ke ne luqa ama King ian dresna ip ke qirlvem se qa, dap kua quasik? ³² De ariq aip ka tu aa qevrep ai quasik maget na qa, dai aip lua i as kurl aa qumeska sangis, de diip kem nem iari sagel ka. De qe siquat i qa taqen ip ke tiktik de ama arasmesna. ³³ "Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak never a ngen i quasik ka mugun de qe taqa mu aa qevrep nauirl de quasik ka tu ama tekmeriirang mai never ama aivetki nasat, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa."

*Ama Sul I Quasik Angera Dlek
Matiu 5.13; Mak 9.50*

³⁴ “Ama sul dai ama atlu nget. Dav aiv ama sul angera treska qa mit, dai be qasa quasik mager ip ngene tekmet ne ama asmes iv ama treska. De quasik mager iv a qek ke rekmet na nget ip saqi ama treska. ³⁵ Dai lungera raqurla dai quasik mager iv uur rlu nget per ama sleng i quasik mager ip ngere tekmet ne ama asmes ip ngere taqa riirl. De quasik mager iv uur iing demna ne ama sul ngen ama bulmakauqi arla snak. Dap katikka lungera raqurla ama sul dai ai de uure rlu na nget sever ama semaning.

Dai nemka i aa asdembim dai mager ip ke narli lungera ama lengi.”

15

Ama Qasiqatka Sever Ama Sipsipki I Lenges Na Qi Matiu 18.12-14

¹ De lura i ai de ra ter ama takkis de ngene lura i ai de re tekmet ne ama viirang, dai ra men sagelna ne ma Iesus ip te narli aa lengi. ² De ama Parasiqena de ngene lura i rat drlem se ama Lo, dai ra taqen i re serlin ma’, “Luqa dai ai de qe tekmer iv aa rluavik ne lura i ai de re tekmet ne ama viirang, dai de qa tes ke na ra.”

³ De raqurla de ma Iesus ka raqal sil ne luqa iara ama qasiqatka bareq a ra ma’, ⁴ “Ariq aiv iaq i aa velam i ra tis nget ama sipsip, i ama malev ama malepka na nget, dav aiv aa de lenges ne iaik never a nget. Taqurla de ngu lu diip ke sana i aip lenges ne iaq ama sipsipki? Diip ka iit dap kurli lungera ama 99 na nget per iani ama aiverini. De qa tit de qe mali re luqia ama sipsipki i lenges na qi, ip deng i qe lu sever a qi. ⁵ Baip ka lu qi de ama arlias per a qa. De qa iau qi re aa qen de qa tit samuk. ⁶ Baip baing se qa mer aa vetki, de qa nes te aa rluavik de ngen aa lengiqi-metta. De ra men be ra iing demna.

De qa ruqun na ra ma', "Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na ngua. I medu lenges ne gu iaiq ama sipsipki, dap ngua mali rem ki be ngua lu qi de sa ngua guirl se qi." ⁷ Dai ngul sil ba ngen, ai saqikka raqurla, i vuusep dai ama arlias per ama Angeluqena navet lura ama 99 na ra i sa ama seserlta. Be saqias kuasiq ai araa rletki ip te guirltik per araa rut. Dav ariq aiv iaq ama vuqa i qa guirltik per aa rutka, dai maikka diiv ama arlias i as maikka nget malai vuusep.

Ama Qasiqatka Sever Ama Qelaingka I Lenges Na Qa

⁸ "Ariq aiv iaiq ama nanki i ara qelaing ama dul i ama malepka na nget, baiv aa de lenges ne iak. Baip maget de qi aandem ama mudemki de qi suqup pe ama vetki de qi taqa mali. Be qatikka qit matna raqurla be deng i qia lu qa. ⁹ Baip kia lu qa, de diip ki nes te ara ri de ngen ara lengiqi-met-ta, de diip ta ren be re iing demna. De diip ki ruqun na ra ma', "Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na ngua. I medu lenges ne gu iaq ama qelaingka, dap sa iara ngua lu qa." ¹⁰ Dai ngul sil ba ngen, ai saqikka raqurla i ama Ngemumaqa aa Angeluqena dai ai de ama arlias per a ra never iaq ama vuqa i aip ka guirltik per aa rutka."

A Qasiqatka Sever Ama Rluimka I Lenges Na Qa

¹¹ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Iak i aa uimiam ama quariam ama udiam. ¹² Be luqa i qa mianai vuk dai qa ruqun aa mam ma', "Gumam, ngua tu gua qevap sever ama tekmeriirang mai i liirang aa i ngi narliip diip ngia ratmer iirang bareq auun ngu ne gua barlka. Be gua rang dai iara ngi qurl a ngua." De raqurla de qa matmer aa tekmeriirang mai bareq aa uimiam.

¹³ Baiv aa de quasiq ama ainkules, de ama rluim-iam be ama ningamka dai qa iing demna ne aa tekmeriirang mai. De qa mit saver iaiq ama luqupki i qi sangis. Be qurli

qa vet luqia ama luqupki, de qa rlan aa qelaing mai ver ama tekmeriirang i quasiaq ai ama atliirang de qe tekmet niirang. ¹⁴ Aip ka rlan aa tekmeriirang mai be verleset niirang, de ama niingki ama slurlki qia men pet luqia ama luqupki. Dap luqa ama gilka dai maikka quasiaq a qerang. ¹⁵ De raqurla de qa mit ket matna gel iaq i qa navet luqia ama luqupki. De luqa i aa velam dai qa nem luqa ama gilka ip ke uas te aa velam. ¹⁶ De maikka ai de qe narliip ken ban nanas te ama velam a nger a atkutem. Dav ai de quasiaq ai ariq a qek ke qurl a qa re a nge ama asmes.

¹⁷ Baiv aa de aa tuaqevap ama atlunget nge guirl. Be qa ruqun ma', "Gumam aa buaiskena dai qatias buup ne araa asmes. Dap kurli ngua iara be lenges lenges na ngua mer ama getki i ama qeraik ngua. ¹⁸ Dap diip ngua raarl de ngua iit nanari ip ngua iit sagel gumam. De diip ngu ruqun na qa ma', "Gumam sa ngua rekmet ne ama vu sagel ama Ngemumaqa de sagel ngi. ¹⁹ Be iara dai sa quasik mager ip ngia tis ngua ai ngiaimka na ngua. I qasa iara dai ama vuqa na ngua. Be ngia ru ngua ip gi iaq ama buaiska na ngua."

²⁰ Baiv aa de qa maarlviit de qa tit sagel aa mam. Baip lua i as kurl ama rluimka sangis, de aa mam ka lu qa. De ama ngerlmamka dai maikka ama arlemka malai never aa uimka. De qa uaik imanau, be qa uurut me na qa de merlmerl-vem-ka rem ka be qes nismet met ka. ²¹ De ama rluimka qa ruqun ma', "Gumam, sa ngua rekmet ne ama vu sagel ama Ngemumaqa de sagel ngi. Be ngua dai sa quasiaq ai ama atluqa na ngua be quasik mager ip ngia tis ngua ai gi uimka."

²² Dav ama ngerlmamka ka ruqun aa buaiskena ma', "Ngen det gua serlapki i maikka ama atluqi i ama ainkulki, de maikka masna ngen den se qi ip ngen du qi ver a qa. De ngen du ama ring men a ngerikka. De ngen du ama luut

per aa ilaing. ²³ De ngen diit te ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi de ngene veleng ki de ngen den se qi, ip diiv ama arlias per a uut de uut tes. ²⁴ I raquarli ai de ngua tu gua qevap ai nguaimka dai sa qa ngip dav iara dai qa guirl i qe iames. I sa mekai lenges na qa, dap saqi uut lu qa i sa qa guirl.” De ra rekmet ne ama asmeski.

²⁵ Dav ama rluimka ama rarlimka dai qurli qa ver ama sleng. Baiv aa de qerl guirl, dai qat den be sagelna ne ama vetki dai qe narli i re taing de re main. ²⁶ De qa nes te iaq ama buaiska, be qa snanpet na qa ma’, “Te tekmet nanaa?” ²⁷ Dav ama buaiska qa ruqun na qa ma’, “Sa gia ningamka qa guirl. Be gi mam ka veleng ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi. I raquarli ama rluimka qa guirl sagel ka, de qatikka qurli qa maget i quasiq ai lenges na qa.”

²⁸ Dav ama rluimka ama barlka dai ama qurek per a qa, be quasik ke narliip kat dan. Taqurla de aa mam ka aang sedarliik be qa qurl a qa re ama lengi ama atlunget. ²⁹ Dap ka guirltiq aa mam aa lengi ma’, “Sa ngua matna gel ngi se ama ages i buup ip taquarl ama maatpitka. Dai de quasiq ai i ai de ngua iing gia qeng ama lengi. Dap kuasiq ai ngia qurl a ngua re a nge ama meme are uimki, ip ngu rekmet ne ama asmes barek ngu ne gua ri iv auur arlias de uut tes. Maikka quasik. ³⁰ Dap luqa ngiaimka dai sa qa verleset ne gia tekmeriirang mai bareq ama nankina ama ngemerlmet-ta. De qa guirl, de gia arlem never a qa de ngia veleng ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi.”

³¹ De ama ngerlmamka qa ruqun na qa ma’, “Gualselaqa, katikka ai de masmas de qurl uun temna. Be gua tekmeriirang mai dai gia tekmeriirang aa. ³² Dav iara dai maikka mager iv ama arlias per a uut. De mager iv uure tekmet ne ama asmeski, i raquarli gia ningamka dai sa mekai ngua tu gua qevap ai sa qa ngip, dav iara dai qa guirl i qe iames. I mekai lenges na qa, dav iara uut lu sever a qa.”

16

A Qasiqatka Sever Ama Aamngimka I Quasik Ai Qe Taqat Matna

¹ De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Iaq i buup ne aa qelaing, dai aa Aamngimka i qe uas te aa tekmeriirang. Dai iari ra men sagel ka be ra sil ba qa se aa Aamngimka ma', "Gia Aamngimka dai qat ding gia tekmeriirang." ² De raqurla de qa nes te aa Aamngimka be qa men de qa ruqun na qa ma', "Ngu narli ama lengi ama vunget sever a ngi. Dai be maikka mager ip ngi raqal sil sevet gua tekmeriirang, i ngi iil sever iirang, i liirang aa i ngi uas tem iirang. I raquarli iara dai quasik mager ip gua Aamngimka na ngi ip ngi uas te gua tekmeriirang." ³ De qatikka de luqa aa rlan ama Aamngimka dai qa tu aa qevap maberl ma', "Diip ngu sana? I luqa ama Barlka dai qe narliip ke prleser a ngua ip diiv iara dai quasio ai ama Aamngimka na ngua. Dap kuasik gua a nge ama dlek ip ngut kut per ama aiverem ip ngut matna bareq a nas. De ama qelep ngua ip ngua ter ama asmes nagel iari. ⁴ Dav iara dai nguat drlem aip diip ngu sana. I aip lua i ama Barlka qa qirlvem se ngua ip kuasio ai ama Aamngimka na ngua, dai diip ngua tat nevet gua rluavik i diip ta tarl se ngua sev araa vet."

⁵ Baiv aa de qa nes te lura mai i araa dinau gel aa Barlka, be ra men sagel ka. Be luqa i qa men i qe ruirl dai ama Aamngimka qa snanpet na qa ma', "Guarai, kua gia dinau dai buup gel gua Barlka?"

⁶ De qa guirltik ma', "A revan. Gua dinau dai maikka ama dram ne ama gris nev ama galip dai ama 100 na nget." De ama Aamngimka qa ruqun ma', "Ani, ama langin iini iara se gia dinau. Dap masna ngia ruqun de naqatikka ngu bing sep gia dinau. Be diip ngi iil ama 50 naqatikka."

⁷ Baiv aa de saqi iak ka men, be ama Aamngimka qa snanpet na qa ma', "Gia dinau ne ama qesna?"

De qa ruqun ma', "Ama 100 ne ama bik ne ama wit."

De qa ruqun na qa ma', "Ngi aar ama langin iini iara se gia dinau, katikka ngua bing sep nget be diip ngi iil ama 80 naqatikka."

⁸ Baiv aa de ama Barlka qa taarl ne ama Aamngimka aa rlenki i luqa i qa lenges ne aa bisnis. I qa taarl na qa i raquarli aa saikngias peviit be qa rekmet ne liina taqurla. I lura ama qaqet i ra tit kur ama aivetki ara gamansena dai re taqat drlem ip tet matna gel araa rluavik. Be maikka araa adrlem ngere uirl se lura i ra namen ama Lautuqi ara gamansena. ⁹ De ngu tuqun a ngen ai ama qelaing dai mager ip nger iit se ngen nep ma aiska ama vuqa. Dav ariq aip ngenerl kurl iari te a qeng ama qelaing iv a ngen a rluavik na ra, iv aip laip lua i sa verleset ama tekmeriirang mai, dai mager ip lura i a ngen a rluavik dai diip ta raarl se ngen masarevuk ip kurli ngen masmas gene na ra.

¹⁰ "Dai ariq aip nemka i ai de qe taqa uas te ama tekmeriirang ama langas niirang, dai mager ip diip ke taqa uas te ngen ama tekmeriirang ama barliirang saqikka. Dap luqa i ai de quasiq ai qe taqat matna se ama tekmeriirang ama langas niirang, dai quasik mager ip ke taqat matna se ngen ama tekmeriirang ama barliirang. ¹¹ Dai ariq aip kuasiq ai ngene taqa uas te ama quvangiirang i buup nanari never ama aivetki, dai diip kuasiq a qek ke qurl a ngen te ama tekmeriirang ama revan siirang nagel ama Ngemumaqa ip ngene uas tem iirang. ¹² De ariq aip kuasik ngene taqa uas te iari araa tekmeriirang, dai qatikka liirang aa iv a ngen a tekmeriirang dai diip kuasiq a qek ke qurl a ngen.

¹³ "Kuasik mager iv iak ket matna bareq ama udiam mais. I raqurla dai diip kuasik ke narliip se iak dav iak dai maikka diip ke narliip se qa. Be diip ka tit naset luqa i

maikka qe narliip se qa. Dap luqa i quasik ke narliip se qa, dai diip kem ngim temanau na qa. Dai raqurla, be ariq aip ngene narliip ngen diit naser ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager iv ama qelaingka dai qe ruirl se ngen.”

Ama Ngemumaqa Aa Lengi Dai Quasik Mager Ip Guirltik Per A Nget

¹⁴ Ama Parasiqena dai maikka ai de re narliip se ama qelaing. De raqurla be re narli lungera ama lengi i ma Iesus ka meraqen na nget, de maikka ra tit na qa. ¹⁵ Dap ka ruqun na ra ma’, “Katikka ai de ngene narliip ngene sek de a ngen a tekmeriirang ama atliirang dama qaqer araa saqang. Dav ama Ngemumaqa dai qe taqat drlem se a ngen a rut. Be liirang aa i ama qaquet ta taarl niirang, dai naqatikka liirang aa maden dama Ngemumaqa aa saqang.

¹⁶ “I ama Ngemumaqa aa Aamki na ra mai de ngen ma Moses aa lengi, dai qasa murl kurlu nget be sagel ma Jon i qe qukmes te ama qaquet. Dav ianai navet lungera ama niirl i qurlu ma Jon per a nget be deng iara, dai ama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa i qe uas dai nge men per ama luqup mai. Be maikka ama qaquet mai dai re dlek ip tat dan iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas. ¹⁷ De ama uusepka qe ne ama aivetki dai naqatikka diip lenges na iam. Dav ama Lo dai maikka quasik mager ip lenges ne a nge ama langas niini namen a nget.”

Ma Iesus Ka Taqen Sevet Liina I Re Rling Mer Ama Ngererl Matiu 5.31-32; 19.9; Mak 10.11-12

¹⁸ “Lura mai ama quatta i ra mit namen araa ngerlviq ama nankina de ra ngerlvet ne iari, dai re lenges ne ama ra-ngerlvet. De qerlka aiv iak ka ngerlvet ne iaiq ama nanki i mekai ara ak ka mit namen na qi, dai ama Lo sever ama ra-ngerlvet, dai qa merarliq a nget.”

Ma Iesus Aa Qasiquatka Sevet Ma Lasarus

¹⁹“Murl iaq i buup ne aa quvang iirang, be qatikka ai de masmas ka tu ama serlav ama atlu nget, de ama luan ama atlunger ama marianget. De qatikka ai de ver ama niirl mai dai de qa tes ama asmes ama atlunget. ²⁰De gelna ne aa tarlka dai qurli iak, i quasiaq aa qerang, i aa rlenki ma Lasarus. I buup ne ama bias per aa qetdingki. ²¹De qa tu aa qevep ip ka ter ama asmes i nget navet luqa i ama qelaingka ve aa rik aa semaning. Dai de ama dang nget den be ngere qik mer ama bias per a qa.

²²Baiv aa de luqa i quasiaq aa qerang dai qa ngip. De ama Angeluqena ra ral ka de ra mit se qa be ra mu qa gel ma Abraham. Baiv aa de saqikka luqa i buup ne aa quvang iirang dai qa ngip, de ra qutserl ka. ²³De qurli qa mer ama altingki be qe tal ama getget ama slurlnget. De qem ngim piit, dai qet lu ma Abraham i qurli qa sangis katias. I ma Lasarus dai qurli qa qe na qa. ²⁴De luqa i buup ne aa quvang iirang ka nes ma’, “Gumam ma Abraham, maikka mager ip gia arlem never a ngua. De ngi nem ma Lasarus ip ka ren ip ke uq aa ngerikka aa ningaqa ve ama qerlapki de qa ru qa mene gua qulbinka ip ma uupka quarla. I maikka ngu taneng ama getget malai met luqi iara ama altingki.”

²⁵Dap ma Abraham ka ruqun ma’, “Guimka, iara ngiat drlem sever iani. I as murl lua i ngi iames per ama aivetki, de ngia mer ama tekmeriirang mai ama atliirang. Dap ma Lasarus dai quasiaq aa qerang. Dav iara vet luqi iara ama luqupki dai qurl aa rutka maget, dap ngi dai ngi tal ama getget maden. ²⁶De saqiaskerlka iani. I varlen me uut, uut na ngen dai ama Ngemumaqa qa mu ama gerlaqi i qi saimanep i quasiaq ara a nge ama arlim. Taqurla be ama qaqet i qurli ra ri de re narliip ta tarlik mene luqia ama gerlaqi dai quasik maget na ra. De lura i qurli ra ruarl dai

quasik maget na ra ip ta rarlik men a qi ip sagel uut.

²⁷ De luqa i buup ne aa quvang iirang dai qa ruqun ma', "Dai gumam, ngu nen ngi, ip ngi nem ma Lasarus ip ka iit sep gumam aa vetki. ²⁸ I gua nenggeni-ra dai ama ngeriqit na ra. Be mager ip ma Lasarus ke qurl a ra re ama Lengi ama dlek-pem-nget. I arik ma ngen na ra, ra men savet luqi iara ama luqupki ip te tal ama getget."

²⁹ Dap ma Abraham ka ruqun ma', "Ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamki na ra, araa lengi dai nget gel ta. Be mager ip te narli lungera." ³⁰ De luqa i buup ne aa qelaing ka ruqun ma', "Gumam Abraham, kuasik. I quasik te narliip ta tis pet lungera ama lengi. Dav, ariq aiv iak, i qa maarl naver ama aapngipki de qa iit sagel ta, dai mager ip te narli sever ama iames de re guirltik per araa rut."

³¹ De ma Abraham ka ruqun na qa ma', "Ariq aip kuasik ta narligel ma Moses de ama Slurlka aa Aamki na ra araa lengi, de ariq aiv iak ka maarl naver ama aapngipki, dai saqikka quasik mager ip ta tu araa qevep i liina."

17

Ama Viirang I Ai De Iirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet

Matiu 18.6-7; 18.21-22; Mak 9.42

¹ De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Diiv ama tekmeri-irang muqasmuqas ngere baingses iv iirang ngere tekmet ne ama qaqet ip te rat i re tekmet ne ama vu. Dap maikka diiv ama vu barek luqa i qe tekmet be liina raqurla ngere baingses. ² I ariq aip ka i diip ke rekmet ne a nge ama rluimini navet lura ama arluis iv iini nge raat, i iini ngere rekmet ne ama vu, dai mager ip te quap se ama dulka ama slurlka ver aa qen de re rlu na qa sep ma ruqanepka. ³ Dai mager ip ngene taqat lu gelemiis. I ariq aip gia rluaqa qa rekmet ne ama vu, dai mager ip ngi seserl ver a qa. De ariq

aip ka guirltik per aa rutka, de mager ip ngi revik tem se aa viini. ⁴ De ariq aip ka rekmet ne ama vu sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram per ama nirlaqa ama quanaska, de qa guirl sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram ip gia arlem never a qa de ngi reviktem se aa viini. Taqurla dai mager ip ngi revik tem se aa viirang.”

Ama Tuaqevrep

⁵ De ama Aposelkena ra ruqun ama Slurlka ma’, “Maikka mager ip ngi rekmet ne auur a tuaqevrep iv ama slurlnget peviit.”

⁶ De ama Slurlka qa ruqun ma’, “Ariq aiv a ngen a tuaqevrep ip taquarl ama mengka aa gam-iini i ra tis ka ma Mastet naqatikka, dai mager ip ngene tuqun luqa ama mengka ma’, “Ngi berltik per a nas mai, de ngia iit ip ngia ran pe ama ruqanepka. De diip ka iit kut gia lengi i ngia tu gia qevrep.”

A Buaiska Aa Rletki

⁷ “Ariq aiv iak naver a ngen i aa buaiska i qet kut per ama sleng, dap kua qe uas te ama a sipsip. Baip lua i qa guirl never ama sleng, dai quarl ai de ngi tuqun a qa ip masna qa ren ip ka ruqun de qa tes? ⁸ Maikka quasik. Dap naqatti ai de ngi tuqun a qa ma’, “Ngia ruvem ne gua asmes nauirl, de ngia tik me nanas malkuil ne ama liitki, de ngi at gua asmes de ngia an se nget. De qurlu ngi de ver a ngua de ngua tes de ngu srluup, iv aip maget de naqerl ngia tes de ngi srluup. ⁹ De qua diip ka taqen ne ama atlu sagel ama buaiska i raquarli qe narligel aa lengi? Maikka quasik. ¹⁰ Taqurla dai saqikka ngen, i sa ariq aip ngen perleset ne ama a rleriirang mai ip taquarl ama Ngemumaqa qa ruqun na ngen, de mager ip ngene tuqun ma’, “Uut dai naqatikka ama buaiskena na uut. Be liirang aa i uure tekmet niirang, dai qatikka auur a rleriirang aa.”

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Quatta Ama Malepka Na Ra

¹¹ De ma Iesus ka tit nev ama aiska savet ma Jarusalem, be qa tit, be sa qa tit peleqes ne ma Samaria qi ne ma Galili.

¹² Be qa men per iaiq ama luqupki, de ama quatta ama malepka i ama laippa ver a ra dai ra lu qa men ama aiska. De qatiaskerlka ra maarl sangis. ¹³ De ra nes ma', "Iesus, auur a Barlka, mager ip gia arlem naver auut."

¹⁴ De qa lu ra, de qa ruqun na ra ma', "Ngen diit ip ngene reqerl ama Lautuqi ara Barlta ne a ngen a qetdeng." Taqurla de ra tit de verleset ama bias be maget ne araa qetdeng.

¹⁵ De iak naver a ra dai qa lu aa qetdingki i sa ama atlu qi, de qa guirl. De qes nes slep de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki veleqes ne ama qaquet. ¹⁶ De qa aan aa buum de vaik per a qa manep, i aa sakngaqi samen ama aivet gelna ne ma Iesus aa ilaing. De qa taqen ne ama atlu sagel ka. I luqa dai qa navet ma Samaria.

¹⁷ De ma Iesus ka lu raqurla, de qa ruqun ma', "Nguai ama quatta ama malepka na ra i maget na ra. Dav iari ama ngeriqit ngen ama rlatpes na ra quaridi? ¹⁸ Katikka ani ngerek se luqa i qatti qa mianai be lu ngerek se qa qa men ip ka taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki?"

¹⁹ De qa ruqun na qa ma', "Ngia raarlviit de ngia tit. I gia tuaqevap dai nge rekmet be saqiaskerlka maget na ngi."

Ama Ngemumaqa Aa Dlek ip Ke Uas Dai Diip Nge Ren

Matu 24.23-28; 24.37-41

²⁰ De ama Parasiqena ra snanpet na qa ma', "Ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai qesnada de qia ren?"

De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Aip lua i ama Ngemumaqa aa giqi qia men ip ke uas, dai quasik mager iv ama qaquet te lu liina ne araa saqang. ²¹ I quasik mager ip te tuqun ma', "Ngene lu, lu qurli qi mara." Dap kua ma', "Ngene lu, luqi mamuk." I ngene narli. Ama Ngemumaqa aa dlek dai

qurli nget gel ngen.” ²² De ma Iesus ka ruqun aa risura ma’, “As laiv ama giqi qia ren i maikka diip ngene narliip padiip ngene lu ama qaqet araa Rarlimka aa a nge ama Nirlaqa ip ke uas.

Dap maikka diip kuasik mager ip ngene lu qa.

²³ De diip te tuqun a ngen ma’, “Ngene lu, luqa mamuk.” Dap kua ma’, “Ngene lu, luqa mara.” Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra. ²⁴ Dai ngen drlem, ai aip lua i vaikpaikmet, dai liina i vaikpaikmet dai ai de iini ngere qiuaiik per ama uusepka mai. Dai ama qaqet araa Rarlimka dai saqikka diip ke rekmet taqurla i lua i aip kat den. ²⁵ Dav as nauirl dai diip ke ral ama getget i buup. De ama qaqet pet lungere iara ama niirl dai diip tem ngim temanau na qa.

²⁶ “Be ama tekmeriirang i murl ver ama niirl i qurli ma Nua ver a nget, dai saqikka liirang aa dai diip te tekmet niirang pet lungera ama niirl i qurl ama qaqet araa Rarlimka ver a nget. ²⁷ I ver ama niirl i qurli ma Nua ver a nget dai ai de quasia ai ama qaqet ta tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. Dav ai de ra tes de re srluup, de re ngerlvvet, be deng i ma Nua qa mit sede ama sipki. Baiv aa, de ama aiqum ama slurl-nget nge men be nge lenges ne ama qaqet mai.

²⁸ De diip te tekmet taqurla ip taquarl murl vet lungera ama niirl i qurli ma Lot per a nget saqikka. I ai de qurli ra de ra tes de re srluup, de ren bandem per ama quvang iirang, de rerl kurl iari re iarang ip ten ban per iirang, de ret matna ver ama sleng de re teq ama vet. ²⁹ Dap ma Lot ka mir ianai navet ma Sodom, de qatika vet luqa ama nirlaqa de ama altingki de ngen ama dul i ama ianemaqa na nget, dai nge aat naver ama uusepka ip taquarl ama qaikki. Be nge lenges ne ama qaqet mai.

³⁰ Dai qatikka diip taqurla ver ama nirlaqa i ama qaquet araa Rarlimka qe baing ses sekgames. ³¹ “De diip pet luqa ama nirlaqa dai ariq aiv iaq i qurli qa ver aa vetki ara rleng, dav aa quvang iirang dai qurli iirang pe ama vetki, dai maikka quasik mager ip ke meriirl sev aa vetki ip ke ar aa quvang iirang. Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak, i qurli qa ver ama sleng, dai quasik mager ip ke guirl sev ama vetki. ³² I mager ip ngen drlem savet ma Lot aa ngerlki i qim ngim nasat i qia tu ara qevap sever ara quvangiirang i qia mit namen iirang. Dai raqurla be qia ngip.

³³ De ariq aiv iaq i qa tu aa qevap ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip luqa qe ngip mas. Dav ariq aip nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa maget. ³⁴ De ngul sil ba ngen, i aip nguat den men ama arlenki de diiv iaiaam iane brlaing pe ama biraqi ama quanaski. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dav iak dai qurli qa i mek. ³⁵ De diiv ama naniim ama udiim i iane tekmet ne ama bret ne ama plaua. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iaik dap kurli iaiaq i mek. ³⁶ De diip kurli iaiaam ama quariam per ama sleng, dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dap diip kurli iaq i mek.”

³⁷ De ra narli raqurla, de ra ruqun ma’, “Auura Barlka, diip liini iara nge ren kuaridi?” De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “De diip gua anmenki dai diip ma lumamerlka. I diip gua anmenki ip taquarl ai de ngenet lu ama nguatki-qena i ngere ngingdemna i aip nge lu iani i iini nge ngip.”

18

A Qasiqatka Sever A Sauaikki Qi Ne Luqa I Ai De Qe Narli Ama Kot

¹ Baiv aa de ma Iesus ka sil bareq aa risura ne ama qasiqatka ip ke su ra ai mager ip masmas te raring de quasik mager ip ma neng na ra. ² “De ver iaiq ama luqupki dai qurli iaq ama kiap i ai de qe kot se ama qaqet. Dai ai de quasiaq ai qeng ning ama Ngemumaqa de qerlka ai de quasiaq ai qa tu aa qevap ip ke taqa palu gel ama qaqet. ³ De vet luqia ama qerlingki ama barlki dai qurli iaiq ama sauaiikki. I qatikka ai de vet kiat den sagel luqa i ai de qe kot se ama qaqet, be qi tuqun a qa ma’, “Gua qumeska dai qe narliip ke lenges na ngua. Dai mager ip ngia tat naver a ngua se ama kot.”

⁴ De nauirl, dai luqa i ai de qe kot se ama qaqet dai quasik ke narliip ka tat naver a qi. Dav aiv aa de daa rlan dai qa tu aa qevap ma’, “Kuasik ngung ning ama Ngemumaqa de quasiaq ai ngu taqa palu gel ama qaqet. ⁵ Dap luqia ama sauaiikki, dai ai de qi tekmet be ama rletki ver a ngua. Katiqerlka diiv a den de ngua raat never a qi ver ama a kot. I qatikka arik be mas mas kiat den, dai qatikka arik ma raqurla be diip ma neng na ngua malai.” ⁶ De ma Iesus qa ruqun ma’, “Ngen narligel luqa aa lengi i ai de qe kot se ama qaqet dap kuasiaq ai ama atluqa. ⁷ Ama Ngemumaqa aa qaqet dai ai de res nes sagel ka ver ama niirl ngen ama arlen. Dai diip ka tat never aa qaqet. De diip kuasiaq ai qe palu sa piirlit araa raring. ⁸ Dai maikka ngul sil ba ngen, i ama Ngemumaqa dai maikka diip masna qa raat never aa qaqet. Dav aip lua i saqiaskerlka diiv ama qaqet araa Rarlimka qa ren, dai qua diip ka ren gel ama qaqet per ama aivetki i ra tu araa qevap sever a qa?”

Ama Qasiqatka Sever Ama Parasiqa Qe Ne Luqa I Ai De Qa Ter Ama Takkis

⁹ Iari dai ai de ra tu araa qevap ai qatikka ra dai ama atlura na ra. Dap ta tu araa qevap ai iari dai qatikka ama vura. Dai sagel lura raqurla dai ma Iesus kel sil ne ama

qasiquatka ma', ¹⁰ "Iaiam ama quariam i iane narliiv iane raring. De ian mit sev ama Lautu-vem-ki. I iak dai ama Parasiqa na qa. Dav iak dai luqa i ai de qa ter ama takkis. ¹¹ De ama Parasiqa qa maarl i ngerek se qa sangis ne luqa i ai de qa ter ama takkis. Be lua i qe raring, dai qe raring taqurliani, "A Ngemumaqa, ngua taqen ne ama atlu sagel ngi i quasiq ai ama vuqa na ngua ip taquarl iari ama qaqet. I quasiq ai ngua raquarl lura i ai de re suam, de re tekmet ne ama tekmeriirang i quasiq ai ama seserl iirang, de re lenges ne ama ngererl. Dap ngua dai quasik. De quasiq ai ngua raquarl luqa ma, i ai de qe suam i aip ke ter ama takkis. ¹² Ngua dai ama atluqa na ngua. I ai de ngua tiirl ama asmes per ama niirlaiam ama udiam per ama lautu mai. Dai de ngurl kuarl te liina i iini ngere tekmer iv ama malepka navet gua tekmeriirang mai i ai de iirang nget den ba ngua."

¹³ Dap luqa i ai de qa ter ama takkis dai qa maarl sangis. Dai lua i qe raring dai quasik mager ip kem ngim sev uusep. De qe uaming de aa rlan de qa taqen ma', 'A Ngemumaqa, ngua dai maikka ai de nguats drlem sa tekmet ne ama viirang. Dai mager ip gia arlem never a ngua.'

¹⁴ Dai maikka ngul sil ba ngen, i luqa i ai de qa ter ama takkis, dai ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserl ka na qa. Dap luqa i ama Parasiqa na qa dai quasik. De ian mit aa saver ama luqup."

"Dai aip nemka i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki. Dap nemka i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki veviit."

*Ma Iesus Ka Tat Never Ama Arluis
Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16*

¹⁵ De iari ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ke ru aa ngerik per a ra de qe raring bareq a ra. Dav aa risura ra lu liina de ama qurek per a ra ne ama qaquet de ngen ama arluis, de rem nem ta. ¹⁶ De ma Iesus ka nes te ama arluis ip ta ren sagelna na qa. De qa ruqun ma', "Kula ngenel kel ta. Dap mager ip ta ren sagel ngua. Lura ama qaquet i ra tu araa qevap ip taquarl lura ama arluis dai mager ip ta ran sever ama luqupki i ama Ngemumaqa qe uas. ¹⁷ I maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I ariq aip nemka i quasik ka tu aa qevap sever a ngua ip taquarl lura iara ama arluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver ama Ngemumaqa aa Luqupki."

Ama Barlka I Buup Ne Aa Quvang Iirang

Matiu 19.16-30; Mak 10.17-31

¹⁸ De iaq i ama Barlka qa snanpet ne ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, i ama atluqa na ngi. Diip ngu rekmet nanaa ip laip ngu raneng ama iames masmas?"

¹⁹ De ma Iesus ka guirltik ba qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. ²⁰ Dap sa ngiat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo i nget taqurliani ma', "Kula ngi rling mer ama berlim. De qula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi suam. De qula ngi kaak. De mager ip ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam." Lo 20.12-16 ²¹ De luqa ama Barlka qa ruqun ma', "Katikka lua i murl ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama lengi mai."

²² De ma Iesus ka narli lungera ama lengi, de qa ruqun ma', "Dav as ngia man de iani. Ngia iit ip ngi nem gia quvang iirang ip te ama qelaing de ngi qurl lura i quasiq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngi re ama tekmeriirang i buup per aa luqupki. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."

²³ Dap ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. De ama arlem ka never aa tekmeriirang i buup be qa mit i ama arlemigl na qa. ²⁴ De ma Iesus ka lu qa i ama merlenka ver a qa, de qa ruqun ma', "Lura i buup ne ama qelaing gelem ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil-ba-ra ip ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki. ²⁵ Nanaa, kua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngiliini men ama kaviit? Maikka quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dai nemka i buup ne ama qelaing gelem ka i qe narliip kat dan sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."

²⁶ De ama qaqet ta narli liina de ra ruqun ma', "Ariq aip taqurla, dai ani quasik mager iv a qek ke raneng ama iames masmas?"

²⁷ De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ariq aiv iak i qa tit kur aa tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne liirang aa i uut tu auur a qevap ai ama alkuil maden, i qa, dai mager ip ke qurl a ngen te ama iames masmas.

²⁸ De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi lu, sa uut mit naver auur a luqup de namen auur a tekmeriirang de uut tit naser a ngi."

²⁹ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Nguu taqen ne ama revan sagel ngen. I lura i ra mit naver araa luqup, de araa ngerlviq ama nankina, de ngen araa qelatpik, de ngen araa lavu, dap kuarl araa uis i raquarli ra tu araa qevap ai maikka mager iv ama qaqet ta ran iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas. ³⁰ Dai diip te raneng liirang aa i as maikka iirang malai daleng liirang aa i ra mit namene iirang. I diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba ra vet lunger iara ama niirl. De diip nasat dai re raneng ama iames masmas."

Ma Iesus Kel Sil Sever Anas Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip

*De Qa Raarl**Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34*

³¹ De ma Iesus ka mer ama malepka ngen a iam na ra de qa ruqun na ra ma', "Ngene narli, iara uut tit savet ma Jarusalem. Be ama lengi mai i murl ama Slurlka aa Aamki na ra, ra iil sever ama qaquet araa Rarlimka, dai diiv iara verlvleriset met nget marevan. ³² De diip te quarl tem ka semet lura iara araa ngerik i quasiq ai ama Judaqena na ra. Be diip ta tuma se qa de re tekmet na qa mavik de re kuat per a qa. ³³ De diip te urlistik per a qa de re veleng ka ip ke ngip. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai saqiaskerlka diip ke raarlviit naver ama aapngipki." ³⁴ Dav ama risura dai quasik tat drlem lungera ama lengi. I ama rarlimini ve lungera angera rleng ama lengi dai qurli iini ve ama trleses, be quasik te taqa mu araa qevep sevet lungera ama lengi i qa meraqen na nget.

*Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Uuves**Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52*

³⁵ Baip kat den be sagelna ne ma Jeriko, dai aa gel iaq ama rlenka i qurli qa i qa mugun per ama aiska aa garli. De ai de qe snanpet ne ama qaquet ip terl kurl a qa re ama qelaing. ³⁶ Dai qe narli sever ama buurlem ne ama qaquet i rat den. De qa snanpet ne iari ama qaquet ma', "Te sana?" ³⁷ De ra ruqun na qa ma', "Ma Iesus i qa navet ma Nasaret dai qa iinamuk i qat den."

³⁸ Taqurla de qes nes ma', "Iesus, Iesus. Katikka ngi navet ma Daivit aa liinka i diip ngi iames na uut nagel aaur a qumespik. Dai maikka gia arlem naver a ngua." ³⁹ De lura ama qaquet i rat den i re ruirl dai re serlin a qa ma', "Sung na ngi!"

Dap katikka qa dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem naver a ngua."

⁴⁰ De ma Iesus ka men be qa maarl de qa ruqun na ra ma',

“Ngen den se qa sagel ngua.” Baip ka men sagelna, de ma Iesus ka snanpet na qa ma’, ⁴¹ “Ngi narliip ngu sana na ngi?”

De qa ruqun ma’, “Gua Barlka, saqiaskerlka ngu narliip ngum ngim.”

⁴² De ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Saqiaskerlka ngil vet ngia ves. I ngia tu gia qevep dai be saqiaskerlka maget na ngi.”

⁴³ Taqurla de maikka masna maget ne aa sakngaiam be saqiaskerlka qem ngim. De qa tit naset ma Iesus, de maikka nade a rlan dai qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. De ama qaqet ta lu liina, de saqikka ra, ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.

19

Ama Siitka Sevet Ma Sakkias

¹ De ma Iesus ka tit be savet ma Jeriko de qa tit imanep per a qi. ² I gel iaq i ama Barlka i qe ruirl se lura i ai de ra ter ama takkis i aa rlenki ma Sakkias. De qa dai buup ne aa qelaing. ³ Dai qe narliip ke taqam ngim aip nema aa ne ma Iesus. Dap ka dai ama veluqa be quasik mager ip ket lu ma Iesus i qatias taquarl i ama buurlem ne ama qaqet. ⁴ Taqurla de qa uaik be qa uirl se ama buurlem ne ama qaqet be qa ving ama mengka (i qa ip taquarl ama gulengka) ip ket lu ma Iesus. I qat drlem ai ma Iesus dai diip kat den be diip keng-aang nep luqa ama aiska. ⁵ Baip ma Iesus kat den be iasai, de qa ngim piit sagel ka, de qa ruqun ma’,

“Sakkias, ngi qaverl sa meriirl. I diip nani iara dai qurli ngua ve gia vetki.” ⁶ Taqurla de masna qa meriirl. De maikka qa dai buup ka ne ama arlias. De qa mit se ma Iesus sev aa vetki.

⁷ De ama qaquet mai ra lu liina, de ra taqen ne ama qurek ma', "Ngene lu, i qa mit ip kurli qa ve luqa aa vetki i ama vuqa." ⁸ De ma Sakkias ka maarlviit, de qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka ngi narli. Diiv iara dai maikka ngu narliip ngu raqat matmet gua quvang iirang, ip diip ngu qurl lura i quasiq araa qerang te iaq ama garliqa. De ariq aiv ai de mekai ngua qaak te a qek be ngua suam se aa qerang, dai mager ip ngu virliit ba qa ma rlatpes niirang." ⁹ De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Iara dai se ama Ngemumaqa qa guirl lura i ra nep luqi iara ama vetki. De qerlka luqa dai ma Abraham aa uimka na qa. ¹⁰ I ama qaquet araa Rarlimka qa men ip ke mali re lura i lenges na ra de qerl guirl a ra."

A Qasiquatka Sever Ama Buaiskena Ama Malepka Na Ra Matiu 25.14-30

¹¹ Be lua i ama qaquet te narli lungera ama lengi, de qerlka ma Iesus kel sil ne iaq ama qasiquatka. De iari ama qaquet dai ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa aa dlek i qe uas dai diip masna iara nge ren sekgames. I sa raquarli i qa men sagelna ne ma Jarusalem. ¹² Taqurla be qa siit ma', "Iaq ama Barlka i qe narliip ka tit saver iaiq ama luqupki i qi sangis, ip mager ip ta ru qa iv ama a King na qa. Dai be aip laip de diip ke guirl. ¹³ Dap nauirl dee qa nes te aa buaiskena ama malepka na ra, be qa matmet ne ama qelaing ba ra, be iak de iak se ama nal i ama ngerlnanki ama quanaski na nget. De qa ruqun na ra ma', "Ngene bisnis ne lungera ip laip deng i ngu guirl."

¹⁴ Dap luqa aa lengiqi-met-ta dai ama qurek per a ra na qa. Taqurla be saip naser a qa i qa mit, de lura ra nem iari ama quatta be ra mit sagel ama Gaman. Be ra ruqun nama Barlta ma', "Kuasik uut narliiv auur a King ne luqa."

¹⁵ Dap katikka raqurla de a den, de ra mu qa iv ama King na qa. Baiv aa de qa guirl. De qa ruqun iv aa buaiskena ra ren sagel ka. I qe narliip ke snanpet na ra aip ta matna

be ma qesna ne ama qelaing nge men. ¹⁶ Dai be luqa qa men i qe rarles be qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngua matna ne lungera iara gia qelaing i ama nal ama 1000 na nget, be lungera i nge men i ngua matna be rem nget, dai ama 10,000 ne ama nal." ¹⁷ De ama King ka ruqun na qa ma', "Ngi dai ama buaiska ama atluqa, i maikka ngia rekmet ne ama a rletki ama atluqi. I maikka ai de ngi taqa uas te ama tekmeriirang ama a giliirang. Be raqurla be ngurl kurl a ngi re ama adlek ip ngi uas te ama qerleng ama barlnget ama malepka na nget." ¹⁸ Baiv aa de luqa iv ama udiam ka men, be qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngua matna ne gia qelaing i ama 1000 ne ama nal, be iara dai baing se iang ama qelaing i ama 5000 ne ama nal." ¹⁹ De ama King ka ruqun na qa ma', "Ngua mu ngi ip ngi uas te ama qerleng ama barlnget ama ngeriqit na nget."

²⁰ De saqiaskerlka iak ka men ama buaiska, be qa ruqun ma', "Gua Barlka, gia qelaing iara. I mekai ngua uung nget pe ama luanini de ngua mu nget iara. ²¹ I raquarli ngut lu ngi, dai ama sairika na ngi. I liirang aa ama tekmeriirang i murl kuasiq ai ngia mu iirang dai ai de ngia ter iirang. Dai de ngia ter ama asmes naver ama sleng i quasiq ai murl ngi ngia aar ama asmes per a nget. Taqurla be ngung ning me ngi."

²² De ama King ka ruqun luqa ama buaiska ma', "Ngi dai ama buaiska ama vu qa! Be qatikka ngi, gia lengi dai diip ngu kot se ngi na nget. De qatikka ngiat drlem ai ngua dai ama sairika na ngua. Be qatikka ama tekmeriirang i quasiq ai ngua, gua tekmeriirang dai ai de ngua ter i rang. De qatikka ai de ngua ter ama asmes naver ama sleng i quasiq ai ngua, ngua at nget. ²³ Dai vadai de raqurla de ngia mu gua qelaing mer ama Bang, ip ngere riirl iv aip lua i ngua men de ngua met gua qelaing."

²⁴ De qa ruqun lura i ra maarl gelna ma', "Ngen det lungera

ama qelaing i ama ngerlnanki ama quanaski ne ama nal nagel ka. De ngene qurl luqa i ama qelaing ama 10,000 ne ama nal gel ka.”

²⁵ “De ra ruqun na qa ma’, “Auura Barlka, luqa dai qasa ama 10,000 ne ama nal gel ka.”

²⁶ De qa ruqun ma’, “Maikka ngul sil ba ngen, i lura mai i re taneng ama tekmeriirang, dai as diip ngurl kuarl te ngene iarang. Dav ariq aiv iaq i quasik ke taneng ama tekmeriirang, be ngene liirang aa ama giliirang i qe taneng iirang, dai diip ngu aar iirang nagel ka. ²⁷ Dap lura i gua qumes-ta na ra, i lura i quasik te narliiv araa King na ngua dai mager ip ngen den se ra sagel ngua de ngene veleng ta ip te ngip pet gua saqang.”

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King

Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19

²⁸ Baip ma Iesus ka taqen ne lungera ama lengi be verleset, de qa mit nauirl i qa ter ama aiska savet ma Jarusalem. ²⁹ Baip ka men sagelna ne ma Betpasi ki ne ma Betani, per ama damki ma Ulip, de qa nem ama risuiam nauirl. ³⁰ I qa ruqun na iam ma’, “Uan diit saver ama luqupki i uanet lu qi aamuk. I diiv uane lu ama dongki ama rluimki i ra quap se qi imuk. I luqia dai as ai de quasia qe ka mugun per arle rleng. Dai uane verik se qi de uan den se qi. ³¹ De ariq aiv a qek ke snanpet na uin ma’, “Uane perik se qi ip saqua?” De mager iv uane guirltik ba qa ma’, “Ama Barlka dai qe narliip se qi.” ³² De ma Iesus ka nem iam, de ian diit be qatikka ianet lu ama tekmeriirang mai i sa qa sil ba iam sever iirang. ³³ De iane perik te ama kasik se luqia ama dongki ama rluimki, de ara lavu re snanpet na iam ma’, “Uane perik se luqia ama dongki ama rluimki ip saqua?” ³⁴ De ian duqun ma’, “Ama Barlka dai qe narliip se

qi.”³⁵ Baiv aa de ian men se ama dongki ama rluimki sagel ma Iesus. De ra mu araa luan per ama dongki ara rleng. De ra mugun ne ma Iesus ivuk per ara rleng.³⁶ De qurli qa i qa mugun per ama dongki ara rleng de qa tit. De ama qaqet dai re perik araa luan nademna nep ma aiska.³⁷ De qa men be iasai sagelna ne ama aisem iv uum ngere perleset ne ama damki ma Ulip i manep. De ama qaqet i buup i ret dadem ma Iesus dai re rarles i ama arlias per a ra. I rat drlem sever ama rleriirang ama dlek pem iirang i sa medu ret lu. De res nes slep, de ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.³⁸ I res nes ma’,

“Ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet ne ama atlu sagel luqa ama King i qat den ne ama Slurlka aa rlenki. Ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa naver auut ama qaqet.

Maikka uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki i maikka qa veviit.” *Buk Song 118.26*

³⁹ De qurli iari ama Parasiqena vet luqia ama buurlemki ne ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina, be ra ruqun ma Iesus ma’, “Auura Tiksiqa, ngi kel gia risura ip sung na ra!”

⁴⁰ De qa virliit i qa ruqun ma’, “Maikka ngul sil ba ngen, i arik kuasik ta taqen ne liirang aa, dai qatikka mager ip lungur iara ama dul dai ngeres nes niirang.”

Ma Iesus Kek Nak Nevet Ma Jarusalem

⁴¹ De ma Iesus ka men be sagelna ne ma Jarusalem. De qa lu luqia ama luqupki, de qek nak never a qi.⁴² I qe tuqun ma’, “Arik pet luqa iara ama nirlaqa qatikka de ngen drlem se liina i qurli ngen ne ama uupka, dai diiv ama atlu. Dav iara dai qurli liina ve ama trleses, be quasik mager ip ngenet lu iini.⁴³ De ngene narli, diiv iang ama niirl nge ren be diiv a ngen a qumes-ta re iing tik sepna na ngen i diip tet dan ama qerlik per angera rleng kana vapiit

kut ma Jarusalem ara surliit. I raqurla ip ta tes ngen. Be maikka mirlek na ngen mai dai diip te iing tik sarem ngen imuk. ⁴⁴ De diip te bungmet ne a ngen a vet de maikka re lenges na ngen, i ngen de ngen a ngen uis i qurli ra gel ngen. Be diip kuasik mager iv araa ding se a qeni ip kurl iini maget per a ngen a luqup. I diip liirang aa nge ren taqurla gel ngen i raquarli ama Ngemumaqa aa giqi qia men ip ka tat naver a ngen dap kuasiq ai ngen drlem se ngua.”

*Ma Iesus Ke Lemerl Ve Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki
Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22*

⁴⁵ De ma Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa arles i qem nem lura i re tekmet ne ama bisnis pem ki. ⁴⁶ De qa ruqun na ra ma’, “Ama Slurlka aa Langinka dai murl ka iil taqurliani ma’, “Gua vetki dai mager ip ki sagel ama raring.” *Aisaia 56.7; Jeremaia 7.11*

Dap sa ngen guirtik per a qi ip taquarl ama suamta araa vetki.

⁴⁷ De qatikka ver ama niirl mai dai de qe su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi de ngene iari ama Barlta, dai re narli raqurla de re mali re a nge ama aiska ip te peleng ma Iesus. ⁴⁸ Dav ama qaqet mai i ama quatta ngen ama nankina, dai re dlek ip te narli aa lengi. Taqurla be ama Barlta dai quasik ta lu sever a nge ama aiska.

20

*Ama Judaqena Araa Barlta Re Snanpet Se Ma Iesus Aa Dlek
Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33*

¹ De ver iaq ama nirlaqa, de ma Iesus ke su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki mer ara rumki i ai de re su. I qe su ra ne ama Lengi ama Atlunget. De ama Barlta

nep ma Lautu de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa Lo, de ngen ama Barlta i ai de re tekmet ne ama lautu, dai ra men sagel ka. ² De ra snanpet na qa ma', "Ngi sil ba uut, aip nemka qa ruqun na ngi, ip ngi su raqurla. De nemka qa qurl a ngi re lungera ama dlek?"

³ De qa guirltik ba ra i qa ruqun ma', "De saqikka ngua dai ngu narliip ngu snanpet na ngen ne iani ama lengiini.

I ngu narliip ngu snanpet na ngen taqurliani.

⁴ Liina i ma Jon ke qukmes te ama qaqet, dai qua liina nev uusep, dap naqatikka quarl iini nagel ama qaqeraqa?"

⁵ De ra arles i ra taarl metna se ama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ma',

'Ai ama Ngemumaqa qa nem ka.'

Dai diip ke ruqun ma',

'Dai dap ngu lu quasik ngen dru a ngen a qevep sevet ma Jon ip nanaa?'

⁶ De ariq aiv uur ruqun ma', "Ai nagel ama qaqet."

Dai diiv ama qaqet mai re rlumet nauut ne ama dul. I raqurli ra tu araa qevep madlek ai ma Jon dai ama Ngemumaqa aa Aamki na qa."

⁷ Taqurla de ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasik uut drlem aip liina i ma Jon ke qukmes te ama qaqet dai iini nge men naqua."

⁸ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Dai saqikka raqurla dai quasik ngu narliip ngu sil ba ngen aip murl nemka qa qurl a ngua re ama dlek ip ngut matna luqia ama rletki."

Ama Vura I Re Uas Te Ama Bisnis Ne Ama Vain

Matu 21.33-46; Mak 12.1-12

⁹ De ma Iesus ka qurl a ra re luqa iara ama qasiquatka raqurliani ma', "Iaq i qa qutserl ama vain per aa bisnis. De lungera ama bisnis ne ama vain dai qa qurl iari ama qaqet i re narliip tet matna ver a nget. De qa mit be qurli qa se ama ainkules per iaiq ama luqupki sangis. ¹⁰ De vet

lungera ama niirl i ra ter ama asmes naver ama bisnis de qa nem iaq ama buaiska ip ka iit sagel lura i ret matna ver aa bisnis. I qe narliip lura re qurl a qa re a nge ama asmes navet lungera ama wain. Dap lura i ret matna ver ama bisnis dai ra uamet ne luqa ama buaiska. De ra qirlvem se qa be qa mit naik. ¹¹ De saqiaskerlka qa nem iak be qa mit sagel lura. Dap saqikka luqa dai ra uamet na qa be ra rekmet na qa maden, de ra qirlvem se qa be qa mit naik. ¹² Baip maget de qa nem luqa ama buaiska ip ma depguas na ra. Dap ta uamet na qa de ra rlu na qa sep ma surlka aa rlang.

¹³ Taqurla de ama bisnis a ngere mam ka ruqun ma', "Diip ngu rekmet nanaa? Nguaimka i maikka ai de ngu rarlik ka, dai diip ngu nem ka ip ka iit. I qatikka ani mager ip te narligel ka."

¹⁴ Dap lura i ret matna ver aa bisnis, dai ra lu luqa aa uimka i qat den. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Luqa dai nasat de qe raneng aa mam aa tekmeriirang mai. Dai maikka mager iv uure veleng ka. Taqurla ip diip katikka mager iv uure raneng lungera ama bisnis." ¹⁵ De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sev ama surlka aa rlang.

Dai luqa i aa bisnis dai diip ke sana ne lura? ¹⁶ Diip ka ren ip ke veleng lura i ret matna ver aa bisnis. De diip ke qarul te aa bisnis bareq iari." De ama qaqet te narli liina raqurla de ra ruqun ma', "Katias liina dai ama vu! Be liina dai saqias kuasik mager iv iini nge ren taqurla."

¹⁷ Dap ma Iesus kem ngim sagel ta de qa ruqun ma', "Dai ngu lu ama rarlimini nanaa ve lunger iara ama lengi angera rlang i nget nev ama Langinka?"

'Lura i ra rekmet ne ama vet ne ama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa qevap ai ama dulka aa maden. Be ra rlu na qa i quasik te narliip

se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka be qe tal ama vetki taquarl ama venaik i ngere tal ama vet be ama alkuil nget.’ *Buk Song 118.22*

¹⁸ Be ariq aip nemka i qa aat pet luqa ama dulka aa uuves dai diip lenges na qa. De ariq aip nemka i luqa ama dulka qa aat per a qa dai diip ke rlismet na qa be diip ma quiipses.”

¹⁹ De lura i rat drlem se ama Lo de ngen ama Barlta nep ma Lautu, dai rat drlem, ai ma Iesus dai qel sil ne luqa ama qasiquatka i qe siquat tem ta. Taqurla de qatikka vet luus aa de re narliip te rurut pet ma Iesus. Dap teng ning ama qaqet de quasik ta uurut per a qa.

Te Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Ta Rep Sa Met Ka

Matiu 22.15-22; Mak 12.13-17

²⁰ De ama Barlta nep ma Lautu ta nem iari ip tem ngim per a qa. Be ra nem ta ip te sembal sam ngim sagel ka. I lura dai re kaaq ai ama atlura na ra. I re narliip te siquat na qa iv ait de qa meraqen mavik, de ra mu qa ver ama kot mer ama Gaman Rom aa ngerik. ²¹ Be re kaak tem ka ma’, “Auura tiksiqua, uut drlem ai ngi dai ngil sil ne ama revan. De quasik ngia tu gia qevep sever ama lengi iirang nagel ama qaqet. De qatikka ai de ngi su ama qaqet te ama Ngemumaqa aa gamansena ne ama lengi i qatikka ama revan nget. ²² Dai ngia tu gia qevep nanaa, qua mager iv uuret dan ama takkis barek ma Sisa? Dap kua quasik?”

²³ Dap ma Iesus dai sa qat drlem ai re kaak tem ka. Taqurla be qa ruqun na ra ma’, ²⁴ “Ngene reqerl a ngua ne ama qelaingka ip ngu lu qa.”

De qa snanpet na ra ma’, “Nemka aa nemki ve aa rleng? De ra iil nemka aa rlenki ve aa rleng?”

De ra virliit ma’, “Sisa.” ²⁵ De qa ruqun na ra ma’, “Katikka ma Sisa ama Barlka navet ma Rom dai mager ip

ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa.”

²⁶ Taqurla be quasik mager ip te uurut per a qa sever aa lengi arle ves de ama qaqet araa saqang. I ra tu araa qevap maberl sevet lungera ama lengi i qa virliit ba ra na nget, de qatikka sung na ra be quasik ta taqen.

Te Siquat Ne Ma Iesus Ne Ama Snanpet

Matiu 22.23-33; Mak 12.18-27

²⁷ De iari naver ama Sadusi-qena dai ra men sagel ma Iesus. Dap lura ama Sadusi-qena dai ai de re su ai ama ngipta dai quasik mager ip saqiaskerlka ra raarl naver ama aapngipki. Taqura de re ruqun na qa ma’, ²⁸ “A Tiksiqa, ma Moses ka iil ama lengi sagel uut taqurliani ma’,

“I ariq aiv iak ka ngerlvet ne ama nanki de diip ke ngip dap kuasiq aa a nge ama arluis. De diiv aa ningamka qat luqia ama nanki, ip ke sel aa rarlimka aa a nge ama uimka.”

²⁹ Dai iari ama ngeriqit ngen a iam na ra i araa mam ama quanaska. Dai luqa i ama rarlimka, dai qa ngerlvet. Baiv aa de qa ngip dap kuasik ka sel a nge ama arluis. ³⁰ Baiv aa de luqa iv ama udiam dai saqiaskerlka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. ³¹ Baiv aa de luqa ip ma depguas, dai saqikka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. Dai qatikka lura ama ngeriqit ngen a iam na ra, ra rekmet taqurla i qatikka ra mai ra ngerlvet ne luqia ama nanki. Dap katikka quasik ta sel a nge ama arluis. Baiv aa de ra ngip. ³² Baiv aa de saqikka luqia ama nanki dai qia ngip. ³³ Dai be aip laip lua i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen a iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki.”

³⁴ De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Pet lunger iara ama niirl dai ama quatta ngen ama nankina dai re ngerlvet.

³⁵ Dav ama qaqet i diip mager ip ta taarlviit never ama

aapngipki de saqiaskerlka re iames nasat, dai quasik mager ip te ngerlvvet. ³⁶ De quasik mager ip diip saqias tep ngip. I diip kurli ra ip taquarl ama Angeluqena. I se ama Ngemumaqa qa maarl na ra never ama aapngipki, be ra dai qurli ra i aa uis na ra. ³⁷ De qerlka murl ma Moses ka sil ba uut sevet liina i saqiaskerlka ama ngipta ra taarl never ama aapngipki. I gel ka de ama Ngemumaqa ka mu ama altingki mer ama mengem ama gilem dap kuasiq ai uum nget dang. I qa ruqun ma’,

“Ama Slurlka, dai ma Abraham aa Ngemumaqa de ma Aisaq aa Ngemumaqa de ma Jekop aa Ngemumaqa.” *Kisim Bek*
3.6

³⁸ Taqurla dai ama Ngemumaqa, dai quasiq ai ama Ngemumaqa bareq ama ngipta. Dap ka, dai ama Ngemumaqa bareq ama qaqet i re iames. I qatikka ama qaqet mai dai re taneng ama iames nagel ka.”

³⁹ De ma Iesus ka meraqen taqurla, de iari i ai de re su ne ma Moses aa Lo dai ra ruqun ma’,

“Maikka ngia guirtik, dai ne ama atlu.” ⁴⁰ Dav aiv aa de reng ning sa snanpet na qa be maikka quasiq a qek ka snanpet na qa.

Ma Iesus Ke Snanpet Ne Ama Parasiqena Sever Ama Qaqet Araa Iameska

Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37

⁴¹ Dap ka ruqun na ra ma’, “Nanaa be ai de re tuqun ai ama Qaqet araa Iameska dai ma Daivit aa uimka?”

⁴² De ve ama Langinka i ra tis ka ma, ‘A TAING’ dai qatikka ma Daivit ka ruqun ma’,

‘Ama Slurlka qa ruqun gua Barlka raqurliani ma’,

“Ngia ruqun de gua snaing pe gua merlmerliit. ⁴³ De diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip ngi uas tem ta.” *Buk Song 110.1*

⁴⁴ De qatikka ma Daivit kel sil sevet luqa ai ama Ngemu-maqa qa nem ka. De qa tis ka raqurliani ma', "Gua Slurlka." Dai ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlka na qa?"

Lura I Re Su Ne Ama Lo Araa Tekmeriirang

Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54

⁴⁵ De ama qaqet mai dai qatiaskerl kurli ra aa de re narli ma Iesus aa lengi. De qa ruqun aa risura ma', ⁴⁶ "Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu i ai de re su ne ma Moses aa Lo, i ra tu ama luan ama ainkul nget iv ama Barlta na ra. De ra tit parlen ama qaqet ip tet lu ra qatias. De ra tit sever ama maiirl i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama Barlta na ra. De aip per ama kaivung de ra tuqun per ama Barlta araa luquv iv ama slurlta na ra. De aiv ama asmeski ama slurlki de re narliip se lungera ama luquv i ai de ama slurlta ra tuqun pem nget. ⁴⁷ De re kaak te ama sauakta i re tekmet ne ama raring ama ainkulnget per a ra. De ra ter ama tekmeriirang nagel ta. Dap te tekmet ne liirang aa dai be maikka ama qurek per ama Ngemumaqa na ra, be diip te ral ama merlenka veviit."

21

Ama Sauaikki I Qi Kuarl Temiis

Mak 12.41-44

¹ De ma Iesus dai qurli qa ve ma Lautu-vem-ki de qem ngim sagel lura i buup ne araa qelaing i ra tu araa vartabar mer ama akiski i ai de ra tu ama lautu ara qelaing met ki. ² Dap ka lu iaiq ama sauaikki i qiat den i quasiq araa qerang. Be qia mu ama qelaing-iiram ama quiirem-iiram mer ama akiski. De ma Iesus ka ruqun ma', ³ "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I luqi iara ama sauaikki, i quasiq araa qerang, dai qia quarl te ama qelaing i buup na nget. Be qia uirl se lura mai i re kuarl te ama

qelaing. ⁴ I lura mai ama qaqet dai buup ne araa qelaing dap naqatikka rerl kuarl te ama garli iirang ama langas ip ten ban ama Ngemumaqa. Dap luqia ama nanki dai maikka quasiaq ara qerang, dap kia quarl te ara qelaing mai, be maikka quasiaq ara qeng ip kin ban per ara asmes.”

Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki I Diip Lenges Na Qi

Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2

⁵ De iari ama qaqet ta taqen savet luqia ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ma’, “Ngi lu, maiqatti ra mu re ama vetki ne ama dul ama atlungget, de ngen ama tekmeriirang ama atliirang dama Vetki ara rlan, i liirang aa i murl ama qaqet ta quarl tem iirang.”

⁶ De ma Iesus ka ruqun ma’, “Liirang aa ama tekmeriirang i iara ngenet liirang, dai maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I liirang aa mai ama tekmeriirang dai as diip lenges niirang. Be diip kuasik mager ip kurl a qeni maget. I maikka diip bungmet na nget be verik se nget per ama aivet.”

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlen-Iirang

Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13

⁷ De ra snanpet na qa ma’, “Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv ama Ngemumaqa qa tuvem na uut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne luqia ama vetki?”

⁸ De ma Iesus ka ruqun ma’, “Maikka ngenet lu, i ariq a ret te qaak tem ngen. I diip nasat de buup ne iari rat den i ra tis nas ne gua rlenki. De re tuqun ma’, ‘Kasa ama niirl dai iara qatkat na nget.’

Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra. ⁹ De nasat de ama asmesna ver ama luquv i buup. Dav as kuasiaq ai luqa ama nirlaqa qa men. Be quasik mager ip ngeterl a ngen navet liirang aa. I luqa ama nirlaqa ip perlverleset ama aivetki dai as kuasik, dav as nasat.”

¹⁰ De qa rluses ne aa lengi sagel ama qaqet ma', "Diiv iaq ama liinka ne ama qaqet ka taarlviit sev iaq ama liinka aa qames i saqikka ne iari ama qaqet ip ta tesna. De saqikka diiv iaq ama King ke ne aa liinka i ama buurlem na ra, ka taarl sev iaq aa qames ama King ke ne aa liinka ama buurlem na ra, be diip ta tesna maden. ¹¹ De diip per iang ama niirl dai diiv ama niingki be quasiq ama qaqet araa a nge ama asmes per iang ama qerleng de ngen ama arlem ama slurlnget per ama qaqet. De diip per iang ama qerleng dai diiv ama qenken ama slurlnget ngerep kuiv ama aiverem. De diip per ama uusepka dai ngene lu ama tekmeriirang muqas muqas i ama slurl iirang, i iirang ngere siquat ip diip ngeneng ning malai."

¹² "Dav as diip nauirl, as pe liirang aa arlkames i as kuasik iirang nge men, dai sa diiv ama qaqet te rurut per a ngen de re lenges na ngen. De diiv ama qaqet ta taarl na ngen pe araa Lautu-vem-nget de ra tu ngen pe ama karabus De diip te tal ngen sev ama Gaman aa vet ngen ama Komitiqena araa vet ip te kot se ngen. I diip te tekmet taqurla i raquarli re narliip te lenges ne gua rlenki.

¹³ Be diip taqurla dai ama aiska ama atluqa bareq a ngen ip mager ip ngel sil ne ama lengi ama atlu nget sever a ngua. ¹⁴ Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl aip ngu lu diip ngen deraqen nanaa. ¹⁵ I qatikka ngua dai diip ngu qurl a ngen te ama tuaqevap ama atlunget. De diip ngua ru ama lengi met ngen ip ngen deraqen. Be a ngen a qumes-ta mai dai diip kuasik mager ip te iing ama lengi dap kua re vin me nget manep i lungera i ngua qurl a ngen tem nget. ¹⁶ "De a ngen a lavu de a ngen a nenggeni-qena de lura i ra naver a ngen de a ngen a rluavik, dai diip te quarl tem ngen semer a ngen a qumespiq araa ngerik. De diip te peleng iari naver a ngen.

¹⁷ De ama qaqet mai dai maikka diip kuasiq ai re narliip

se ngen. I liirang aa dai diiv iirang nge ren taqurla saver a ngen i raquarli ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. Dap maikka diip ngu taqa uas tem ngen. ¹⁸⁻¹⁹ Be aip ngen deraarl malkuil ve liirang aa dai diip ngene raneng a ngen a iames masmas. De diip kuasik lenges ne aa ngen bak.

Diiv Ama Merlen-Iirang Ama Slurliirang Nge Ren Pet Ma Jarusalem

Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19

²⁰ Dav ariq aip ngen lu a ngen a qumes-ta i ra iingmirlek ne ma Jarusalem, dai mager ip ngen drlem, ai se ama niirl ip lenges lenges ne luqia ama qerlingki ama barlki dai se ama qares. ²¹ De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki ma Judia dai mager ip ngene uaik saver ama dam. De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki ma Jarusalem dai maikka mager ip ngen diit se vuuqas. De lu ngen aa i qurli ngen darliik ne ama qerlingki ama slurlki dai quasik mager ip ngen dran saver a qi. ²² I lunger iara ama niirl dai iv ama Ngemumaqa qe piirlit bareq ama viirang, ip mager iv ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai ngere ral ama asmes. ²³ Dav ama nankina ama rut pem ta de lura i araa uis tat diim, dai diiv ama alkuil ba ra vet lungera ama niirl. I maikka ama merlenka ama slurlka dai diip ka ren per ama aivetki. Be diiv ama Ngemumaqa aa serlinki dai diip kia ren gel lura i ama quatta ngen ama nankina. ²⁴ De diiv iari re ngip nagel ama sinki. De diip te aar iari iv ama karabuskena na ra de ra iit se ra saver ama qerleng mai i re karabus na ra. De ama qerlingki ma Jarusalem dai lura i quasia ai ama Judaqena na ra dai diip te lenges na qi de qurli ra ver a qi se ama ages i buup. De diip per iang ama niirl de diiv ama Ngemumaqa qe nem lura i quasia ai ama Judaqena na ra navet ma Jarusalem.”

Nasat De Ama Qaqet Araa Rarlimka Qa Ren

Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27

²⁵ “Be diiv ama qaqet te lu ama qasiquarl-iirang per ama nirlaqa de ama iaqunki de ngen ama ualdang. De diip per ama aivetki dai diip mavik mavik pe ama qaqet de diip teng ning i re narli drlindrln pe ama valeng i bungbung-met na nget per ama kaska. ²⁶ De diip buup ne ama qaqet dai ra tu araa qevep maberl sever ama tekmeriirang i diiv iirang nget den per ama aivetki. De maikka diip de araa rlan dai reng ning maden. I raquarli ama tekmeriirang mai ver ama uusepka dai diiv iirang ngere iaurl. ²⁷ De diip pet lungera ama niirl de diiv ama qaqet te lu ama qaqet araa Rarlimka i qerl guirl nev uusep. I diip kat den pe ama aavulki ve aa dlek i aa ansinki qia iing mirlek na qa. ²⁸ Baip liirang aa nge re rarlma i iirang nget den, de mager ip pe liina dai mager ip ngen daarlviit de ngenem ngim piit. I ama nirlaqa iv ama Ngemumaqa qe iames na ngen dai sa qatkat na qa.”

Ama Mengka I Qe Siquat Ne Ama Niirl

Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31

²⁹ De qa van a ra re iaq ama qasiquatka. I qa ruqun ma’, “Ngene ngim sagel ama mengka i qa ip taquarl ama ruqusaqa de ngene iang ama meng. ³⁰ I aip ngenet lu baingbaing se ama ngeriquaing ama qelaq uaing met nget, dai ngen drlem, ai diiv ama niirl ama atlunget, nget den aa. ³¹ Dai qerlka raqurla, i ariq aip ngenet lu liirang aa nget den, dai diip ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai sa qi gelna.

³² De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I lura i qurli ra vet lungera ama niirl dai diip liirang aa nge ren gel ta i as kuasiq ai ra ngip. ³³ De ama uusepka qe ne ama aivetki dai diip prleset na iam dap gua lengi dai diip kuasik prleset na nget.

Ama Risura Dai Maikka Mager Iv Aitaap Ta

³⁴ Dap maikka mager iv aitaap ngen. De quasik mager ip katikka ngene srluup ip ngene kabaing. De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. Ariq aip ngene tekmet taqurla dai quasik mager ip ngene taqa mu a ngen a qevep ma seserl. I arik ma, ama verlverleser iini se ama aivetki nge men dap kuasik ngen muvem nanas. ³⁵ I luqa ama nirlaqa dai diip ka ren gel ama qaquet mai ver ama qerleng iirang mai ver ama aivetki. ³⁶ De qatikka mager ip masmas de aitaap ngen. De maikka mager ip masmas de ngene raring sagel ama Ngemumaqa ip kerl kurl a ngen te ama a dlek. Taqurla ip diip ngen iing tik liirang aa mai i diiv iirang nge ren. De diip ngen daarl ver ama qaquet araa Rarlimka aa saqang i ngen deraarl malkuil i quasiq ai ngeneng ning.”

³⁷ De qatikka ver ama niirl mai dai de ma Iesus ke su ama qaquet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dap per ama arlen dai ai de qa tit ke brlaing per ama damki i ra tis ki ma Ulip. ³⁸ De ama qaquet mai dai maikka ai de ra taarl nepbang, de ra den sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip te narli aa lengi.

22

*Ma Judas Ka Muvuusep Ip Diip Ke Quarl Te Ma Iesus
Matiu 26.1-5; Mak 14.1-11; Jon 11.45-53*

¹ De vet lungera ama niirl dai ama qares iv ama asmeski ama slurlki ne ama bret i quasiq ama Yis pem nget. I luqia ama asmeski dai ra tis ki ma’, “Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.” ² De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa Lo dai re mali re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap

teng ning ama qaqet, be ra ruqun ma', "Diiv uure rekmet nanaa iv uure veleng ma Iesus?"

³ De ma Satan ka nesnas ne ma Judas, i ra tis ka ma' Iskariot. I qa naver ama malepka ngen a iam na ra. ⁴ De qa mit sagel ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura ama Barlta i ai de re uas te ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai ra sil ba na. ⁵ Taqurla de ama arlias per a ra, de ra sil ba na ip te qurl ma Judas te a nge ama qelaing. ⁶ De ma Judas ka rarlis gel ta. De qa mali re a nge ama aiska ip ke quarl te ma Iesus samer araa ngerik. I ma Judas ke narliip ke tekmet ne liina i aiv i quasik kurl ama qaqet iai, i quasik ke narliip tat drlem.

*Ama Risuiam Ian Druvem Ne Ama Asmeski Ama Slurlki
Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30*

⁷ De ama asmeski ara niirl dai sa nge men aa. Baiv aa de ra tes pet luqia ver ama Lautuqa. Baip luqa ama nirlaqa de dengdeng dai maikka ai de quasik ta tu ama Yis pe ama bret de maikka mager ip te peleng ama sipsip angere uis saver ama asmeski i ra tis ki ai 'Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qereka.' ⁸ De ma Iesus ka nem ma Pita qe ne ma Jon iv ian diit. De qa ruqun na iam ma', "Uan diit iv uan tuvem ne ama Asmeski bareq a uut, ip diip mager iv uut tes."

⁹ De ian tuqun a qa ma', "Ngi narliiv uun tuvem na qi qua?"

¹⁰ De qa ruqun na iam ma', "Uane narli. Uan diit be uan dan saver ama qerlingki ama barlki, dai diiv uane lu iak men ama aiska i qe tal ama kinaqi. De uan diit naser a qa sep luqia ama vetki i qa tit sep ki. ¹¹ De maikka mager iv uane ruqun luqa i aa vetki ma', 'Auura Barlka qe snanpet na ngi aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uut na qa uues met ki.' ¹² De diip ke reqerl a uin ne ama rumki ama slurlki i qi vevanau. I ama taibelkina ngen ama siaqina

met ki. De diip kurli uin aa de uan tuvem ne ama asmeski bareq a uut.”

¹³ Baiv aa de aa risuiam ian mit be ian lu liirang aa ip katikka raquarl ma Iesus ka sil ba iam sever iirang. De ian movem ne ama asmeski.

*Ma Iesus Kerl Kurl Aa Risura Te Ama Asmes
Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23*

¹⁴ De se ama giqi qia men ip ta tes pet luqia ama asmeski ama slurlki. De ma Iesus ke ne aa risura ra mugun mirlek ne ama taibelki. ¹⁵ De ma Iesus ka ruqun aa risura ma’, “Maikka nade gua rlan dai ngu narliip ngua tes pet luqia iara ama asmeski nauirl ngu na ngen, iv aiv aa de ngup ngip. ¹⁶ De maikka ngul sil ba ngen, i saqias kuasik mager ngua es pet luqia ama asmeski ip deng i maikka ama asmeski qia ren marevan per ama Ngemumaqa aa Luqupki i qe uas.”

¹⁷ De qa mer ama kapka ne ama vain. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qa. De qa ruqun ma’, “Ngen det luqa iara ama kapka de ngen mai ngene suup na met ka. ¹⁸ De maikka ngul sil ba ngen, i diiv iara be aaviit dai quasik mager ip ngup suuv ama vain, ip deng i ama Ngemumaqa qe uas per aa Luqupki ama iameski.”

¹⁹ De qa mer ama bretki, de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qi. De qa bingmet na qi, de qa qurl a ra. De qa ruqun na ra ma’, “Luqia iara dai gua qetdingki aa. I ngua quarl tem ki ip kia tat never a ngen. Dai maikka mager iv ait de ngene tekmet taqurla ip pukpuktik per a ngen na ngua.”

²⁰ Baip ta mes be verleset, de saqikka qa rekmet taqurla se ama kapka ne ama vain i qa ruqun ma’, “Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka i qe rletik bareq a ngen. I qatikka ne liina dai ngu rarles ne ama Aiska

ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas.

²¹ Dap ngene lu, luqa i diip kerl kuarl tem ngua semet gua qumes-ta araa ngerik, dai qa tes ke ne na ngua iara ve ama taibelki. ²² De ama qaqet araa Rarlimka dai qatikka diip ka iit nep luqa ama aiska i sa murl ama Ngemumaqa qa mu qa ba qa. Dap maikka diip ma vu malai barek luqa i diip ke quarl tem ka bareq aa qumes-ta.” ²³ Aip ka meraqen taqurla, de qatikka ra, re snanpet nanaa ma’, “Diip nemka qe rekmet taqurla?”

Ama Risura Ra Taarl Metna Aip Nemka Dai Ama Barlka

²⁴ De nge rarlma liina varlen ama risura i ra taarl metna aip nemka never a ra dai maikka qa veviit never a ra. ²⁵ De qa ruqun na ra ma’,

“Ama kingkena i re uas te lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra ver ama aivetki, dai ama Aamngimta na ra bareq araa qaqet. Be lura i araa dlek daleng iari ama qaqet, dai ra tis ta, ai ra veviit. ²⁶ Dap maikka quasik mager ip ngene tekmet taqurla. Ariq aiv iak ke narliip ke ruirl iv ama Barlka na qa dai mager ip ke semagil nanas. De luqa i qe ruirl se ngen dai mager ip ket matna bareq ama qaqet ip taquarl ama buaiska. ²⁷ Dai ngu lu a qek nanaa dai qa veviit? Kua luqa i qa mugun de qa tes dap kua luqa i qet matna i qat den se ama asmes barek luqa i qa mugun? Luqa i qa mugun dai qa veviit. Dap ngua dai ip taquarl ama buaiska i ngut matna varlen me ngen ip ngua tat never a ngen. ²⁸ De qatikka lua i ama merleniirang nge men per a ngua de ama qasiquat sagel ngua. Dap katikka qurli ngene na ngua i quasiaq ai ngen mit namen na ngua. ²⁹ De Gumam dai qa qurl a ngua re ama dlek ip ngu uas. Dai saqikka diip ngu qurl a ngen te lungera ama dlek. ³⁰ Be diip ngen dres de ngene srluup nep gua taibelki pet gua Luqupki i ngu uas. De diip ngen tuqun mer ama King aa siaqina de

ngene uas te ama liin ama 12 na nget ne ama qaqet navet ma Isrel.”

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau Ne Ma Iesus

Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38

³¹ De ma Iesus ka ruqun ma’, “Saimon, ngi narli. Sa ma Satan ka snanpet ne ama Ngemumaqa ip diip ke siquat na ngen. Dai be maget ip diip ke rligus ngen ip ke siquat na ngen ip taquarl luqa i ai de qe rligus aa wit ip te ama atlunget.

³² Dap sa ngua nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngi, ip gia tuaqevap dai quasik mager ip nge raat. De mager ip ngia tat navet gia nenggeni-ra iv askerlka re dlek malai i saqiaskerlka aip ngia guirl sagel ngua.”

³³ De ma Pita qa virliit ma’, “Gua Barlka, ngua dai sa ngua muvem nanas be mager ip ngu karabus ngu na ngi. De mager ip ngu na ngi uune ngip.”

³⁴ De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma’, “Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I nani de ama arlenki aris de diip ngi vererl temiis, ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl temiis taqurla ma depguas niirang be nakka aiv aa de ama durlaikka qek nak.”

Ngen Druvem Nanas Sev Ama Merlen Ara Qames

³⁵ De ma Iesus ka snanpet ne ama risura ma’, “Mekai ngua nem ngen i quasiai ai ngene tal ama qelaing met nget, de ama quvang met nget dap kua ama ilaing iigrling. Taqurla be quarl ai de ama ruus per a ngen te a qeni?”

De ama risura ra virliit ma’, “Kuasik.”

³⁶ De qa ruqun na ra ma’, “Dav iara dai aiv iak i aa qelaing-met-ki dai mager ip ke tal ki. De aiv iak i aa quvang-met-ki dai saqikka mager ip taqurla. Dav ariq aiv iak, i quasiai aa a nge ama sinki, dai mager ip ke nem aa serlapki iv a qek

ke van per a qi de qe van per a nge ama sinki. ³⁷ I raquarli ama Langinka qa sil ma',
 'Ta mu qa men ama vura.' *Aisaia 53.12*

De maikka ngul sil ba ngen i liina dai diiv iini nge ren per a ngua. Ii, i ama lengi mai i ama Langinka qa sil na nget, dai lu diiv iara verlverleset met nget." ³⁸ De ra ruqun ma', "Auura Barlka, ngi lu. Auura siniim iara ama udiim." De qa ruqun na ra ma', "Mager aa".

Ma Iesus I Ngerek Se Qa Qe Raring

Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42

³⁹ De qa mit sedarliik be qa mit saver ama damki ma Ulip, ip katikka raquarl ai daa. De ama risura ra mit naser a qa. ⁴⁰ Baip ka men pet luus aa, de qa ruqun aa risura ma', "Maikka mager ip ngene raring, ip kuasik mager iv ama qasiquat nget den per a ngen."

⁴¹ Baip maget de nakka qa aang imanau quarla. I ama ainkules dai ip taquarl i ariq aiv iak ka rlu ne ama dulka be deng na qa. De qa aan aa buum de qe raring ma',

⁴² "Gumam, ariq aip ngi narliip dai ngi at luqa iara ama merlenka nagel ngua. Dap kuasiq ai ngia tit kut gua narliip. Kuasik. Dap katikka ngia tit kut gia narliip."

⁴³ De iaq ama Angeluqa nev uusep ka men sagel ka be qa mat never a qa. ⁴⁴ Dap ma Iesus dai maikka qe taneng ama merlenka ama slurlka, de maikka qe raring madlek. Be baing se ama rlingka ver a qa i qa ip taquarl ama qerekka be qa aat per ama aiverem.

⁴⁵ Baip ke raring be verleset de qa maarlviit de qa mit sagel aa risura. Dai qa lu ra i qatiaskerl te brlaing. I qatiaskerl ama merlenka ver a ra be re brlaing. ⁴⁶ De qa ruqun na ra ma', "Ngene brlaing ip nanaa? Ngen daarlviit de ngene raring te ama dlek. I arik ma', ama qasiquarl-iirang nge men per a ngen."

*Ma Iesus I Ra Uurut Per A Qa
Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11*

⁴⁷ De qatiaskerl lua i ma Iesus ka taqen, de ama liinka ne ama qaqet i buup na ra, ra men. De luqa i ra tis ka ma Judas, i qa namene lura i ama malepka ngen a iam na ra, dai qe ruirl se ra. I qa men sagelna ne ma Iesus ip kes nismet met ka. ⁴⁸ Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Judas, kua ngia quarl te ama qaqet araa Rarlimka sagel aa qumespik, dai ne liina i ngia nismet met ngua?"

⁴⁹ De ama risura i qurli ra re ne ma Iesus dai ret lu i diip liina nge ren taqurla. De ra snanpet ne ma Iesus ma', "Auur a Barlka, kua ngi narliip se uut iv uure veleng ta ne auur a sinkina?"

⁵⁰ De iaq ama risuqa qa berltik per ama asmesna ara sinki be qa dik iaq aa asdemki. I luqa dai ama buaiska i ai de qet matna ip ka tat never ama Lautu angera Barlka.

⁵¹ Dap ma Iesus ka lu liina de qa ruqun ma', "Ngia rekmet ne liina de verleset aa."

De qa raneng pet luqia ama asdemki be saqiaskerlka maget na qi.

⁵² De ma Iesus ka ruqun ama slurlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl se ama rleriirang de ngene lura i re ruirl se ama Lautu, i ra men ip te rurut per a qa. De qa ruqun na ra ma', "Ngen dren se a ngen aviskina ngen a ngen a galep, i ngen dren ip katias taquarl aip ngene rurut per ama suamka. ⁵³ De qatikka ai de ver ama niirl mai de qurli ngu na ngen pe ama Lautu-vem-ki, dav ai de quasiq ai ngene uurut per a ngua. Dav iara dai ama giqi qia men ip bareq a ngen ip ngen uurut per a ngua. I iara dai ama bengaingki ara dlek ngere ruirl."

*Ma Pita Qa Taqen I Quasik Ka Drlem Se Ma Iesus
Matiu 26.57-75; Mak 14.53-72; Jon 18.12-27*

⁵⁴ De ma Iesus ka meraqen be verleset de ra mit se qa sev iaq ama Barlka i maikka qa veviit nep ma Lautu aa vetki. De ma Pita qa mit naser a ra. Dap nakka qa mit be qurli qa sangis kuarla. ⁵⁵ De ama soldiaqena ra iistem ama altingki parlen mer ama baniski i qi ser ama vetki. De ra iing demna de ra mugun. I ma Pita dai qa mugun ke na ra. ⁵⁶ De iaiq ama lugutki i ai de qit matna gel ama Barlka nep ma Lautu, dai qia lu ma Pita i qurli qa, i qa mugun. De qia ruqun ma', "Kerlka luqa dai ai de qurli ngen a qa qe ne ma Iesus."

⁵⁷ Dap ma Pita dai qa sil ai quasik. I qa sil ma', "Maqi, kuasik nguat drlem se qa."

⁵⁸ De nakka aiv aa de iak ka lu qa de qa ruqun ma', "Kerlka ngen a ngi dai namen araa liinka."

Dap ma Pita qa ruqun ma', "Kuasik tem ngua."

⁵⁹ De aip nani de iak ka meraqen madlek ma', "Maikka, ama revan, i luqa dai qerlka ai de medu qurli qa qe ne ma Iesus. I qatti qerlka qa navet ma Galili."

⁶⁰ Dap ma Pita qa ruqun ma', "Katias kuasik nguat drlem se liina ama lengiini i ngia taqen."

De qatiaskerl ka taqen taqurla de masna ama durlaikka qa nak. ⁶¹ De ma Iesus qa guirltik per a nas de qem ngim sagel ma Pita.

De saqiaskerlka vuktik pet ma Pita ne liina ama lengiini i medu ama Slurlka qa sil ba qa, i lua i qa ruqun ma', "Diip pet luqia ama arlenki i as kuasiq ai ama durlaikka qa nak, de diip ngia raqen ma depguas niirang ma', "Kuasik nguat drlem se ma Iesus." ⁶² De ma Pita qa mit sedarliik i ama qilkiem na qa.

*Ten Nian Te Ma Iesus De Re Uamet Na Qa
Matu 26.59-68; Mak 14.55-65; Jon 18.19-24*

⁶³ De ama qaqet i ra uurut pet ma Iesus dai ra tuma se qa de re uamet na qa. ⁶⁴ De ra aar ver aa uuves ne ama luanki

de ra snanpet na qa ma', "Sa qerl iara ngil sil bareq a uut aip nemka qa uamet na ngi?" ⁶⁵ De qatiaskerl ta taqen ne iang ama lengi ama vunget i buup sagel ka.

⁶⁶ Baip maget, de lua i baing se ama nirlaqa, de ama Barlta navet ma Isrel ta iing demna, i lura i ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i rat drlem se ama Lo. De ra mit se ma Iesus sagel araa Kaunsil be ra ruqun ma',

⁶⁷ "Ngi sil ba uut aip kua ngi i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames ne ama qaqet, dap kua quasik?"

De qa ruqun na ra ma', "Ariq aip ngua sil ba ngen, dai diip kuasiq ai ngen dru a ngen a qevap. ⁶⁸ De ariq aip ngua snanpet na ngen ne a qeng ama lengi, dai quasik mager ip ngene virliit ba ngua. ⁶⁹ Dav iara de qatikka masmas nasat dai ama qaqet araa Rarlimka dai diip ka ruqun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit, i ama dlek mai gel ka."

⁷⁰ De ra ruqun ma', "De qua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi?"

De ma Iesus ka ruqun ma', "Ii, maikka ngene tek maget i ngene tuqun ai ngua raqurla."

⁷¹ De ra ruqun ma', "Saqias ngu lu iv uure narli a qeng ama lengi ip nanaa? Ama lengi nemet ka, dai sa uut narli nget."

23

Ta Tit Se Ma Iesus Sagel Ma Pailat

Matiu 27.11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38

¹ Baiv aa de ama buurlemki ne ama qaqet ta mit se ma Iesus samet ma Pailat aa rik. ² De re rarles i rel sil se qa barek ma Pailat i re tuqun ma', "Uut lu luqa iara i qe lenges ne auur a qaqet i qa tit se ra vuuqas. De qa, dai qe kel uut ip kula uuret dan ama takkis barek ma Sisa. Dai de qe tuqun ma', "Katikka ngua dai ma Kristus. Maikka ama King na ngua."

³ De ma Pailat ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Judaqena araa King na ngi, daa?"

De qa virliit barek ma Pailat ma', "Katikka raqurla, raquarl ngia meraqen."

⁴ De ma Pailat ka ruqun ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama qaqet ma', "Kuasik ngua lu sever a nge ama viini mene luqa iara."

⁵ Dav as maikka ra taqen slep ma', "Kel sil bareq ama qaqet be qa rekmet be ngemerl ama qaqet per ama luquviirang mai vet ma Judia. I qa arles pet ma Galili i qe tekmet ne liirang aa be deng iara."

Ta Kot Se Ma Iesus Gel Ma Erot

⁶ De ma Pailat ka narli liina de qa snanpet na ra ma', "Kua luqa dai qa navet ma Galili, daa?"

⁷ De ra sil ai ma Iesus navet liina ama aiverini i ma Erot ke uas tem iini. Taqurla be qa nem ka sagel ma Erot. De qerlka vet luus aa de qurli ma Erot pet ma Jerusalem.

⁸ De ma Erot ka lu ma Iesus de ama arlias per a qa malai. I sa mekai qe narli sevet ma Iesus be qasa se ama ainkules dai ai de qe narliip ke lu qa. I qe narliip ke lu ma Iesus ke rekmet ne a nge ama rleriini ama dlek pem iini. ⁹ Taqurla de ma Erot ka snanpet na qa se ama tekmeriirang i buup. Dap kuasik ma Iesus ka virliir a qeni ba qa. ¹⁰ De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i rat drlem se ama Lo dai ra men be ra mat naver a na i re dlek i re kot se qa. ¹¹ De ma Erot ke ne aa soldiaqena ra tuma se ma Iesus de re lenges na qa. De ra mer iaiq ama luanki i maikka ama atluqi, de ra urlis ka na qi de ra nem ka ip ke guirl sagel ma Pailat. ¹² De maikka ianai navet luqa ama nirlaqa dai nge rarlma i ma Erot ke ne ma Pailat dai ian a rluaiam nana. I as ai de medu nauirl dai ai de ian a qumes-iam nana.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Se Ma Iesus Men Ama Lalemka

Matiu 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 19.1-16

¹³ De ma Pailat ka nes te ama slurlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl de ngen ama qaqet be ra iing demna. ¹⁴ De qa ruqun na ra ma', "Sa ngen men se luqa iara sagel ngua de ngene tuqun, ai qe lenges ne ama qaqet araa gamansena. Dai maikka qurli ngua ver aa saqang de ngu snanpet na qa sevet liina ama lengiini. Dai ngene narli. Kuasik ngua lu sever a nge ama viini me na qa. ¹⁵ De ma Erot ka guirl a qa ip ka ren sagel uut. I ngene narli, luqa dai quasiq ai qa rekmet ne a nge ama viini ip mager iv uure veleng ka sever iini arle ves. ¹⁶ Taqurla dai diip ngu urlistik per a qa de ngu nem ka ip ka iit. ¹⁷ Katikka ai de ver ama ages mai ver ama asmeski i ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka," dai qatikka ai de vet luqia ama asmeski, de saqikka diip ma Pailat aa ding se iak ip ka iit nev ama karabus ba ra.

¹⁸ De ama qaqet mai dai res nes slep ma', "Te veleng luqa ip ke ngip, dap ngi qurl a uut te ma Barabas."

¹⁹ I luqa ma Barabas dai qurli qa ve ama karabus i raquarli qa arlma ama arasmesna ve ama Gaman per ama qerlingki ama slurlki. De qa veleng iari ama qaqet.

²⁰ De ma Pailat dai qe narliiv aa ding se ma Iesus ip ka iit nev ama karabus. Taqurla de saqiaskerlika qel sil bareq a ra ai qe narliiv aa ding se ma Iesus ip ka iit. ²¹ Dap tes nes slep ma', "Te uadem se qa men ama lalemka. Te uadem se qa men ama lalemka."

²² De liina ip ma depguas niirang dai ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', "I raqurla ip nanaa? I quasik ngua lu sever a nge ama viini i qa rekmet niini. I quasik ngua lu sever a nge ama viini me na qa i mager iv uure veleng ka sever

iini arle ves. Taqurla dai diip ngu urlistik per a qa iv aiv aa de ngu nem ka ip ka iit.” ²³ Dap maikka re dlek, de maikka res nes slep ip maikka qe veleng ma Iesus men ama lalemka. I qatias tes nes be reng uung pet ma Pailat aa qenem. ²⁴ Taqurla de ma Pailat ka mit kur araa lengi. ²⁵ I ama qaquet tes nes ip te luqa i qa karabus i raquarli qa vurl ama arasmesna ve ama Gaman de qa veleng ama qaquet. De ma Pailat ka nem ma Barabas nev ama karabus. De qatikka qa mit kur araa narliip be qa quarl te ma Iesus samer ama soldiaqena araa ngerik.

*Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka
Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27*

²⁶ De ra tit se ma Iesus imanau de ra uurut iak, ma Saimon i qa navet ma Sairini. I qatiaskerlka lua qa men be qe narliip ka tit saver ama qerlingki ama barliki. De ra mu ama lalemka de aa lang, be qe tal ka de qa tit naset ma Iesus. ²⁷ De buup ne ama qaquet i ra tit naser a qa, de ngen ama nankina i rek nak de re taing ama taing ne ama arlem sagel ka. ²⁸ Dap ma Iesus ka guirltik per a nas sagel ta de qa ruqun na ra ma’, “Ngen ama nankina navet ma Jarusalem, kula ngenek nak never a ngua. Katikka mager ip ngenek nak never a nas de nevet ngen a ngene uis. ²⁹ I ngen narli, as diiv iang ama niirl nget den i diiv ama merlen nget den be diiv ama qaquet te tuqun ma’, “Lura ama nankina i ai de quasik mager ip tel sal, de ngene lura i quasiaq araa a nge ama arluis ip te uas tem ta, dai qatikka mager ip ta, dai ama arlias per a ra.”

³⁰ “De diip pet lungera ama niirl dai diip ngeterl a ra be diip te tuqun ama dam ma’, “Ngen aat per a uut!” De diip te tuqun ngen ama dambaav ama gilaap ma’, “Ngene uung uut!” ³¹ Dai qatikka ariq aiv iara ama qaquet te tekmet ne liirang aa raqurla ver ama niirl ama atlunget,

dav ariq aiv ama niirl ama vunget nge men de ngu lu diip nan?"

³² De qerlka ra men se ngene iaiam ama qaqeraiam. I liiam aa dai ian tekmet ne ama vu. I re narliip te veleng iam ngene ma Iesus. ³³ De ra mit be ra men per iani ama luquviini i ra tis iini ma', 'A Girlki.'

Be vet liina dai ra uadem se qa men ama lalemka. De qerlka ra uadem se ngene liiam aa ama vu iam. I ra uadem se iam i iak pe ma Iesus aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit.

³⁴ De ma Iesus ka ruqun ma', "Gumam, ngi reviktem se araa viirang. I quasik tat drlem liina i re tekmet niini."

De re talak ne ama saatu ip te aa luan ip katikka bareq a nas. ³⁵ De ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai qatikka qurli ra aa, de rem ngim. De ama Barlta nep ma Lautu dai ra tuma se qa ma', "Ka dai sa qa mat naver iari ama qaqet. Dai ariq aiv ama revan i ma Kristus na qa i ama Ngemumaqa qa mak na qa, dai qatikka mager ip ka qa raat never a nas." ³⁶ De qerlka ngen ama soldiaqena dai ra tuma se qa. De ra men sagelna na qa be re narliip ter kurl a qa re ama qerlapki ama gaingka-vem-ki i ra tis ki ma', "A Viniqa." ³⁷ De ra ruqun ma', "Ariq aiv ama revan i ngi dai ama Judaqena araa King, dai qatikka mager ip ngia raat never a nas."

³⁸ De iang ama qarlidang se aa uuves i nget ma', MA IESUS I QA NAVET MA NASARET I AMA JUDAQENA ARAA KING

³⁹ Be liiam aa ama vu iam i ra uadem se iam be ian kiari, dai iak naver iam ka tuma se ma Iesus ma', "Kua ma Kristus na ngi i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames na uut, daa? Dai ngia raat never a nas, de ngia raat nevet ngen a uun."

⁴⁰ Dav iak dai qe narli raqurla de qa serlin a qa ma', "Ngi tal ama merlenka ip taqua qa, dap kua quasik nging ning ama Ngemumaqa, daa? ⁴¹ I liina i re peleng uun, dai

qatikka re tek maget. I uune tal ama merlenka dai qatikka mager aa qur ama tekmeriirang i sa uun tekmet niirang. Dap luqa iara dai quasiaq ai qa rekmet ne a nge ama viini.”

⁴² De qa ruqun ma’, “Iesus aip ngia men pet gia luqup ip ngi uas, de diip ngia tu gia qevep sever a ngua.”

⁴³ De ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan, i diip nani iara qurli ngi na ngua vuusep.”

Ma Iesus Ka Ngip

Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30

⁴⁴ De dama nirlaqa aa rlan de ama arlenki qia uung per aa saqang. I nge rarles per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. Be ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki. ⁴⁵ Dap pe ama Lautu araa vetki ama Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki i qi kiari. I qia vesdet ser iaiq ama rumki i ama Ngemumaqa aa Rumki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. ⁴⁶ De ma Iesus kes nes slep ma’, “Gumam, ngurl kuarl te gua qevepka semet gia ngerik.”

Ka meraqen taqurla, baiv aa, de qa ngip. ⁴⁷ De ama soldiaqena araa slurlka qa lu liina, de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. I qe tuqun ma’, “Maikka ama revan aa, i luqa ama qaqeraqa dai ama seserlka.”

⁴⁸ De ama qaqet mai i ra men be ra iing demna ip tem ngim, dai ra lu liirang aa nge men, de maikka re uaming araa lemeng, de ra guirl. ⁴⁹ De ma Iesus aa rluavik mai, de ngen ama nankina i ra men navet ma Galili be ra men naser a qa, dai nakka ra maarl sangis, de ra lu liirang aa mai.

Ta Mu Ma Iesus Mer Ama Demka

Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42

⁵⁰ De iak i qurli qa aa, i aa rlenki ma Josep. I qa naver iaiq ama qerlingki ama barlki gel ama Judaqena, i ara rlenki ma Aramatia. I qa dai maikka ama atluqa de ama seserlka,

de qa, dai ama kaunsil na qa. ⁵¹ Dap ka dai quasiq ai vem ka se aa rluaviq ama kaunsil-kena araa tuaqevrep de ngen araa tekmeriirang. I qatikka ai de qurli qa de ver ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas. ⁵² De qatikka luqa dai qa mit sagel ma Pailat be qa snanpet na qa ip ka at ma Iesus aa qetdingki. De ma Pailat ka rarlisdem ip ka aar aa qetdingki.

⁵³ Taqurla de ma Josep ka met ma Iesus aa qetdingki navuk namen ama lalemka. De qa uung ki ve ama luanki ama lauilaqi i maikka ama atluqi, de qa mu qi mer iaq ama demka. I luqa ama demka dai ra rekmet na qa men ama dulka ama slurlka. De luqa ama demka dai as ai de quasiq ai ra mu a qek met ka.

⁵⁴ Luqa ama nirlaqa dai ip ta tuvem ne ama tekmeriirang seq ama nirlaqa aa rleng i ra tis ka ma Sabat. ⁵⁵ De ama nankina i medu ra maarl navet ma Galili de ra men te ne ma Iesus, dai ra mit naser ama qaqet imanau. Be ra lu luqa ama demka. De ra lu ai lu ma Josep ka mu ma Iesus aa qetdingki raqurla. ⁵⁶ Be sa aip ta lu be verleset, de ra mit sev araa vet. De ra muvem ne ama marasin i maikka arla mas ne ama atlu. De ver ama Sabat de mas per a ra ip taquarl ama Lo nge taqen.

24

Ma Iesus Ka Maarlviit

Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10

¹ De maikka ver ama Sandiqa nepbang, de ama nankina ra mit samer ama demka, sagel ta mu ma Iesus aa qetdingki. I ra mit i re tal ama tekmeriirang i maikka iirang arla mas ne ama atlu ip ta tu iirang per a qa. ² De ra lu luqa ama dulka i sa ra iai ver a qa imanau, be sa quasiq ai qurli qa dama demka aam. ³ De ra man saimuk samer ama demka, dap kuasiq ai ra lu ama Slurlka ma Iesus aa

qetdingki. ⁴ De ai de ra tu araa qevep maberl sevet liina. Dai de ama arlenki ver a ra. De ra lu iaiaam ama qaqeraiam i ian maarl gelna. I ian a luan dai maikka ama lauil a nget (be ngere kut araa saqang.) ⁵ De ama nankina dai reng ning be vaik per araa ning manep be rem ngim semen ama aivet.

Dap liiam aa ama quariam dai ian duqun a ra ma', "Ngu lu ngene mali re luqa ama iameska ver ama ngipta araa luqup i nanaa? ⁶ I quasiaq a qa rari. I qasa qa maarlviit! I qua ngen drlem sever ama lengi i qa meraqen na nget pet ma Galili? ⁷ I qa sil ba ngen ma',

"Ai maikka diip te quarl te ama qaquet araa Rarlimka semer ama vura araa ngerik. Be diip te uadem se qa men ama lalemka. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai saqiaskerlka diip ka raarlviit naver ama aapngipki."

⁸ De vuktik per a ra ne lungera ama lengi i mekai qa meraqen na nget.

⁹ De ra mit namer ama matmat i ra guirl. Be ra sil barek ma Iesus aa risura i ama malepka ngen a qa na ra, de qerlka ngen iari, sevet liirang aa mai. ¹⁰ I ma Maria navet ma Magdala de ma Joana de ma Maria i ma Jems aa nan dai qurli ra aa. De iari ama nankina dai qurli ra, re na ra. De ra qurl ama risura re lungeri iara ama lengi. ¹¹ Dap ta tu araa qevep ai ama nankina rel sil ne ama lengi aa, i quasiaq ai ama revan nget. Be quasiaq ai ra tu araa qevep sever araa lengi.

Ma Pita Qa Uaik Samer Ama Matmat

¹² Dap ma Pita qa maarlviit de qa uaik samer ama matmat. Be vaik per a qa de qem ngim saimuk samer ama demka, dai qa lu ama luan naik i qurli nger aa. Taqurla de qa guirl de qa tu aa qevep maberl sevet liina.

Ma Iesus Ka Men Sagel Iaiaam

Mak 16.12-13

¹³ De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iaia namen na ra, ian diit saver iaiaq ama luqupki i ra tis ki ma Imaus. I luqia ama luqupki dai ama malepka ngen iini ne ama kilomita navet ma Jarusalem. ¹⁴ Ai de ian diit de iane sil ba na sevet liirang aa mai i sa iirang nge men pet ma Jarusalem. ¹⁵ I qatikka ai de ian diit nep ma aiska de iane sil ba na sevet liirang aa. Baiv aa de ma Iesus ka men be sagelna na iam, be qe na iam ta tit. ¹⁶ Dap katikka iam dai vesdet per ian pes be quasik ian drlem ai ma Iesus aa.

¹⁷ De qa ruqun na iam ma', "Uan diit de uane sil ba na se ama gi?"

Ka meraqen taqurla de ian maarl i ama arlemigl na iam be ama aleng per ian pes. ¹⁸ De iak, i aa rlenki ma Kliopas, dai qa virliit ma', "Buup ne iari ama qaqet i ra naver iang ama luqup dai iara qurla ra vet ma Jarusalem. Dai qatikka ani ama quanas ngi i quasik ngiat drlem liirang aa i askerlka iirang nge men pet ma Jarusalem?"

¹⁹ De ma Iesus ka snanpet na iam ma', "Uane sil ba na sa gi?"

De ian duqun a qa ma', "I uun sil sevet ma Iesus, i qa navet ma Nasaret. I ama qaqet ta tu araa qevap ai qa dai ama Slurlka aa Aamki na qa, de qa rekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De qa taqen ne ama Lengi ama dlek-pem-nget dama Ngemumaqa aa saqang. ²⁰ Be auur a Barlta nep ma Lautu de ngen ama Aamngimta i re uas, dai ra mu qa mer ama Gaman aa ngerik. Be ama Gaman ka rarlis ip te veleng ka, be ra uadem se qa men ama lalemka. ²¹ Dav ai de uut tu auur a qevap ai luqa, dai diip ke vandem per ama Isrelkena ip qe guirl a ra. Ii, de qerlka ngen ne iani ama lengiini. I liirang aa nge rarlma i iirang nge men. Dai be qasa iirang angera nirlaqa iara ip ma depguas. ²² De laira iari ama nankina never auut ta rekmet be ngemerl auut. I lura i maikka nepbang de

ra mit samer ama matmat, ²³ be quasik ta lu ma Iesus aa qetdingki.

De ra guirl be ra ruqun ma', 'Uut lu ama Angeluiam', de ian duqun ma', "Ka dai qe iames." ²⁴ De iari never auut ta mit samer ama demka be ra lu liirang aa ip taquarl ama nankina ra sil. Dap katikka qa dai quasik ta lu qa." ²⁵ De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Uin dai quasik uan a nge ama tuaqevep! De quasik masmasna uan dru uan a qevep sever ama lengi mai i se ama Slurlka aa Aamki na ra sil na nget. ²⁶ I sa lura dai ra sil ai ma Kristus dai diip ke ral lungera ama getget, iv aip maget de qa iit sev aa ansinki gel ama Ngemumaqa."

²⁷ Baip maget de ma Iesus ke taqal sil ver ama tekmeriirang mai i murl ta iil sever a qa ve ama Slurlka aa Langinka. I ma Iesus ka arles ne ma Moses aa langin de qa sil vet ngene liirang aa i ama Slurlka aa Aamki na ra, ra sil sever a qa.

²⁸ De ra mit be sagelna ne luqia ama luqupki i ian diit saver a qi. De qa siquat ai qatiaskerl mager ip ka tit. ²⁹ Dav iane kel ka, i ian duqun ma', "Kurli ngi na uun. I ama nirlaqa qat dan aa, be ama qares iv ama arlenki." Taqurla de qa man be qurli qa, qe na iam.

³⁰ Baip lua ip ta tes de ma Iesus ke na iam ta mugun. De qa mer ama bret de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, de qa bingmet na nget, de qa qurl a iam. ³¹ Ka rekmet taqurla de ngil sek ian kames, be ian drlem a qa. Baiv aa de quasik ian lu ai qa aang taqurla. Be saqias kuasik mager iv iane lu qa.

³² Baiv aa de iane tuqun a na ma', "Lua i uun diit nev ama aiska, de ma Iesus kel sil ba uun i qel sil ne ama rarlimiirang pe ama Slurlka aa Langinka. Be ve liina dai de ama uilas per a uun a ruriam i uune narli aa lengi."

³³ Aiv ian meraqen taqurla, de ve liina de ian maarlviit de ian mit, i ian guirl saiviit savet ma Jarusalem. Be ian lu ama malepka ngen a qa, na ra, de ngen araa rluavik be iari, i qurli ra i ra iing demna. ³⁴ De ra ruqun na iam ma', "Maikka ama revan. I auur a Barlka qa maarlviit! I sa ma Saimon ka lu qa!"

³⁵ Taqurla de ianel sil ba ra sever ama tekmeriirang mai i iirang nge baingses gel iam per ama aiska. De ian duqun ma', "Ka bingmet ne ama bret, dai be uun drlem a qa."

Ama Risura Ra Lu Ma Iesus

Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23

³⁶ De qatikka ai de qurli ra aa de ra taqen per a na ne liirang aa. De ma Iesus dai qatikka qa, qa maarl veleqes na ra. ³⁷ Dap ngemerl a ra de reng ning. I ra tu araa qevep ai ret lu a nge ama iauska aa. ³⁸ De qa ruqun na ra ma', "Ngu lu ngeterl a ngen i nanaa? De ngu lu de a ngen a rlan dai ngen dru a ngen a qevep maden i nanaa? ³⁹ Ngene lu gua ngerik de ngene gua ilaing. I qatikka ngua dai ngua iara. Ngene raneng per a ngua ip ngene lu. I mager ip ngenet lu ai ngua dai gua qetdingki aa. Dav ama iauska dai quasiaq ai a nge ama qetdingki ip taquarl ngua."

⁴⁰ Aip ka meraqen taqurla be verleset, de qa reqerl ne aa ngerik de ngen aa ilaing. ⁴¹ De maikka ama arlias per a ra dav as kuasiaq ai ra tu araa qevep i ra tu araa qevep maberl.

De qa ruqun na ra ma', "Kuarl a ngen a nge ama asmes tari?"

⁴² De ra qurl a qa re ama serliqiini i ama mang iini, i iini namen ama serlikka. ⁴³ De qa mer iini de qa tes, be ret lu qa i qa tes.

⁴⁴ De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Mekai i as kurli ngu na ngen, de sa ngua sil ba ngen, ai ama tekmeriirang mai i murl ta iil me iirang sever a ngua ve ma Moses aa Lo, de ve

ama Slurlka aa Aamki na ra araa langin, de ve ngen ama Langin i ra tis nget 'Ama Taing.' Dai liirang aa mai dai diiv iirang nge ren taqurla.”

⁴⁵ De qa seserl ver araa tuaqevrep se ama Ngemumaqa aa Lengi. I ma Iesus ka mat never a ra ip tat drlem ama tekmeriirang i ra iil me iirang sever a qa.

⁴⁶ De qa ruqun na ra ma’, “Ama Slurlka aa Langinka dai qa sil, ai ma Kristus dai maikka mager ip ke ral ama getget. De diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ka raarl namer ama matmat. ⁴⁷ Be ne aa rlenki dai diip tel sil ne ama lengi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki, ip mager ip te guirltik per araa rut. Be diiv ama Ngemumaqa qe lemerl araa viirang. Dai maikka mager ip ngen arles ne luqi iara ama a rletki vet ma Jarusalem. ⁴⁸ De maikka mager ip ngenel sil ne ama lengi sevet liirang iara i sa ngen lu iirang. ⁴⁹ Ngene narli. Liina i mekai Gumam ka ruqun ip diip ke qurl a ngen te ama Qevrepka ama Glasinaqa, dai qerl iara ngu narliip ngum nem ka sagel ngen. Dai mager ip kurli ngen pet ma Jarusalem ip deng i ama dlek nev uusep nge ren bareq a ngen.”

Ma Iesus Ka Guirl Sev Uusep

Mak 16.19-20; Aposelkena 1.9-12

⁵⁰ De qa mit nanaik ta, be deng pet ma Betani. De qe quarl ne aa ngerik piit de qe nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra. ⁵¹ Be qatiaskerl lua i qe nen sever a ra, de qa mit namen na ra. I ama Ngemumaqa qa mer a qa sev uusep. ⁵² De ra Lautu sagel ka de ra guirl savet ma Jarusalem i maikka ama arlias per a ra. ⁵³ De qatika masmas de qurli ra ve ama Lautu-vem-ki ama Slurliki. De ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.

Prleser Aa

A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA
The New Testament and Ruth in the Qaqet Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kaket long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Qaqet

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

2899de9a-fcdc-50f9-9b11-75696f7b3ec5